

ВІЙНА ВИЙШЛА ЗА МЕЖІ УКРАЇНИ, СВІТ ПОБАЧИВ ОБЛИЧЧЯ АГРЕСОРА

ЗВЕРНЕННЯ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ПЕТРА ПОРОШЕНКА З ПРИВОДУ ТРАГЕДІЇ З ЛІТАКОМ АВІАКОМПАНІЇ «МАЛАЙЗІЙСЬКІ АВІАЛІНІЇ»

Шановні співвітчизники! Сьогодні війна вийшла за територію України. Наслідки цієї війни вже докотилися до всього світу. Трагедія, яка трапилася сьогодні в небі над Донеччиною, — глибоко вражає навіть на звичному фоні сумних та приголомшливих подій, спричинених діями агресорів та бойовиків на Донбасі.

Сьогодні терористи одним пострілом вбили майже 300 людей. Серед них — жінки, діти, громадяни багатьох країн світу. Вони збили мирний пасажирський літак авіакомпанії «Малайзійські авіалінії», який на висоті десять тисяч метрів здійснював політ за маршрутом Амстердам — Куала-Лумпур.

Від імені держави Україна я висловлюю глибокі і щирі співчуття родинам та близьким невинних жертв. Україна сумує разом з вами...

Я хочу повідомити, що один із лідерів бойовиків у бесіді зі своїм закордонним російським куратором, полковником Головного розвідувального управління генерального штабу Збройних Сил Російської Федерації Василем Гераніним вихвалявся збитим лайнером.

Черговим трофеєм встигли похвалитися й інші терористи-диверсанти.

За останні дні це вже третій

трагічний випадок після того, як з російської території було збито українські військові літаки Ан-26 та Су-25.

За моїм дорученням уряд України створив державну комісію з розслідування причин катастрофи. До її роботи залучено фахівців Міжнародної організації цивільної авіації. А також представників Нідерландів, Малайзії та Сполучених Штатів Америки.

Я щойно провів телефонні розмови з Президентом США Бараком Обамою, Прем'єр-міністрами Малайзії та Нідерландів — країн, пасажирів яких найбільше постраждали від терактів. Прикро, що терористи вже заявили про своє бажання сховати кінці в воду і вивезти бортовий самописець, так званий чорний ящик, до Москви.

Сьогоднішня трагедія, на жаль, зайвий раз довела, що тероризм — не локальна, а світова проблема. А зовнішня агресія проти України — не лише наша проблема, це — загроза європейській і глобальній безпеці. Її подолання потребує спільних зусиль.

Після ефективних дій української армії найманці та їхній «старший брат» дедалі частіше та нахабніше вдаються до неприхованих воєнних дій проти нашої держави. Українську територію обстрілюють з теренів сусідньої краї-

ни, збивають літаки, поста-чають професійні кадри та сучасну бойову техніку. Гібридна війна набуває незаперечних ознак зовнішньої агресії. Але ми маємо знати, що за останні тижні завдяки мужності, героїзму, звитязі тисяч наших громадян, наших воїнів територія, контрольована терористами, бандитами, закордонними найманцями, зменшилася більше, ніж вдвічі.

Сьогодні кожен громадянин України бореться за незалежність, суверенітет, територіальну цілісність.

Сьогодні весь світ побачив справжнє обличчя агресора, адже збиття мирного літака є актом міжнародного тероризму, спрямованого проти всього світу.

Це — виклик для всього світу, і рішуча воля нашого народу та незламний дух української армії неодмінно приведуть до перемоги!

Слава Україні!

«БОЇНГ», ЯКИЙ «ЗБИВ» ПУТІНА

На середину липня Володимир Путін готувався взяти реванш на сході України. А вже українська влада не захотіла прислухатись до його «миролюбних ініціатив». Перемір'я, оголошене Порошенком, яке тривало 10 днів і за час якого проро-

сійські терористи добряче нашкодили українським силам, змінилося наступом українських військ.

Терористи втратили свою опорну базу в Слов'янську. А саме вона розглядалася як важливий пункт для наступу на Донбас і Харківщину.

Почалося поступове перекидання кордону з Росією на Донеччині та Луганщині. У перспективі це могло б привести до краху угруповань «ДНР» та «ЛНР», а отже, — до ліквідації вогнища дестабілізації на сході України. Це аж ніяк не входило в плани Путіна.

Як Путін хотів окупувати Донбас

Росіяни почали перекидати на Донбас більш серйозну техніку, ніж раніше. Пішли і бетеери, і танки, і установки «Град», і, зрештою, ракетні комплекси, призначені для збиття літаків. Цю техніку мали обслуговувати не звичайні бойовики, а навчені військові фахівці, фактично кадрові військові. Тому останні почали закидатися з Росії в Україну.

(Продовження на 3-й стор.)

Бойовик біля залишків збитого «Боїнга»

НАШІ СЕРЦЯ РОЗРИВАЮТЬСЯ ВІД БОЛЮ...

Президент України Петро Порошенко висловив співчуття главам держав, громадяни яких загинули в результаті трагедії, що сталася з літаком авіакомпанії «Малайзійські авіалінії» над Україною. (Продовження на 3-й стор.)

КИЇВ МАЄ НАОЧНО ПОКАЗАТИ СЕПАРАТИСТАМ, ЩО ТАКЕ КРИМ БЕЗ УКРАЇНИ

Днями довелося бути випадковим свідком такої сцени. Літня жінка у маршруті доволі голосно розмовляла зі своєю сусідкою. Вона розповіла їй, що з червня пенсію їй збільшили вдвічі, і що тепер вона отримала 10, а її приятелька — 8 тисяч рублів. «Тепер я першою візьму автомат і піду воювати з хунтою України за свій добробут!» — завершила вона свою розповідь.

Можна довго й аргументовано сперечатися з ходом думок цієї біболошної пенсіонерки — і що пенсію підвищили вдвічі, а ціни зросли в середньому в 2,5 рази, тож на колишні гривні за старих цін вона могла б купити більше товару. І те, що ані 10, ані тим більше 8 тисяч російських рублів — це зовсім не добробут при споживчому кошику в 15-16 тисяч, і ще з багатьох інших питань.

В Інтернеті з'явився вдалий жарт — якщо до Криму ввійде армія Зімбавбе і пообіцяє пенсію на три долари більшу за російську, кримчани також закидають її квітами,

проведуть референдум і верещатимуть на кожному розі, що вони — спадкові негри і «мріяли померти» саме у Зімбавбе. Не можна сперечатися лише з одним — цілком очевидно, що така психологія у Криму є доволі поширеною, і надто багато голів за допомогою «зомбоящика» та відвертої «інформаційної війни» (передача держтелерадіокомпанії «Крим») переконані в тому, що Україна — це виключно зло та «фашизм», «хунта, яка вбиває свій народ», а Росія — це виключно благо, що принесло в Крим «добробут».

Особливо переконані в цьому пенсіонери, яких у Криму понад 550 тисяч! Та й хто був би проти, якби ні сіло ні впало, абсолютно без зусиль з його боку його утримання раптом збільшили вдвічі? Як же сформувалася і в чому коріниться фальш цієї системи думок?

Годуватимемо вбивць «всього українського»?

Люди не зомбовані, здатні аналізувати оточуючі їх факти та проблеми, вже мали можливість переко-

натися, що ані Росія, ані тим більше теперішній маріонетковий уряд Криму не здатні забезпечити нормальну життєдіяльність Криму всім необхідним — водою, енергією, продуктами. Є лише два види ресурсів, які Росія постачає до Криму безперешкодно і щедро, — це зброя та гроші. Крим уже напханий військовослужбовцями та військовою технікою, завалений грошима.

Грошове утримання багатьох, насамперед, головної електоральної сили Росії — пенсіонерів, збільшене на мінімум 10 і навіть на 100%, а той факт, що ця додача вже з'їло або незабаром з'їсть зростання цін, мало хто усвідомлює.

Всі проблеми, які виникають, пояснюються традиційною причиною — «Україна встромляє палиці в колеса», «хунта хоче вбити Крим», і «приберемо з нашого життя все українське», як нещодавно підкреслював «спікер держради» Константинов, і налагодиться щасливе життя. Коли ж мова заходить про забезпечення Криму життєво необ-

хідними ресурсами, і Константинов, і Аксьонов хваляться — незважаючи на те, що Україна весь час встромляє нам «палиці в колеса», «ми досягли, ми організували, ми забезпечили».

Насправді ж без постачань з України вони б давно збанкрутували, і Москва давно сама й без України посадила б їх до в'язниці за ті злочини, які вони скоїли вже за час «російського Криму», — незаконну «прихвизацію», обладки з грошима та їхнім обміном, банківське шахрайство, створення незаконних воєнізованих формувань, зловживання владою.

У нещодавньому інтерв'ю відомого кримського блогера Лізи Богущокої щодо постачань до Криму харчів з України є такі слова: «Доки Україна годуватиме окупанта, він ніколи не зрозуміє, що Україна — це мати рідна, він спокійно це їстиме і далі звинувачуватиме Україну в усіх бідах, які з ним сталися останнім часом. А Росія — інша матір, яка дала гроші».

Під цими словами могли б підписатися десятки й сотні тисяч тих кримчан, які розуміють, що відбувається. Позиція Кабінету Міністрів України та Адміністрації Президента України, співробітники яких

якось заявляли, що, забезпечуючи Крим, уряд України опікується не сепаратистами, а громадянами України, які живуть у Криму, не витримує критики.

Річ у тім, що, по-перше, кримські громадяни України, які прагнуть чимшвидше повернутися на батьківщину до України разом з Кримом, хочуть отримувати ці ресурси від своєї держави, а не з рук окупантів і сепаратистів Константинова та Аксьонова.

По-друге, постачанням ресурсів з України Київ годує не кримських громадян-патріотів України, а конкретно сепаратистів Константинова та Аксьонова, які про ці постачання або мовчать, або заявляють, що Україна «встромляла палиці в колеса», але, тим не менш, шляхом «наполегливих зусиль» особисто вони питання постачання вирішили, і приписують усі заслуги собі.

(Продовження на 4-й стор.)

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка,
трудова колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети «Кримська світлиця» нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства «Просвіта» «БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ»

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована Міністерством юстиції України
Регістраційне свідоцтво КВ № 12042-913ПР від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.
Рукописи не рецензуються і не повертаються. Літстусання з читачами - на сторінках газети.
Матеріали для друку приймаються в електронному вигляді. Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і редагувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора -
(067) 650-14-22
(050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, 2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua

Віддруковано в ТОВ «МЕГА-Поліграф», м. Київ, вул. Марко Вовчок, 12/14, тел. (044) 581-68-15
e-mail: office@mega-poligraf.kiev.ua
Тираж — 2000

ВИДАВЕЦЬ -
ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»
03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1, тел./факс (044) 498-23-65
Р/р 37128003000584 в УДКСУ у м. Києві МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail: vidavnytvo@gmail.com
Розповсюдження, передплата, реклама: тел. +38(044) 498-23-64; +38 (050)310-56-63

ВЕРХОВНА РАДА ПІДТРИМАЛА ЧАСТКОВУ МОБІЛІЗАЦІЮ

Верховна Рада затвердила указ Президента Петра Порошенка «Про часткову мобілізацію». За законопроект за основу й у цілому проголосували 232 депутати при мінімально необхідних 226.
Часткову мобілізацію буде проведено на території 24 областей і Києва протягом 45 днів. Призов військовозобов'язаних, резервістів і поставка транспортних засобів для забезпечення потреб військ будуть здійснюватися в обсягах, визначених мобілізаційними планами з урахуванням резерву.
Часткова мобілізація оголошена у зв'язку з поширенням проявів тероризму на території України, які призводять до загибелі мирного населення, військовослужбовців, працівників військових формувань і правоохоронних органів у східних регіонах країни; концентрацією угруповань військ зі значним наступальним потенці-

алом на території Росії поблизу кордону з Україною, загрозою нападу, загрозою державній незалежності України, з метою забезпечення оборони держави». Документ був поданий відповідно до рішення Ради національної безпеки й оборони.
Як повідомив, виступаючи на засіданні парламенту, секретар РНБО Андрій Парубій, часткова мобілізація дозволить спрямувати в зону АТО 15 бойових частин і 144 частини додаткового забезпечення для потреб оборони. Також буде посилено ешелон охорони Державного кордону.

Президент України Петро Порошенко підписав Закон України «Про внесення змін до Регламенту ВР України щодо кількісного складу та припинення діяльності депутатських фракцій (депутатських груп)» (№ 4307А). Про це у своєму Twitter повідомив прес-секретар президента Святослав Цеголко.

Як повідомляв УНІАН, цього тижня парламент з п'ятого разу підтримав ухвалення закону, що дозволяє розпустити фракцію КПУ. «За» проголосували 232 із 250 народних депутатів, зареєстрованих у сесійній залі. Цим законом передбачається, що Голова Верховної Ради України зможе оголошувати

про розпуск фракції, якщо кількісний склад депутатської фракції став меншим за мінімальну кількість народних депутатів, які були у найменшій фракції, що була сформована протягом першої сесії парламенту.

У середу під час виступу комуніста Петра Симоненка у Верховній Раді стався бійка. Симоненко фактично став захищати сепаратистів у Донецьку, Луганську. Депутати від «Свободи» виштовхали його з трибуни, почалася штовханина. Спікер ВР О. Турчинов оголосив перерву. Після того комуністи і переважна більшість «регіоналів» залишили сесійну залу...

У ДЕНЬ ВІДЗНАЧЕННЯ 23-Ї РІЧНИЦІ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ У КИЄВІ ТА ОДЕСІ БУДЕ ПАРАД

Президент України Петро Порошенко підписав указ про відзначення 23-ї річниці Незалежності України. Згідно з документом, влада має забезпечити проведення парадів військ у столиці України — місті-герої Києві та місті-герої Одесі (24 серпня 2014 року). Про це повідомили у прес-службі Глави держави, передає Еспресо.TV.

Зокрема, також відбудеться покладання квітів до пам'ятників та пам'ятних знаків видатним діячам українського державотворення, борцям за незалежність України, місць поховань громадян, які загинули, виборюючи демократичний вибір та відстоюючи конституційні засади демократії, права і свободи людини під час Революції гідності (листопад 2013 року — лютий 2014 року), захищаючи незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України.
Президент доручив прове-

сти й заходи із гідного вшанування пам'яті Героїв Небесної Сотні та осіб, які загинули, захищаючи незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, передбачивши встановлення їм пам'ятних знаків, меморіальних дошок, присвоєння їхніх імен юридичним особам та об'єктам права власності.

Також в указі йдеться про здійснення додаткових заходів щодо надання державної підтримки сім'ям громадян, що загинули, втратили здоров'я, виборюючи демократичний вибір та відстоюючи конституційні засади демократії, права і свободи людини під час Революції гідності (листопад 2013 року — лютий 2014 року), захищаючи незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України.
Петро Порошенко наказав владі звернутися до релігійних організацій з пропозицією провести вранці 24 серп-

ня 2014 року молебні за Україну; забезпечити в установленому порядку фінансування витратів на організацію та проведення заходів з нагоди 23-ї річниці Незалежності України.

Міністерству оборони України, обласним, Київській міській, державним адміністраціям забезпечити проведення 24 серпня 2014 року на відзначення 23-ї річниці Незалежності України святкового салюту двадцятьма артилерійськими залпами у столиці України — місті-герої Києві, місті-герої Одесі, містах, де розташовані штаби та види оперативних командувань Збройних Сил України, а також святкових феєрверків в інших обласних центрах», — йдеться в указі.

«До повної Незалежності нам ще треба йти та йти, долати не одну битву дорогою...»
Читайте 8-9 стор.

«ДЕРЖРАДА» МАЄ НАМІР З'ЯСУВАТИ НАЦІОНАЛЬНИЙ СКЛАД КРИМЧАН

«Держрада» має намір за допомогою перепису населення з'ясувати національний склад кримчан. Перепис населення, запланований у Криму на кінець 2014 року, дозволить з'ясувати не тільки реальну кількість жителів півострова, але й їхній національний склад.

Про це сайту «Кримінформ», близькому до самопроголошеної влади, заявив глава «Громадської палати Криму», перший заступник голови «Державної Ради Республіки Крим» Григорій Іоффе.

«Перепис проводити необхідно, тим більше після входження Криму до складу Російської Федерації як повноправного суб'єкта. Росія має знати точні дані про кількість людей, які проживають у новому суб'єкті, про їхню національну приналежність і мовні переваги», — сказав Іоффе.

Раніше уряд Росії виділив 387 млн. рублів на підготовку і проведення перепису населення в анексованому Криму.

КРИМ ПЕРЕТВОРЯТЬ НА ГРАЛЬНУ ЗОНУ

Президент Росії Володимир Путін підписав закон, що включає анексований Крим у перелік регіонів, на територіях яких дозволяється створення гральних зон. Про це повідомляє ІТАР-ТАРС.

Автори закону розраховують, що створення гральної зони сприятиме залученню додаткових інвестицій у регіон, створенню нових робочих місць. Крім того, «можна очікувати збільшення потоку туристів у регіон, розвиток готельного бізнесу і сфери громадського харчування».

Згідно з документом, кордони нової гральної зони в Криму визначатимуться органами виконавчої влади республіки.
Раніше призначений Путіним «виконувачем обов'язків глави Республіки Крим» Сер-

РОСІЯ ПРИГАДАЛА ДОСВІД ГУЛАГУ ДЛЯ КЕРЧЕНСЬКОГО МОСТУ

Росія планує залучити до будівництва моста через Керченську протоку тисячі ув'язнених. Про це повідомляють російські ЗМІ.

«У Криму планується масштабне будівництво. Взяти участь у цьому федеральному проекті планує і ФСВП», — розповів заступник директора Федеральної служби виконання покарань Олег Коршунов.

За його словами, до робіт можуть бути залучені виправно-трудова колонія всього півдня Росії, які робитимуть залізобетонні виробы і займатимуться обробкою металу.

Крім того, незабаром ув'язнені можуть бути направлені на прибирання лісів під Сочі.

За даними, які навів в інтерв'ю Коршунов, в установах ФСВП зараз відбуваються покарання 555 тисяч засуджених, з них працювати можуть трохи менше половини. Більшість з них працює в умовах.

Нагадаємо, заявлена ціна будівництва переходу через Керченську протоку (з Криму на Кубань) в 50 млрд. руб. вийшла спочатку вчетверо (до 200 млрд. руб.), а потім — в шість разів. Використання дармової праці засуджених, що широко застосовувалося в колишньому СРСР на будівництві «грандіозних» об'єктів, наприклад, Біломорканалу, мабуть, має здешевити будівництво моста в умовах, коли Росія скачується до дефолту, а Путін усе складніше виконувати свої обіцянки виборцям. Ця епопея описана Олександром Солженіциним у відомому творі «Архіпелаг ГУЛАГ».

«УКРПОШТА» ВІДНОВИЛА ПЕРЕСИЛАННЯ ПЕНСІЙ У КРИМ

Державне підприємство поштового зв'язку «Укрпошта» почало здійснювати перекази пенсійних виплат у Крим, які були припинені після анексії півострова Росією, повідомили у прес-службі відомства.

«Кабінет Міністрів дозволив пересилати на територію Криму пенсійні виплати, які оформлятимуться як міжнародні грошові перекази. «Укрпошта» прийматиме і здійснюватиме перекази пенсій до відділень поштового зв'язку Кримського півострова», — йдеться в повідомленні. Наразі здійснюються виплати за другий квартал 2014 року. У повідомленні зазначено, що кримчани, які хочуть поновити виплати пенсій Україною, мають звернутися з особистою заявою до одного з чотирьох управлінь Пенсійного фонду в Херсонській області. У заяві треба надати офіційне підтвердження про відмову отримання пенсії від російської сторони.

Координати районних управлінь Пенсійного фонду України: в Генічеському — тел. (0234) 3-25-49, Каланчацькому — тел. (0230) 3-14-33, Новотроїцькому — тел. (0248) 5-25-24, Чаплинському — тел. (0238) 2-25-79. Слід мати на увазі, що звернутися за оформленням продовження виплати пенсії за законодавством України можна до будь-якого з чотирьох районних управлінь.

ОЩАДБАНК ЗАРАДИ УКРАЇНЦІВ ПОВЕРТАЄТЬСЯ В КРИМ

АТ «Ощадбанк» з 23 липня цього року поновлює обслуговування кримських вкладників — громадян України. Про це повідомили у прес-службі кредитно-фінансової установи.

«Незважаючи на закриття філії — Кримського республіканського управління — внаслідок окупації Автономної Республіки Крим Російською Федерацією, «Ощадбанк» виконуватиме зобов'язання перед кримськими клієнтами», — зазначається в повідомленні.

Для отримання або переоформлення вкладу клієнту, який проживає на території тимчасово окупованих Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, потрібно з 23 липня зареєструвати свої дані, зателефонувавши на «гарячу лінію» за номером: 0-800-212-000 або +38-044-364-21-21, чи заповнити спеціальну форму на сайті «Ощадбанку».

Під час реєстрації вкладник має обрати дату, час та установу «Ощадбанку», де він зможе отримати платіжну картку. Потім потрібно відвідати установу «Ощадбанку» в призначений час з метою отримання платіжної картки. При собі необхідно мати такі документи: паспорт громадянина України або документ, що його замінює; документ, виданий органом державної податкової служби, що засвідчує його реєстрацію в Державному реєстрі фізичних осіб-платників податків; оригінал договору банківського вкладу/договору банківського рахунку, укладеного в установі «Ощадбанку» в АР Крим.

ПРО ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВСТУПНОЇ КАМПАНІЇ-2014

Зважаючи на численні звернення вступників, вищих навчальних закладів, Міністерство освіти та науки України надало роз'яснення щодо окремих питань вступної кампанії 2014 року.

Враховуючи ситуацію, що склалася, у зв'язку з неможливістю подати документів державного зразка про здобутий освітній (освітньо-кваліфікаційний) рівень, на основі якого здійснюється вступ, і додатків до них, випускниками 2014 року, які проживали або проживають на тимчасово окупованій території України, Міністерство дозволяє вищим навчальним закладам приймати від зазначених випускників:

— Документи про здобутий освітньо-кваліфікаційний рівень та додатки до них, видані навчальними закладами, розташованими на тимчасово окупованій території, за умови подальшої заміни вступником до 1 жовтня 2014 року цих документів на документи державного зразка відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 28.05.2014 № 655, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 5 червня 2014 року за № 593/25370 «Про затвердження Порядку замовлення та видачі документів про вищу освіту державного зразка та додатків до них випускникам вищих навчальних закладів, розташованих на тимчасово окупованій території України, у 2014 році»;

— Документи про здобутий освітній рівень (базову або повну загальну середню освіту) та додатки до них, видані навчальними закладами, розташованими на тимчасово окупованій території, за умови подальшої заміни цих документів на документи державного зразка у порядку, що буде визначений Міністерством освіти та науки України у 2014 році.

В КРИМУ СПАЛИЛИ БУДИНОЧОК АРХІЄПІСКОПА УПЦ КП КЛИМЕНТА

Увечері 21 липня невідомі спалили дачний будинок архієпископа УПЦ Київського патріархату Климента в селі Мармуровому Сімферопольського району. Про це повідомив сам владика Климент, передає видання «Крим.Реаліті».

Поруч із зазначеним будинком знаходиться храм на честь Преображення Господнього УПЦ Київського патріархату. Ця територія є приватною власністю владика Климента.

«Справа в тому, що Україна свого часу теж не особливо допомагала Київському патріархату. Нам відмовляли у виділенні ділянок для будівництва церков, тому ми — священники — оформляли землю на себе і будували на ній храми і житло для священників. Таким чином, виходили з цієї ситуації», — розповів він.

Те, що сталося, владика Климент розцінює як попередження про те, що далі підпалити можуть сам храм, який знаходиться поруч з тепер вже згорілим дачним будинком. «Після подій у селі Перевальному (представники «кримської самооборони» відняли у Київського патріархату храм Покрови Святої Богородиці) почалася систематична посягання на наше майно. Враховуючи це, ми розцінюємо підпал будинку як попередження від тих самих людей, що наступним може бути посягання на сам храм», — зазначив владика Климент.

Архієпископ не виключає, що до процесу посягань на храми УПЦ Київського патріархату мають відношення представники Сімферопольської і Кримської єпархії Московського патріархату. «Ми точно знаємо, що до цього процесу причетний один із священників, пов'язаних з Лазарем (митрополит Сімферопольський і Кримський УПЦ Московського патріархату. — Ред.). Вони завжди нетерпимо ставилися до присутності Київського патріархату в Криму, і зараз ми бачимо наслідки», — говорить владика Климент.

НАШІ СЕРЦЯ РОЗРИВАЮТЬСЯ ВІД БОЛЮ...

Від імені народу України Глава держави Петро Порошенко висловив співчуття Королю Нідерландів Вілему-Александру з приводу жахливої трагедії, в якій загинуло 192 підданих Королівства Нідерланди.

«Вчора, покладаючи квіти біля Посольства Нідерландів у Києві, я бачив плітку перед Посольством, вщент заповнену квітами і знаками скорботи від українців. Наші серця розрива-

ються від болю, як і серця Вашого народу», — заявив Президент України в телефонній розмові.

Король Нідерландів подякував народу України та Президентові Порошенку: «Я вдячний за неймовірну співпрацю та підтримку, яку Ви демонструєте у такі надзвичайно складні для Вашої країни часи». Його Величність Віллем-Александр також зазначив, що голландці побачили щирість і співчуття українців,

і що це надзвичайно зблизило народи Нідерландів та України в момент спільної трагедії.

Наприкінці розмови П. Порошенко запросив Короля та Королеву Нідерландів в Україну у зручний для них час. «Я б хотів продовжити наш дружній діалог... Я впевнений, що ми повернемо в Україну мир і матимемо можливість належно прийняти Ваші Величності в нашій державі», — сказав Президент України.

До посольств Нідерландів та Малайзії у Києві продовжують приходити люди, аби вшанувати пам'ять загиблих у «Боїнгу-777». Найбільше несуть квіти та дитячі іграшки, адже на борту було близько 80 дітей. Загалом загинуло 298 осіб...

ОСТАНКИ ЖЕРТВ КАТАСТРОФИ «БОЇНГА» ВІДПРАВЛЕНІ ЛІТАКОМ ДО НІДЕРЛАНДІВ

У середу з Харківського аеропорту піднявся в небо літак із 50 останками жертв авіакатастрофи малайзійського «Боїнга». Про це повідомляє кореспондент «Укрінформу».

Об 11 годині тут почалася церемонія прощання і відправлення в Королівство Нідерланди літака з тілами загиблих: це — 50 тіл, з якими проведених попередні дії. Всього упізнано 200 тіл, які також буде відправлено літаком до Нідерландів.

На церемонії був присутній віце-прем'єр України Володимир Гройсман. «Ми зібралися провести тіла жертв рейсу, який був збитий в українському небі 17 липня. 298 мирних громадян думали про повернення додому, зустрічі з близькими, відпустки, але їхнє життя було обірване з території, контрольованої терористами, яких підтримує Росія. Я не знаю, чи бояться ці нелюди кари, я знаю, що всі, хто зібрався тут віддати данину шани загиблим, як і ті, хто втратив рідних і знайомих, сьогодні сумують разом із Україною. Зараз необхідно встановити причини катастрофи і притягти винних до відповіді. Жоден із них не повинен залишитися безкарним», — зазначив В. Гройсман.

У церемонії взяли участь послы й офіційні представники дипломатичних місій з Нідерландів, Малайзії, Індонезії, Великобританії, Німеччини, Бельгії, Австралії. На церемонії прощальне слово сказав також посол Нідерландів в Україні й офіційний представник віце-прем'єра Австралії.

Як сказав посол Нідерландів Кейс Ян Рене Кломпенхаувер, «сьогодні починається друга дорога додому для загиблих, дорога довга і непроста, ми хочемо провести процедуру ідентифікації в Нідерландах швидко і якісно, щоб рідні встигли попрощатися зі своїми близькими»...

* * *

«Чорні скриньки» зі збитого російськими терористами у Донецькій області літака Boeing-777 «Малайзійських авіаліній» були доставлені до Великої Британії під наглядом Міжнародної організації цивільної авіації (ІКАО). Про це йдеться у повідомленні Державної комісії з розслідування катастрофи літака Boeing 777 «Малайзійських авіаліній» на сторінці комісії у соціальній мережі Facebook.

Згідно з повідомленням, напередодні було досягнуто спільне розуміння процедури передачі «чорних скриньок», що підтверджено технічним протоколом, який підписали Нідерланди, Малайзія, представники України та ІКАО. «У протоколі зафіксовано, що об'єкти, які називають «чорними скриньками», були пред'явлені українській стороні, але українська сторона їх не торкалася, і ані хвилини під контролем української сторони ці предмети не перебували», — наголошується у повідомленні.

«БОЇНГ», ЯКИЙ «ЗБИВ» ПУТІНА

(Закінчення.
Поч. на 1-й стор.)

Українська сторона надела цифру, що таких було близько 300-400. Водночас почався обстріл українських військових із російської території. Це було вже майже неприкрите військове вторгнення.

Путін свідкував, яка буде реакція світової спільноти. Реакція для нього виглядала позитивною. За останній час Росія значно зблизилася із Китаєм, з іншими країнами, які входять до об'єднання БРІКС. Ці країни зараз ладні закрити очі на агресію Росії. Знайшов Путін собі союзників і в Європейському Союзі. Деякі очільники країн цієї спільноти виступили із «миротворчими» заявами, які загалом збігаються із заявами Путіна: мовляв, треба сісти за стіл переговорів із «ДНР» та «ЛНР», домовлятися з ними про мир на Донбасі. Власне, це й робили представники ОБСЄ під час перемир'я, оголошеного Порошенком. Правда, перемир'я тоді мало односторонній характер — його дотримувалася лише українська сторона. Очільники Євросоюзу не поспішали й із санкціями проти Росії. Рішуча позиція США з цього питання не знаходила з їхнього боку належної підтримки.

У цій ситуації Путін вирішив взяти реванш на сході України, сподіваючись на «поблажливу» реакцію світової спільноти. Є інформація, що він готувався до введення своїх військ на Донбас. Це могло виглядати приблизно так. Власне, цей план почав реалізовуватись у Луганську. Терористи організовують масові вбивства людей, звинувачуючи в цьому українську армію. Російські мас-медіа широко розповсюджують відповідну інформацію. Світова громадськість обурена. Поки розбираються що і до чого, доблесні російські війська під виглядом «миротворців» входять на Донбас і «закріплюють» за собою певну територію. Далі можна погоджуватись навіть на введення миротворчих сил ООН, які стануть між «ворогуючими сторонами» — українськими силовиками й так званими «ополченцями Донбасу». «ДНР» і «ЛНР» отримують «друге дихання». Таким чином, конфлікт буде законсервований, а Донбас стане, як нині став Крим, базою для терористів, що постійно дестабілізуватимуть ситуацію в Україні.

Неконтрольований теракт
Однак цей «геніальний» план дав неочікуваний збій. І цим збоєм стало знищення

17 липня бойовиками пасажирського літака «Боїнг-777» малайзійських авіаліній. Уже на сьогодні є достатньо даних, які свідчать про те, що літак збили з території, контрольованої проросійськими терористами. Збили з допомогою ракетного комплексу (ймовірно, «Бук-М1»).

Теракт, в результаті якого загинуло майже 300 осіб (до речі, більше, ніж українські силовики під час проведення антитерористичної операції на Донбасі), сколихнув світ. Стало зрозуміло, що конфлікт на сході України набув міжнародного масштабу. Занадто наш світ є глобалізований, і те, що відбувається в одному місці планети, може мати несподівані наслідки в іншому її місці. Про вину Росії в здійсненні цього теракту відрізу заявляли очільники США, Австралії, Туреччини. Так чи інакше своє засудження дій російського керівництва висловили й інші країни. Зовнішньополітичні «завоювання» Росії за останній час звелись нанівець.

У такій ситуації вводити так звані «миротворчі» російські війська в Україну стало ризиковано. Судячи з усього, у вищих ешелонах російського керівництва почалася паніка. Достатньо прослідкувати, наскільки аб-

дерства на місці трагедії. Авіалайнер, який впав 17 липня на Донбасі, був збитий зенітною ракетою з підконтрольної проросійським терористам території.

Дані розвідки США практично сядять Росію «на лаву підсудних»: ракетні установки, які збили пасажирський літак Malaysia Airlines, були передані бойовикам Росією, пише британська газета «The Times».

«Учора ввечері США заявили, що Росія відправила потужні ракетні установки бойовикам, які збили пасажирський літак Malaysia Airlines», — йдеться в статті. У доповіді розвідки США говориться також про те, що президент Росії Володимир Путін особисто дозволив терористам із Донбасу проходити навчання в Росії, де їх навчили користуватись різними видами зброї, у тому числі системами ППО, які, вочевидь, були застосовані, щоб збити авіалайнер», — пише далі газета.

Крім того, американські розвідники заявили, що системи, з яких збили малайзійський «Boeing 777», були частиною колони зі 150 військових машин, які за кілька днів до авіакатастрофи були таємно ввезені до України з території Росії...

те, що Росія не лише поставляє на Донбас для бойовиків зброю, а й засилає туди своїх кадрових військових. Адже угруповання «ДНР» і «ЛНР», що визнані в Україні терористичними, не мають висококваліфікованих військових фахівців, здатних обслуговувати ракетний комплекс «Бук-М1». Тобто реально «Боїнг-777» збили не терористи, а російська армія. Тут виникає одне цікаве запитання, яке чомусь не озвучується у мас-медіа. А наскільки висока кваліфікація в російських військових фахівців? І чи справді є такою страшною російська армія, як її малюють кремлівські пропагандисти?

Звісно, за збитий «Боїнг-777» Путіну доведеться відповідати. І то найближчим часом. Будуть і санкції, і міжнародна ізоляція, і проблеми з ціною на газ та нафту. Путін «загрався» з Україною. Ситуація почала виходити з-під його контролю.

І тут його чекає внутрішня небезпека. Адже такий стан речей, коли «цар» не може контролювати ситуацію, зовсім не влаштовує російську еліту, яка тримає і свої капітали, й свої сім'ї на Заході. Чи не захоче ця еліта прибрати «царя»? Адже російська історія так багата на палацові перевороты!

Петро КРАЛЮК,
проректор Острозької академії

Вадим КРИЩЕНКО

ОСЬ ТВОЄ ЛИЦЕ, РОСІЄ

Загарбництво
в обрамленні брехні,
Що за собою
чорну пустку сіє.
«Лиш я розумна,
а усі — дурні», —
Ось істинне твоє лице, Росіє.
Мій край для тебе
ласим був завжди,
Любила і горілочку, і сало,
А на подяку —
безсоромно ти
Козацьку волю
чоботом топтала.

Мені ти затуляла криком рот,
Щоб не було моєї мови чути.
І гнали нашу долю у ярмо
Твоєю злістю
напхані рекрути.

Але минулось...
Відійшов мій страх,
Вже не лякає
образ твій пихатий.
Я сил знайду,
щоб вдарить по зубах,
Щоб не хотілось більш
когось кусати.

І лопне, наче бульбашка
тремка,
Твій гонор і амбіції дволикі.
І тисне трон
в маленького царька,
Який не зміг зробитися
великим.

МИ ОНОВИЛИСЬ ЧЕРЕЗ КРОВ

Мій край сто лих,
сто бід гірких пройшов,
Щоб нам відчути
волі златне жниво...
Ми оновилися
через пролиту кров —
Оновлення гірке
і справедливе.
Була Україна? Начебто була,
Та більше
у цяцькованому слові.
Тепер вона од нечисті та зла
Одмилась струменем
своєї крові.

Готує ворог нам
нову напасть,
Хоча час рани давні не загоїв.
Нехай же сил
й неохитності додасть
Нам пам'ять
непоборених героїв.
Небесна Сотня —
ти для нас вірець.
І ви, бійці,
що не прийшли зі Сходу.
Тож притулімо
до своїх сердець

Ту пам'ять —
як найвищу нагороду.
Випробує на мужність
доля знов
Завзяту й шкарубку
українську вдачу.
Ми оновилися
через пролиту кров —
Хай світ відчує
і усе побачить!

ОРДЕН ГЕРОЇВ НЕБЕСНОЇ СОТНІ

Президент України Петро Порошенко підписав закон про заснування ордена Героїв Небесної Сотні. Про це повідомляє прес-служба Глави держави.

Новостворений орден призначений «для відзначення осіб за громадянську мужність, патріотизм, відстоювання конституційних засад демократії, прав і свобод людини, активну благодійну, гуманістичну, громадську діяльність в Україні, самовіддане служіння Українському народу, виявлене під час Революції гідності (листопад 2013 року — лютий 2014 року), інших подій, пов'язаних із захистом незалежності, суверенітету і територіальної цілісності України».

Президент також доручив Кабінету Міністрів впровадити двоє тижнів утворити комісію з проведення всеукраїнського конкурсу на кращий ескіз знака ордена.

(Закінчення.)

Поч. на 1-й стор.)

По-третє, кого справді ошарашив Росія грошима, то це особисто тих сепаратистів у так званих «держраді» та «раді міністрів», які «загрибають» стільки, що якби бабуся зі своїми 8-10 тисячами пенсії почула, вона втратила б свідомість. Недарма Москва дозволила кримським сепаратистам те, що заборонила в самій Росії, — не багато й не мало, але мати рахунки в закордонних банках і займатися бізнесом.

17 липня 2014 року «Кримська газета» опублікувала статтю «Везіть нам натуральне і якісне — і жодних проблем». Газета вустами «Російськогоспаглядю» закликає постачати побільше українських продуктів до Криму.

Того ж дня газета «Кримська правда» публікує дві замітки, суть яких здоровий глузд нормальної людини ані зрозуміти, ані прийняти не може. Перша. «Бес»: треба було вбити Порошенка. Один з командирів «ополчення Донецької Народної Республіки», «комендант» Горлівки Ігор Безлер (псевдо «Бес») шкодує, що не вбив чинного Президента України Петра Порошенка під час його поїздки до Сімферополя в лютому. «Я шкодую лише про те, що у Криму, коли я його гнав зі своєю ротою від будівлі Верховної Ради до вокзалу, коли кричав «посадіть його до сцяної електрички», йому лише двічі по пиці дав. Знав би, що майбутній президент, убив би», — заявив Безлер, розповівши також про своє кримське походження.

У другому дописі до повідомлення прес-служби про замах на Арсена Авакова газета уточила заголовки «Школа, що промахнулася». У цьому випадку є очевидним, що Україна в Криму має справу як з реальними вбивцями, як «кримчанин» «Бес», так і з тими, хто підбурює терористів і закликає «вбити у Криму все українське».

Парадокс: Україна допомагає окупантам Криму робити окупацію успішною

До цього кримські сепаратисти вигнали гривню, закрили банки, ліквідували україномовні школи, зараз намагаються витиснути операторів мереж мобільного зв'язку.

Спочатку вони намагалися навіть припинити постачання Криму продуктами харчування з України та перекрили доступ автівок на Перекопі та Чонгарі. Але налагодити постачання Криму продуктами з Росії в них, цілком закономірно, не вийшло з дуже багатьох причин — і негарантий з транспортом, і з цінами, і з якістю, і з постачальниками.

У результаті «Ашан» і «Метрос», постачання до яких іде з Росії, стоять практично без продуктів, а «Фоззі» та багато інших мереж і крамниць, які постачаються з України, забиті чергами. Хто з торговців не зміг знайти постачальників в Україні, той або закрився, або мириться з дефіцитом споживачських товарів.

Так, частково перекрили постачання водою через Північно-Кримський канал, але лише тому, що кримські «спеціалісти» не впоралися з технікою і не зуміли запустити насоси. Це дещо протверезило сепаратистів. З прокляттями на голови України, що правда, але це змусило їх відмовитися від цілої низки галузей у сільському господарстві. Вони й досі шукають способи замінити дніпровської води, аж до таких екзотичних проектів, як опріснення Азовського моря, повертан-

ня кримських річок, опілення дощових хмар з'єднаннями срібла, але реально доводиться цим нікчемам, що це добрі продукти, і благаючи пропустити? Знову ж — де логіка?

Крим сьогодні багато в чому обмежений — у транспорті, в інфраструктурі галузей, у банківському та фінансовому забезпеченні, у робочих місцях, у кадрах, але це все фактори не критичні, хоча сепаратистам доводиться докласти велетенських зусиль, щоб вирішувати, а ще більше, щоб приховувати їх. Але є фактори критичні — постачання Криму водою, енергією, харчами. І питання сьогодні стоїть так: або Україна, постачаючи своїх вбивць у

они самі стоять на кордоні Криму з фурами «якісного та натурального», принизливо доводячи цим нікчемам, що це добрі продукти, і благаючи пропустити? Знову ж — де логіка?

Крим сьогодні багато в чому обмежений — у транспорті, в інфраструктурі галузей, у банківському та фінансовому забезпеченні, у робочих місцях, у кадрах, але це все фактори не критичні, хоча сепаратистам доводиться докласти велетенських зусиль, щоб вирішувати, а ще більше, щоб приховувати їх. Але є фактори критичні — постачання Криму водою, енергією, харчами. І питання сьогодні стоїть так: або Україна, постачаючи своїх вбивць у

чи скорочення постачань ресурсів на півострів забезпечити Крим усім необхідним. Тому ці заходи спрямовані не проти населення, а виключно на перевірку компетентності та працездатності органів влади. По-четверте, не будемо забувати, що вони не спрямовані на людей, а виключно на створення тиску на супротивника, який порушив міжнародне право, який утримує півострів військовою силою і має ядерну зброю, який веде проти нашої країни агресивну загарбницьку війну на Донбасі. Поп'яте, метою цих методів є не порушення прав, а навпаки — прагнення відновити законність і права понад 2 мільйонів громадян Украї-

стрілюють наших вояків», — підкреслив Яценюк.

Точку зору, солідарну з думкою автора цієї замітки, висловлюють і відомі дипломати, аналітики, експертні товариства в Україні. Так, 18 липня у Києві відбулася пресконференція благодійного фонду «Майдан закордонних справ» за участі експосла України в Туреччині Богдана Яременка та відомого кримського експерта Андрія Клименка. Її учасники аргументовано висловилися за застосування проти Росії торговельних, енергетичних, економічних санкцій. «Росія мусить на своїй шкурі відчути ціну анексії Криму. Тому Україні необхідно впровадити секторальні санкції проти

дрія Клименка, Україна протистоїть серйозному і сильному агресорові, а тому для перемоги необхідне застосування всіх можливих засобів, не пов'язаних із загибеллю кримчан. «Кримські українці», — пише Андрій Клименко, — буквально викликають вогонь на себе, запитуючи сьогодні нас, тих, хто поїхав на материк, — коли, нарешті, Україна почне жорстку економічну блокаду півострова? «Економічна війна» не є чимось новим в історичній практиці. У 1939 році, очоливши уряд у перші дні Другої світової, британський прем'єр Вінстон Черчіль створив спеціальне міністерство економічної війни з Третім рейхом. Воно швидко проаналізувало всі слабкі місця — експортні та імпорتنі комунікації, активи за кордоном і судна у морі, критичні сировинні та фінансові позиції. І діяло — винахідливо, жорстко та швидко.

З точки зору Клименка, блокада Криму вже існує. Він вказує, що її підтримують усі великі банківські структури, світові туристичні оператори, судноплавні та авіаційні компанії, у Криму припинено інвестування. На його думку, Україні та світовій спільноті слід зробити транспортну та інші форми блокади півострова повними. Зокрема, на його думку, має бути повною і торговельна блокада Криму.

Андрій Клименко пропонує замість формування у Криму «фейкової ВЕЗ», раптово запропонованої законодавцями, цілком резонно ухвалити закон України, який би розглядав торговельну діяльність із Кримом як посабництво окупантам. Насамперед тому, що ця діяльність припускає сплату податків у Криму, а «платити податки окупантам означає фінансувати продовження агресії Російської Федерації проти України», — стверджує Клименко.

Більше того — продовження будь-якої співпраці України з Кримом «означає дискредитацію звернень України до країн світу з вимогою впровадження ними економічних жорстких санкцій щодо агресора». Тому припинення постачання Криму всіма життєво необхідними ресурсами з боку України — це необхідні заходи самооборони, цивільного та військового захисту суверенітету і територіальної цілісності України, прийняття яких диктується умовами військового часу.

Путін «не має жодного шансу втримати Крим, він його поверне скоріше, ніж ще щось станеться. Росія поверне Крим, оскільки ми існуємо у світі розуму та перемовин, а не у світі танків», — заявив нещодавно колишній президент Польщі Лех Валенса. Втім, кримські українці не мають наміру сподіватися на «добру волю Путіна», якої той не має. У Криму вважають, що обов'язок України — застосувати всі методи економічного впливу на Росію, для «примусу до відновлення порушеного міжнародного права», і немає питання про гуманність цих методів, оскільки вони не поєднані з «гуманністю» Росії, яка збиває міжнародні цивільні лайнери з трьома сотнями пасажирів на борту.

Теперішній етап розвитку військової агресії Росії вимагає, щоб агресора було зупинено, і для цього будуть гуманними всі методи, які змусять його опам'ятатися, економічні насамперед.

Олесь ЧЕРЕМШИНА,
кримський оглядач
(Крим.Реаліті)

КИЇВ МАЄ НАОЧНО ПОКАЗАТИ СЕПАРАТИСТАМ, ЩО ТАКЕ КРИМ БЕЗ УКРАЇНИ

«Нова влада» провела навчання — на нетривалій час вимкнули дві лінії з материка, щоб подивитися, що вийде. І загало все! Якби це тривало тижні два-три, Крим би повстав. Кримські сепаратисти дуже боялися, щоб, як писала одна газета, «хунта не смикнула рубильника», заготовили купу пересувних електростанцій. Немає сумнівів, що всі вони вийшли би з ладу за першу ж добу, та й паливом їх не так просто забезпечити, та й ціна підскочить у багато разів. І відсутність енергії змусила б сепаратистів усвідомити і визнати, що перепідпорядкування Криму було фатальною помилкою.

Якби до «енергетичної кризи» додалося ще й повне перекриття продовольчих постачань — то відомі «народи Криму», яким теперішні окупанти приписують, що вони «самовизначилися на референдумі», швидко змусили б сепаратистів визнати, що референдум був фальшивим, і «самовизначитися» у зворотній бік.

Але... Україна готується продавати Криму електроенергію. Навіщо? Щоб Аксьонову та Константинову замість суду та в'язниці комфортніше «керувалося» і щоб Москва дала їм ще по одному ордену?

Наведемо аналогічний приклад. Коли Україна не погодилася на свавільні вимоги Росії щодо забезпечення газом, Росія, ані на хвилину не замислившись, тієї ж миті вимкнула Україні весь газ. Коли Росія окупувала Крим, Україна як постачала спочатку прихованих сепаратистів цими ресурсами життєзабезпечення, так і продовжує сьогодні постачати вже відвертих сепаратистів Константинова та Аксьонова, яких чомусь стільки часу без успіху розшукує суд і Генеральна прокуратура, усім, щоб ні в чому не було труднощів при окупації Криму як частини української території. Де логіка?

Українці Криму не розуміють — хіба «натуральне та якісне» Україні більше немає де збувати, окрім як у Криму? Хіба не знайдеться у світі споживача на українські продукти, які можна було би продати з гідністю, а не з приниженням і з погрозами «вбивства»? Врешті-решт, чому не кримські «постачальники» нишпорять теренами України, намагаючись закупити бодай щось із продуктів для Криму, а наші виробники не накручують їм подвійні та потрійні ціни? Чому

Поїзди вже не ходять. У «російській» Феодосії залізничні колії заросли травою...

Криму всіма ресурсами, допомагати сепаратистам поліщувати та полегшувати процес окупації, і тоді час його повернення постійно віддалятиметься. І тоді виникає запитання — як це називатиметься і кваліфікуватиметься з боку «постачальників»? Чи ж це не є посабництвом окупантам?

Або Україна допоможе на решті патріотам України у Криму, в тому числі кримськотатарському народові, повернути півострів додому, на Батьківщину, до свого складу, перекривши доступ сепаратистам до всіх критично важливих ресурсів (чого вони, правду кажучи, давно очікують і більш за все бояться!), і наочно покаже всім, що таке Крим без України. Третього не дано!

Питання про законність і про гуманність

Деякі аналітики висловлюють сумніви щодо того, що якби Україна застосувала ці засоби впливу на агресора, то чи не призведе це до порушення існуючих у міжнародному праві обмежень на застосування техногенних факторів впливу на супротивника, які можуть призвести до гуманітарних катастроф. Відповідь однозначна — ні, не призведе.

По-перше, ані Кодекс громадянського захисту України, ані Закон України «Про засади національної безпеки України», як і акти міжнародного права, не містять заборони на їхнє застосування. По-друге, ці фактори є не техногенними, а торговельно-політичними, і вони не можуть стати причиною загибелі для населення. По-третє, керівники самопроголошеної влади Криму неодноразово заявляли, що вони вже вжили всіх заходів для того, щоб у випадку аварій

ни, які перебувають на незапроголошеній території.

При цьому не будемо забувати, що цей супротивник, тобто Росія, сам створює неприйнятні умови для торговельно-економічної співпраці з Україною. Саме тому Прем'єр-міністр України Арсеній Яценюк на засіданні уряду 18 липня 2014 року закликав українських експортерів диверсифікувати ринки збуту продукції у зв'язку з перспективою повного обмеження торгівлі з Росією. Це повною мірою, і передусім, стосується й Криму.

Яценюк заявив: «Мій прогноз наступний — треба готуватися до того, що в нас буде практично повне обмеження торгівлі з Росією у двосторонньому форматі. Західні країни впроваджують санкції проти Росії, закривають двосторонню торгівлю, також зазнають збитків, а ми гадаємо, що все так просто мине, — це неправильно, це не відповідає нормам міжнародного права і це не відповідає основному поняттю — нашій гідності. Розумію всі економічні наслідки, але так само розумію, що Росія — це не єдиний ринок у світі, на який українська продукція повинна постачатися... Інакше влада повинна в закондавчому стані війни кажемо: купіть у нас на мільйон доларів продукції. Для мене це ненормально». Голова уряду підкреслив, що Російська Федерація вже перебрала газ і виставила ціну в 500 доларів за 1 тис. куб. м газу. «Знаючи, що кожен з вас страждає і вся країна, торговельно ембарго впровадили на всю продукцію, яку можна і не можна, і залишили тільки те, без чого вони просто фізично не можуть обійтися. Зате вони дуже впевнено постачають зброю, «Буки», танки, гроші та роз-

Криму та Росії, як країно-агресора, яка підтримує міжнародний тероризм», — заявили вони.

«Ми виходимо з тези про те, що Україна може зробити для того, щоб перетворити Крим для Росії на дуже дороге задоволення. Ці санкції мають бути спрямовані на те, щоб Росія слабшала економічно та політично. Найбільш ефективними тут будуть економічні секторальні санкції», — каже Богдан Яременко.

«Український бізнес має звідти піти, а держава повинна стимулювати цей процес, щоб зберегти ініціативний прошарок підприємців», — пояснив Андрій Клименко. Він підтверджує, що проукраїнське населення Криму готує до жорстких санкцій з боку України. «Позиція цих людей з кожним днем стає дедалі жорсткішою — вони кажуть: впроваджуйте санкції, бийте їх дужче, завдавайте їм збитків, ми потерпимо. І це не лише у питаннях електроенергії, подачі води, але й продуктів харчування, медикаментів і багатьох, багатьох галузей», — повідомив Андрій Клименко. Учасники благодійного фонду «Майдан закордонних справ» стверджують, що українська влада повинна на законодавчому рівні ухвалити рішення про те, що всі прибулі на територію Криму після 1 березня 2014 року після повернення півострова до складу України не матимуть майнових прав і права проживання в АРК. А весь їхній бізнес і торговельні операції в Криму після 18 березня 2014 року повинні бути визнані недійсними.

Експертне товариство в Києві розробило «Стратегію повернення Криму», яку вони пропонують владі України. За словами її автора Ан-

Віктор СУВОРОВ: ЄВРОПА ВТРАТИЛА ІНСТІНКТ САМОЗБЕРЕЖЕННЯ

Не витратитиму час і слова, щоб представляти найпопулярнішого на пострадянському просторі історика. Зізнаюся собі, ми всі, хто вмів і любить читати, давно вже дивимося на великий період нашої історії його очима. Додам тільки, що Віктор Суворов відчуває себе українцем. Це не лише в його вітанні: «Слава Україні! Героям слава!» Це в безлічі деталей. Втім, переконайтеся самі. Віктор Суворов відповів на запитання «Укрінформу».

ПУТІН ДІЄ ТАК, ЯК ДІЯЛИ ХРУШОВ В УГОРЩИНІ, А БРЕЖНЄВ — У ЧЕХОСЛОВАЧИНІ
— У вашій книзі є фраза: «Россия не терпит нормальных стран рядом, иначе все ее граждане поймут, что с ней что-то совсем не так». Радянський Союз мав розширюватися, оскільки не міг тривало існувати поряд з іншою нормальною державою. Ви писали це стосовно радянської Росії, по-вашому, чи змінилася самоідентифікація Росії зараз?

— У 1956 році Радянська Армія втопила в крові народну революцію в Угорщині. Як би це дико не звучало, але це була суто оборонна операція. Народ Угорщини піднявся проти своїх зажерливих вождів і проти їхньої охорони, укомплектованої відбірними негідниками, готовими на будь-які злочини. Якби народ Угорщини переміг, то це стало б прикладом для інших пригноблених народів, у тому числі й для народів Радянського Союзу. Такого розвитку подій кремлівські вожді не могли допустити. Витоптуючи чоботами свободу в сусідній країні, вони насамперед рятували і захищали себе і свою владу. Вони гасили пожежу революції в будинку сусіда, щоб ця пожежа не перекинулася на їхню володіння.

У 1968 році Радянська Армія придушила народні заворушення в Чехословаччині. Ваш покірний слуга доклав руку. Вуха досі горять від сорому. Замполіти нам прямо ситуацію пояснювали: операція оборонна, інакше ця зараза до нас перекинеться. З цих пояснень, до речі, і почалося моє протверезіння. І ось ми в новому тисячолітті. Путін веде війну проти України. Щоб зрозуміти дії супротивника потрібно, перш за все, визначити мотиви і цілі. Так от: Путін так само, як і його попередники, веде оборонну війну. Народ України скинув кримінального пахана, який прокрався, і його банду. Приклад України — пряма і смертельна загроза Путіну і його банді.

Путін діє так, як діяли Хрущов в Угорщині, а Брежнєв — в Чехословаччині.

Яксь розумна людина одного разу про сучасну Росію сказала: там залишилося все, як було, тільки в іншому вигляді. Тобто форма змінилася, а суть колишня.

— Ви написали, що Друга світова війна була розпочата комуністами в 1930 році проти мужиків Росії, України, Білорусії. Що ви мали на увазі?

— Так, саме так. Після колективі-

зації і Голодомору народ України жахи радянсько-німецької війни сприймав якось звично. Він у ці жахи вже втягнувся, звик. Колись давно виступав в Нью-Йорку. Зал невеликий, народу набилося трохи більше граничної місткості: росіяни, євреї, українці. І я звернув увагу поважної публіки на дивовижний факт: українська мова співуча, народ талановитий, пісні люблять, але дивна справа — про радянсько-німецьку війну українці склали всього одну пісню «Ой, Днипро, Днипро, ты силен, могуч». Встає біблейного вигляду старець з білою бородою і заперече: помиляється, чоловіче, пісню написали два московські євреї. Він, виявляється, мав рацію: народ України про радянсько-німецьку війну не сприймав ні як «велику», ні як «вітчизняну».

— Ми з вами в одному інтерв'ю писали про деградацію силових структур РФ, думали, що ГРУ і ФСБ розвалилося. Але раптом виявилось, що вони всі живі, всі є, вони знайшлися в СБУ, в нашому Генштабі, в українському парламенті, що вони супроводжують православні святині в Київ. Виявилось, що російська машина сильна. Так, ми в Україні не провели люстрацію, розслабилися, сиділи на газовій голці. Але які головні помилки України у війні, що відбувається? І що потрібно виправляти в першу чергу?

— Не мені, з Лондона, давати поради великому народу України. І без моїх порад народ зрозумів, що потрібно робити: валити пам'ятники лисому ідолю, який продав Україну германському кайзерові, гнати з влади злодіїв, бандитів і вбивць, комуняк і гебню, позбавляти українського громадянства тих, хто зраджує Україну, а тих, хто підняв зброю проти своєї Батьківщини, бити, на крики про пощаду уваги не звертати. Мій мудрий, талановитий і працелюбний народ знайде вірний шлях у морозі. У цьому у мене сумнівів немає.

— По-вашому, особа Путіна вивчатиметься в главі історичної психіатрії? Він — гравець або псих, що мріє про місію і наступність?

— Естонці, м'яко кажучи, недолюблюють Путіна. І литовці. І латиші. І поляки. І грузини. І молдавани. Тепер ще й українці. Якщо все оточення не любить його і ним створене суспільство, то чи не час йому і народу, яким він править,

подумати: може, ми в чомусь не праві? Але йому явно бракує розуму таке запитання поставити, а вже тим більше — на нього відповісти.

Навіть для психолога-початківця діагноз однозначний: комплекс неповноцінності.

ЗА СВОЇ ЦІННОСТІ ЄВРОПА НЕ БОРЕТЬСЯ І БОРОТЬСЯ НЕ БУДЕ

— Іноді мені здається, що Німеччина і так упала. Вона так міцно сидить на путінській енергетичній голці. І що країні Заходу, як 75 років тому, гнали під виглядом металобрухту в СРСР бомбардувальники та авіаційні двигуни із Франції, танкові двигуни БМВ із Німеччини, танки Віккерс і Карден-Ллойд з Британії, так і зараз не в силах відмовитися, хто від газу, хто від контрактів, хто від фінансового капіталу. Ми не віримо в європейську стійкість проти російської корупції. Але чи готова Європа захищати хоча б свою свободу і цінності?

— Ні. За свої цінності Європа не бореться і боротися не буде. Один приклад: у великих містах Європи безкрайні квартали заселені мусульманами, які європейських цінностей не визнають, які не бажають вписуватися в місцеві традиції і порядки. Вони не хочуть працювати, не дотримуються законів, серед них висока злочинність, вони енергійно плодяться. Марсель, оспіваний поколіннями письменників і поетів, це вже не Європа. Це — мусульманська твердиня. Приїжджайте у Бірмінгем або у Барселону, в Мадрид або Манчестер, без зусиль, просто по запаху, знайдете загиджені квартали, населені бородатими мужиками в тапочках і білих сорочках по коліна і жінок, по самі очі закутаних у чорні простиралла. Це — нашестя, якому Європа протистояти не збирається. В інших питаннях самозахисту — така сама ситуація. Інстинкт самозбереження Європа втратила.

— Це перебільшення — сказати, що ми зараз воюємо на безлічч фронтів? Що, крім самого Фронту, церква — фронт, історія — фронт, телебачення — фронт? Який, після головного Фронту, другий головний за важливістю?

— Головний фронт — економічний. Якщо Україна зуміє створити таку економічну модель, за якої люди охоче і старанно працюватимуть, то всі інші проблеми відійдуть на другий план. Якщо життєвий рівень учителя, інженера, простого робітника стане вищим, ніж у Росії, то проблеми Криму, Донецька, Луганська відпадут самі собою. Україна має всі умови для того, щоб стати однією з найсильніших і найбагатших країн Європи. Немає нафти і газу? Не треба засмучуватися. Я чотири роки пра-

Віктор Суворов
Фото: saracinua.livejournal.com

цював у найбагатшій країні світу — у Швейцарії. Там немає взагалі жодних викопних ресурсів. У них немає навіть будівельного піску, завозять із Італії. Але там живе талановитий і волелюбний народ. Цього вистачає для процвітання країни. До речі, цей народ категорично відмовився надіти на себе ярмо європейської соціалістичної бюрократії. Та й з мусульманським засиллям якось справляється. Нещодавно швейцарші всенародним референдумом вирішили: жодних мечетей у нас не буде. Кому не подобається, може йти на всі чотири боки.

— На Ваш погляд, як військового історика, що потрібно робити в період воєнних дій у першу чергу? Ви стежите за воєнними діями? Бачите помилки АТО?

— Війна ненажерлива в самому прямому розумінні. Війська потрібно вдягати, годувати, забезпечувати зброєю, боеприпасами, паливом, запасними частинами, медикаментами, інженерним майном та всім іншим. Тому всі великі полководці минулого насамперед відрізали своїх супротивників від їхніх баз постачання. Полководці України це розуміють без моїх порад. Бажаю їм успіху. Якщо зумію побачити якісь помилки в тактиці або стратегії, то шепну на вушко. Є кому. Від публічних порад через газету утримаюся. Але, повторюю, Україна цілком обходиться без моїх порад.

— Нам потрібна залізна стіна на кордоні з РФ?

— Потрібна. У бур'яну потрібно відсікти корінь.

— У нас є шанс повернути Крим?

— Щойно Україна стане на правильний шлях економічного розвитку — і Крим, і східні регіони самі проситимуться туди, де краще.

— Як будувати відносини з населенням, яке так міцно засіло мізками в СРСР? Вони ідуть із загального бюджету і ненавидять все українське?

— Тих, хто відкрито виступає проти України, позбавляти громадянства, і нехай ідуть туди, де булки на гілках ростуть. Хоч у Швейцарію.

Я ЖИВУ В УКРАЇНІ. ЩОНОЧІ

— Нещодавно було опубліковано цікаве інтерв'ю одного польового командира, який емігрував із Чечні. Таке схвальне посилення в Україну, прохання не ототожнювати воюючу чеченську потолох із народом Чечні і не забувати, хто замовник. І там була така фраза: надійтеся тільки на себе. Європа проковтнула і смерть

Литвиненка і вбивство в літаку польської еліти, вам вона не допоможе. Ви дійсно думаете, що падіння польського літака — вбивство?

— Повністю згоден з тим, що народу України сподіватися треба тільки на себе, і з тим, що чеченці — це одне, а наймані негідники з автоматами — щось інше. Я зустрів у житті чеченців, перед мужністю і мудрістю яких вклоняюся. Моя нова книга «Облом» присвячена пам'яті історика Абдурахмана Авторханова, видатного розвідника минулого. Для мене чеченець Авторханов — недосажний зразок того, як потрібно писати історію: просто, ясно, посилаючись на відкриті та всім доступні джерела.

— А що ви думаете про Литвиненка? — Саша Литвиненко був мені другом. Мені він першому зателефонував із госпіталю і повідомив, що його трохи отруїли, що скоро він стане на ноги. Але він так ніколи і не піднявся. З кожним днем йому стало гірше і гірше. Знаючи деякі подробиці цієї жахливої історії, заявляю: це було вбивство. Політичне вбивство. Перший в історії терористичний акт із використанням радіоактивних матеріалів.

— А про загибель польського літака?

— Про загибель польського літака судити категорично не берусь, у мене немає вичерпної інформації для однозначного висновку. А ось із загибеллю малазійського літака все абсолютно зрозуміло. Росія дала терористам зброю, не розуміючи, до яких наслідків це призведе. Існує образ: мавпа з гранатою. Я б пішов далі: мавпа не сама знайшла гранату, але отримала її з волохатої лапи іншої такої ж безглуздої тварини.

Великий військовий начальник з Москви обурився: «Офіційний Київ проводить так звану антитерористичну операцію проти народу своєї країни», чому ж над районами бойових дій не було закрито повітряний простір?

На це запитання блискучу відповідь дав мій друг Марк Солонін: народ по небу не літає. Якщо погодитися з московським начальником, якщо війну на сході України вважати каральною операцією проти народу власної країни, то це виключно наземна операція. Тому українській армії немає чого використовувати зенітні ракети: нікого в неї збивати. Тому повітряний простір немає чого закрити.

— Я так і не знайшла законодавчої заборони в 2002 році про ваш приїзд в Україну, хоча своїми вухами чула, як він вноситься на парламентській сесії. А нещодавно одна з партій поставила пряме запитання про ваш приїзд. Не збирається додому?

— Я живу в Україні. Щоночі. Але щоранку повертаюся на якийсь дивний острів і довго не можу зрозуміти, куди це мене занесло. Летіти додому готовий прямо зараз. У минулі роки давно був би вдома. Але зараз вирішую не я, а лікарі. Сподіваюся, змилюються.

Лана САМОХВАЛОВА

Яків БЛАЙХ: ПУТІН ХОЧЕ, ЩОБ УКРАЇНИ ВЗАГАЛІ НЕ БУЛО, АЛЕ ВОНА Є І БУДЕ

В одній з найскладніших книг Старого заповіту — Книзі Еклезіаст — сказано: «Час любити, час ненавидіти, час на війну і час на мир» (3:8). Тобто війна здавна є складовою частиною життя людства. Дещо пізніше Христос нагадає своїм учням слова з книги Буття: «Хто проливає кров людини, того кров буде пролита людиною, бо на подобу Божу створена людина» (9:6). Німецький філософ Гегель порівнював війну в історії людства зі свіжим вітром для загнилого озера. Так виглядає, що війни є

певними чіткими уроками для людства. Але чи роблять народи правильні висновки з цих уроків? Той же Гегель був песимістом у цьому, бо вважав, що історія, на жаль, нічому не вчить людей. Чи навчить українців правильним істинам нинішня війна на сході України? Про це ми розмовляли у нашій програмі з головним рабином Києва і України Яковом Довом Блайхом. Насамперед, я запитав у рабі Якова Блайха, що він думає про нинішні події на сході України.

Заходом, зірвати Угоду про асоціацію України з ЄС.

— Мало, що вони там бажають. Але коли є переговори, необхідно, щоб кожен ставив свої вимоги, і потім це все узгоджувати до компромісу. Ми розуміємо, що кожен не може отримати те, що він бажає. Путін хоче, щоб Україна взагалі не було, як ми це тепер розуміємо. Так же? Але вони також там розуміють, що так не буде, як

вони хочуть. Україна є і буде. Путін хоче втягнути Україну у Митний союз. Такого також не буде. Мені здається, що можна знайти такий компроміс, як, наприклад, в США, де є у південних штатів на кордоні з Мексикою вільні економічні зони. І мені здається, що ми можемо зробити Донбас такою вільною економічною зоною в складі України, щоб Росія могла тут вільно торгувати і мала респект. Бо вона хоче бути світовою силою. Те, що дуже важливо для Путіна. Бо він, на його думку, є і хоче бути

світовою постаттю після втрати СРСР, із чим він не погоджується. Він бажає знову бути світовою силою, щоб світ не мав односторонній рух під впливом Америки, щоб і Росія мала свій баланс впливу.

І мені здається, що Україна має можливість зробити щось так, щоб Росія почувала себе більш комфортно. Наприклад, щоб Україна не вступала до НАТО. Ми пам'ятаємо Карибську кризу, коли СРСР ставив ракети на Кубі, коли Америці також це було дуже некомфортно. Тому Росія боїться, щоб Україна не вступила до НАТО. Хоча Україна агресором проти Росії ніколи не була і й сьогодні ніщо не становить якихось агресивних намірів з боку України, таких планів у Києва немає. Тому, мені здається, необхідно знайти компроміс, який би задовольняв Росію, щоб вона вишляла з цього з якомога більшим респектом. Але й Укра-

їні також необхідно гарантувати безпеку, як незалежній суверенній державі, яка могла б розвиватися. Тому що Україна зараз буде розвиватися, і буде розвиватися дуже гарно. В нашій Україні буде розвиватися і демократія, і ринкова економіка, і це все додає значних сил Україні.

— Рабі Блайх, а як Ви розцінюєте нинішню російську пропаганду, яка сьогодні виглядає ще похмуришою, аніж в нацистській Німеччині?

— Я хочу вам сказати, що в Україні є демократія. І я не дуже хотів би давати оцінки демократії і свободи слова в Росії, бо я там не живу і мене це не дуже цікавить конкретно. Але для мене важливо, щоб вони не подавали брехливої інформації про Україну, наприклад, про життя єврейських громад в нашій державі, що вони вже робили перед цим.

(Продовження на 6-й стор.)

ЗУСТРІЧ З ПАТРІАРХОМ ФІЛАРЕТОМ

Міністр культури України Євген Нищук зустрівся з предстоятелем Української православної церкви Київського патріархату, Патріархом Київським і всієї Русь-України Філаретом в його резиденції. У зустрічі також взяли участь відповідальні працівники Міністерства культури України, митрополит Переяслав-Хмельницький і Білоцерківський Єпіфаній, архієпископ Чернігівський і Ніжинський Євстратій та єпископ Вишгородський Агапіт.

Патріарх Філарет подякував Міністерству культури та в особі міністра всім членам Уряду за конструктивну державницьку позицію в питаннях налагодження державно-церковних відносин. Він зауважив, що УПЦ Київського патріархату все робила та робитиме для духовного змирення та консолідації українського народу.

Міністр культури України, у свою чергу, зазначив: «Я пригадую, що кожен Ваш прихід, Ваша святость, на Майдан під час Революції гідності ставав світлою подією, яка утверджувала народ у правді та перемозі. Особисто Ваша позиція та

позиція церкви додавали нам сил і надихали розумінням, за що ми боремося. Нині ви докладаєте чимало зусиль для того, щоб у нас в міжконфесійному житті панували гармонія та мир. В умовах іноземної агресії це надзвичайно важливо. Нині необхідно консолідувати всі суспільні сили».

Євген Нищук також висловив подяку за ту велику підтримку — духовну та матеріальну, яку надає Українська православна церква Київського патріархату Збройним Силам України та українським бійцям, які захищають нашу землю в зоні АТО.

Співрозмовники обговорили широкий спектр проблем духовного, культурного та міжконфесійного життя України. Зокрема, було порушено питання святкування чергової річниці Дня Хрещення Київської Русь-України.

Предстоятель УПЦ Київського патріархату відзначив орденом Святого рівноапостольного князя Володимира Євгена Нищука.

Прес-служба Міністерства культури України

Патріарх УПЦ Київського патріархату Філарету одразу після обрання Кирила предстоятелем РПЦ пропонували перейти в Московський патріархат і підтримати інтеграцію України з Росією. Про це на пресконференції розповів голова Інформаційно-видавничого управління Київської патріархії архієпископ Євстратій (Зоря), передає кореспондент «Укрінформу».

За словами Євстратія, з такими пропозиціями зверталися як представники духовної, так і світської влади — обіцяли, що у випадку згоди Філарет отримав би назад всі звання й титули, які були відібрані в нього після Харківського Собору 1992 року, коли відбулося розділення православної церкви в Україні.

Речник УПЦ КП підкреслив, що патріарх Філарет відмовився йти на будь-які перемовини з такими людьми...

ЯКІВ БЛАЙХ: ПУТІН ХОЧЕ, ЩОБ УКРАЇНИ ВЗАГАЛІ НЕ БУЛО, АЛЕ ВОНА Є І БУДЕ

(Закінчення.)

Поч. на 5-й стор.)

Мені здається, що в Росії працює потужна пропагандистська машина дезінформації. Але неможливо лити потоки брехні і дезінформації без кінця, бо, врешті-решт, сьогодні є маса об'єктивної інформації в інтернеті, і люди мають повну можливість знати правду. Можна брехати один, два, три місяці, пізніше, але правда все одно впливає на людей. Тому Росія зараз вкладає дуже багато грошей в пропаганду, брехню і дезінформацію, але краще б вони вклали ці гроші проти війни, проти лиха, бідності, від чого страждають люди в Росії. І ці гроші дали б кращий, добріший результат саме для цього, на багато років вперед.

Засоби інформації належать в Росії Путіну як президенту, і він розпоряджається робити там те, що йому здається важливим. Я думаю, що це не важливо, і це, мабуть, його велика помилка, але з історії ми знаємо, що пропаганда і брехня, дезінформація мають короткі ноги, і це не може тривати довго. Але перемога буде на боці правди. Як каже мій колега і друг, патріарх Філарет з УПЦ Київського патріархату, що Бог буде лише там, де правда. А там, де буде Бог, там

буде і перемога.

— Рабі Блайх, а як Ви розцінюєте те, що президент Путін під час зустрічі з рабинами в Росії назвав Геббельса дуже талановитою людиною, і всі там змовчали на це?

— У мене була колись дуже велика честь зустрічатися з Путіним в Кремлі, коли він був ще перший раз президентом. І він тоді також сказав щось таке, що не дуже нам сподобалося, було не зовсім так. Це була зустріч з представниками Європейського єврейського конгресу. Ми мовчали тоді, бо це президент і ми у нього в гостях, що ж нам казати. Але мені здається, що Путін лише повторив слова Гітлера, і я читав, що сам Гітлер це сказав і це надруковано в «Майн Камф», ще до того, як Геббельс вступив в нацистську партію. І те, що він казав, це було проти євреїв. І це, з одного боку, — трагічно, а з іншого боку, — комічно, що Путін сказав це на зустрічі з рабинами, коли вони пам'ятають про це і збиралися для того, щоб вести мову про боротьбу з проявами фашизму.

У 2010 році я написав статтю про людей, котрі живуть в скляних будинках, щоб вони не кидали у когось каміння, де я роз'яснив ситуацію, коли Росія критикує

Україну за те, що тут є «фашизм» чи «неонацизм». Але це робить Москва тоді, коли Росія дуже багато докладає для вшанування пам'яті Сталіна. Мені здається, що між Сталіним і Гітлером, навіть у математичному розумінні відношення до масових вбивств людей, немає різниці. Вони обидва загубили багато мільйонів людей. Гітлер був поганішою особистістю і Сталін також. Хто з них гірший, мені важко сказати. Та це й не так важливо. Бо обидва злочинці. І ось в Росії Сталіна підносять, і як вони можуть похвалити у такому разі і звинувачувати когось в Україні, якусь меншість, скажімо так, які щось там говорять про фашизм? Я проти фашизму, і проти Сталіна, в якого також нічого доброго не було. Я не розумію, як вони в Росії можуть протиставляти Сталіна і Гітлера, котрі обидва воювали проти людства. І називати Сталіна добрим менеджером, як Путін сказав? (сміється).

— Рабі Блайх, багато євреїв в Україні воюють проти сепаратизму на Донбасі, і той же Ігор Коломойський багато робить для захисту суверенітету України.

— Євреї в Україні є складовою частиною українського суспільства, цілісної України. Вони ніколи не намага-

ються бути поза суспільством, ні в добрий час, ні в поганий час. Тому були євреї і на Євромайдані, і є євреї, які зараз воюють і допомагають українській армії, і допомагають Україні відновити свій суверенітет і цілісність на всій території України. І в тому числі й Ігор Коломойський, й інші. Не треба євреїв розглядати окремо від всіх українців, бо вони всі разом борються за суверенітет і цілісність України, і хочу сказати, що всі євреї в Україні, від Львова до Донбасу, є суспільною українською силою. Бо євреї, як й інші українські громадяни, також переживають тепер складний час на Донбасі. Всі євреї й українці, всі разом, хочуть зберегти Україну і зробити її набагато кращою.

— Рабі Блайх, як протікає нині життя релігійних організацій в Україні, коли мир і стабільність в державі під такою загрозою?

— Хто тепер не бажає, щоб в Україні був мир і спокій? Я вважаю, що в Україні немає тепер таких організацій. Але на наших засіданнях Всеукраїнської ради церков і релігійних організацій й минулого тижня ми про ситуацію в державі говорили, вели мову про неприпустимість загибелі надалі людей на сході України. Зазначали, що цьо-

ДЛЯ УКРАЇНИ ЗАРАЗ ВИРІШАЛЬНІ ЧАСИ

Україна зараз переживає вирішальні часи для своєї незалежності. Про це заявив у неділю Прем'єр-міністр України Арсеній Яценюк під час всеукраїнської Прощі до Зарваниці на Тернопільщині, до якої він долучився разом із дружиною Терезією, інформує «Урядовий портал». Разом із десятками тисяч вірян глава уряду взяв участь у Святій Літургії в Марійському духовному центрі Зарваниці.

Після завершення Літургії Яценюк звернувся до українців зі всіх куточків країни та з закордону, які збиралися в Зарваниці.

«Зараз Україна переживає вирішальні часи. Так розпорядився Господь Бог, так розпорядилася історія, — що нам вкотре треба боритися за свою свободу, за свою незалежність, свої сім'ї, родини і європейське майбутнє нашої країни... Наша країна встояла від більшовиків, Церква пережила «совети», і можу вас запевнити — ми вистоймо і перемаємо. З нами Бог і з нами правда», — наголосив Прем'єр-міністр. До прощі у Зарваницю долучилися також міністр культури України Євген Нищук і радник прем'єр-міністра Віктор Єленський.

Група священнослужителів та мирян Київської єпархії Української православної церкви Московського патріархату 20 липня доставила 7 тонн гуманітарної допомоги жителям Слов'янська та Миколаївки.

Як повідомили УНІАН у Київській єпархії УПЦ МП, допомогою було зібрано на столичних парафіях. Збір допомоги, її транспортування було організоване соціальним відділом Київської єпархії та відділом зовнішніх церковних зв'язків церкви. Колона з гуманітарним вантажем складалася з трьох автобусів. Групу очолює клірик Київської єпархії протоієрей Захарій Керстюк, який має досвід служіння в гарячих точках, зокрема, у Лівії та Сирії.

«В суботу 19 липня о 4 годині ранку колона з гуманітарною допомогою вирушила від Києво-Печерської Лаври. Пройжджаючи блок-пости української армії, священнослужителі мали спілкування з українськими військо-

вими, яким дарували молитвослови, а також передавали частину допомоги, за що солдати дякували та зустрічали групу привітно», — розповіли у Київській єпархії.

У неділю, 20 липня, після літургії у храмі святого Олександра Невського у місті Слов'янську, київські священники роздавали допомогу мешканцям міста. Допомогу змогли отримати близько 1500 осіб. «Привезеного вантажу не вистачило всім потребуючим, тому необхідність у допомозі мешканцям Слов'янська є дуже великою. Планується, що ВЗЦЗ УПЦ спільно з соціальним відділом Київської єпархії, по мірі збору гуманітарної допомоги по парафіях Києва, організовуватиме відправку вантажів на схід з адресною доставкою продуктів та речей першої необхідності», — зазначив протоієрей Керстюк.

(Фото з власного архіва отця Захарія Керстюка)

СВЯТА І ЗВИЧАЇ

НА ІЛЛІ — НОВИЙ ХЛІБ НА СТОЛІ

Святий пророк Ілля, якого церкви східного обряду вшановують 2 серпня, народився у місті Фесфії Галаадській за 900 років до Різдва Христового. Змалку посявтив себе Богові, оселився у пустелі, жив у молитві і строгому пості.

Того часу Ізраїлем правив Ахав, який закликав людей поклонятися ідолам (зокрема Ваалові). Серед сміливців, що виступили проти ідолопоклонства, був Ілля. Він ревно молився і закликав людей вірити в Єдиного Бога, пророкував нещастя народу, якщо той не схамецьється.

Цар не слухав слів пророка... І ось трирічна посуха спричинила голод. Жодні ідоли не допомогли. Тільки через молитви Святого Іллі на спраглу землю нарешті випав рясний дощ. Творив він й інші дива, молитвами зцілював хворих, воскрешав мертвих, відвертав пожежу і землетруси...

Ілля знав, що Бог живим забере його на небо. Так і сталося. Пророк вознісся на вогняній колісничі, запряженій чотвіркою крилатих коней. Таким його зображують в іконописі.

Під час земного життя Ісуса Христа, іудеї, пам'ятаючи про чуда Святого Іллі, сприймали Сина Божого за пророка. А в час Претображення Господнього на горі Фавор Ілля разом з Мойсеєм розмовляв з Господом — Ісусом Христом.

Не менш цікавий цей день і в народному побуті, зокрема в прогностичних прикметах. Про це — згодом.

Вважають, якщо грім гримить, то це Святий Ілля їде у колісничі по небу. О цій порі починаються горобині ночі, з блискавками та громами. Існує апокрифічна легенда, коли біси постали проти Бога, то Бог доручив Іллі прогнати їх з неба. Ось він і гонить за нечестивцями на своїй колісничі та пускає стріли-блискавки. Якщо така блискавка потрапить в оселю, то людина не зможе зупинити пожежу. Тому під час грози запалюють страшну свічку або стрітенську і моляться до Іллі.

Також його називають сіва-чем озимини.

Народні прикмети говорять:

— Після Іллі комарі переставляють кусатися.

— На Іллі — новий хліб на столі.

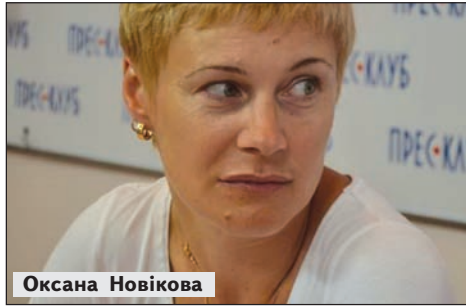
— Прийде Ілля — наробить гнилля. (Доштитиме).

— До Іллі дощ ходить за вітром, а після Іллі — проти вітру.

На Гуцульщині Святого пророка Іллі особливо вшановують мольфари. Вони, як стверджують, і грозові хмари розганяють, і блискавку відвертають... Знахарі на Іллі збирають зілля.

Тарас ЛЕХМАН, журналіст

Василь ЗІЛГАЛОВ (Радіо «Свобода»)

Оксана Новікова

Оксана Новікова: «ВІДЧУТИ СЕБЕ ОДНИМ ЦІЛИМ І ЙТИ ВПЕРЕД»

СВОБОДИ НЕ ЦІНУЄШ, ПОКИ ВОНА Є...

Запитуємо у Оксани про настрої кримчан. — Адекватні люди в Криму є, і їх чимало, — каже Оксана Новікова. — Показники так званого «референдуму» — це дурниця... Інша справа, що значна частина кримчан завжди сповідувала містечкові інтереси, за що й страждає тепер. Іншими словами, «пофігізм» кримчан виліз їм боком. Бо всі сиділи і висловлювали свої проблеми на кухні. А тепер їм вже й цього скоро не дозволитимуть. Свободи не цінюеш, поки вона є, а ось коли вже втратив її... Після першої хвилі переселенців (люди їхали, бо боялися репресій у відповідь за свою проукраїнську позицію), скоро поїде й друга хвиля — люди, які не можуть вести бізнес у нинішніх умовах. Це так звана «економічна еміграція»... Бо там вже починають «віджимати» бізнес, «пресувати» і таке інше. Путіну не потрібен процвітаючий Крим, йому потрібен шельф і велика військова база!

— Чи є можливість якось впливати на ситуацію?

— Громадські організації тепер починають якісь рухи, але вони не можуть замінити собою державу. На жаль, нинішня державна система — це пережиток радянської системи, вона не змінилася зовсім. Хіба що погіршилася за цей час.

— Кримські татари дуже активно виступали на мітингах у Києві; тоді всі ми шкодували, що це лише вони такі затяті й послідовні, а не все населення Криму. А проукраїнська частина російськомовних кримчан має тепер якусь стратегію?

— Ще перебуваючи в Криму, ми намагалися об'єднатися. Кримські татари найбільш консолідовані, може, тому для них є певний сенс діяти окремо. В усякому випадку, серед них існує така точка зору. Хоча головне питання не в нації і не в мові, а в ментальності і в... адекватності. Люди, оброблені російською пропагандою, — це один табір. Є такі люди й серед татар, до речі. Інша категорія людей, які не дивилися російського телебачення. Є люди, які дивляться вперед, а є такі, що постійно оглядаються назад. Ми давно готові були об'єднуватися, але Меджліс чомусь стримував людей. Може, тому, що не були готові, може, не радили міжнародні організації... Я особисто спілкувалася з керівниками Меджлісу, вони дотримувалися обережної лінії. Можливо, боялися провокацій.

Я і зараз продовжую спілкуватися з тими, хто залишився в Криму, і з тими, хто виїхав на материкову Україну. Ситуація дуже не проста... Залишених починають конкретно «пресувати»... Ідея нашого східного сусіда полягає в тому, щоб Крим став дестабілізуючим фактором. У Путіна завдання, щоб одна частина кримчан поїхала в Росію, інша — в Україну, а територія залишилася йому. Військова база, яка добуватиме газ і нафту, — ось таким він бачить Крим. А дехто ще й купатиметься на приватному пляжі. А що буде з більшістю, Путіну не цікаво. Тому більшість повинна дбати про себе сама. Сподіваюся, що у нинішньої влади якась програма збереження цілісності України вже буде. І ми будемо орієнтуватися на цю програму. В суспільстві визріла думка, що без повного реформування держапарату і місцевого самоврядування перспектив в Україні не буде. Тому, що «надбудова» нефункціональна, вона з'їдає дуже багато ресурсів, а доброго результату не видно...

Щодо «Кримської хвилі», то у нас є контакти з ООН-івськими організаціями. Вони визнали, що перелічені нами проблеми біженців справді існують. Наш уряд попросив допомогу у міжнародного співтовариства. Тепер є надія її отримати. Переселенці досі не можуть вирішити елементарні проблеми навіть

Слава Україні!!! Братья и Сестры Украинцы,я Крымский Татарин и проживаю в Крыму,я хотел бы обратиться к вам,не сдавайте города,стойте до конца,прошу вас,не дайте расколоть нашу любимую Украину,скажу одно,если вы встанете,то встанем и мы,мы с вами Вместе и До конца,МИ ПЕРЕМОЖЕМО,только не падайте духом!! Я люблю вас Украинцы! Опубликуйте пожалуйста!

Львівський корпункт «Кримської світлиці» в міру своїх сил допомагає інтегруватися кримським біженцям у галицькі реалії. До речі, термін «біженці» багатьом не подобається та й не є офіційним. Тут доцільніше вживати термін «переміщені особи», але, зрештою, суть не в термінах, а в тому, щоб ставлення до кримчан було адекватним. На відміну від донецької хвилі переміщених, кримська хвиля є однозначно патріотичною. Бо їхали з Криму не сепаратисти, не зазомбовані російською пропагандою люди, а патріоти України, активні учасники Майдану та протестних акцій проти анексії півострова Росією.

Голова громадського руху «Кримська хвиля» Оксана Новікова — одна з найбільш активних кримчанок, з нею ми познайомилися ще 18 травня, коли Україна відзначала 70-ліття депортації кримських татар. Оксана вже неодноразово давала інтерв'ю нашим журналістам, виступала на львівському телебаченні і на радіо. Я вирішив, що не зайвим для кримської справи було б знайомство Оксани Новікової з директором Інституту етнографії, академіком НАН України, професором Степаном Павлюком. Адже щось воно в тому є, щоб було безпосереднє живе спілкування людей, які представляють «найбільш український» регіон України із найбільш зросійщеним, який до того ж нині ще й окупований.

Нам справді цікаво говорити, обмінюватися інформацією. Степан Петрович ділиться власним досвідом, акцентуючи увагу на тому періоді, коли він був депутатом Верховної Ради та тісно контактував з президентами України. Підкреслює, що велику помилку зробив Леонід Кравчук, коли була можливість прийняти весь Чорноморський флот під крило України. Тоді й історичні події розвивалися б у іншому напрямку. Треба було діяти рішучіше саме тоді, коли адмірал Касатонов протривав штани в кабінеті першого президента України. Далі було вже важче, набагато важче...

Говорили ми і про етнографічні групи українців, зокрема, й про щорічну акцію «Лемківська ватра». Лемки значною мірою повторили долю кримських татар, в результаті акції «Вісла» були поголовно депортовані з південної Польщі на північ держави або ж на територію УРСР. За сім десятиліть вони не асимілювалися і можуть бути еталоном українського патріотизму. До речі, може, й не випадково кримськотатарська співачка Джамала так любить відому лемківську пісню «Ой, верше мій, верше»? Є багато паралелей.

Одне слово, спілкуватися нам було про що. Але найбільшу цінність становлять відповіді координатора «Кримської хвилі» на поставлені запитання. Як би довго львів'яни не зазджувалися в Інтернеті, але ніщо не замінить живої розмови з реальною кримчанкою. Тож до уваги читачів наше спілкування в Інституті етнографії.

з реєстрацією. Ми вже скільки над цим б'ємося — то одного не вистачає, то іншого... Як громадська організація ми зареєстровані, але я маю на увазі реєстрацію тимчасового перебування громадян. Вже четвертий місяць ми фактично живемо, порушуючи закон, бо нема можливості зареєструватися. Хоча вже є підписане розпорядження для еміграційної служби з приводу спрощеної реєстрації. Але адреси для реєстрації у багатьох немає... Бо люди живуть хто де... Ніби було прийняте рішення, що нас зареєструють як бездомних осіб. Але там же ціла процедура! І вона непроста.

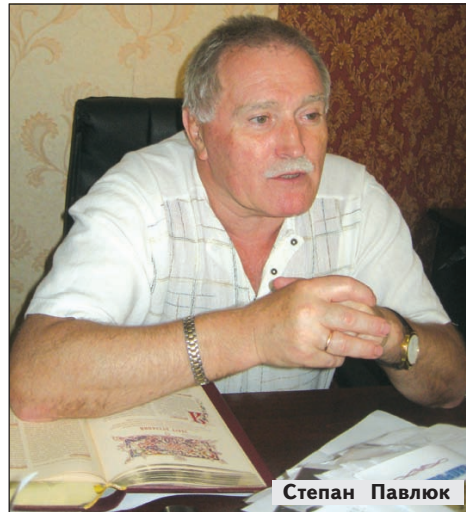
ДОБРЕ БУДЕ ТОДІ, КОЛИ ВІДЧУЄМО СЕБЕ ОДНИМ ЦІЛИМ

— Як ви ставитеся до того, що головними борцями за повернення Криму можуть стати кримські татари? Але для них «світлом у кінці тунелю» є національна кримськотатарська автономія. Як сприймають це слов'яни Криму та люди інших національностей?

— Важливо, щоб ми не ділилися на слов'ян, кримських татар, греків, болгар тощо. Ортодоксальні татари і загальна маса кримських татар — це різні речі. Там цілий спектр цінностей і поглядів, і це треба враховувати. А взагалі, Україна опинилася в нинішній ситуації тому, що нас постійно ділять. Звичайно, ідентичність — це важливо; не знаючи свого минулого, ми не зможемо будувати майбутнє. Але в XXI столітті роз'єднуватися не варто, це неефективно, бо ми тоді втрачаємо те спільне, що нас об'єднує. Тому й вигідно було декому поділити Україну на шматочки для того, щоб не було в нас того спільного, з чого виростає держава. Погані дороги, відсутність внутрішнього туризму, мала кількість внутрішніх рейсів авіасполучення — все це опосередковано впливало на нашу перманентну роз'єднаність... Це — частина державної політики щодо роз'єднання людей. Звичайно, кримським татарам потрібен певний стимул, не думаю, що національна автономія — це щось безпечне для слов'ян, але краще боротися за повернення Криму всім разом. Добре буде тоді, коли ми відчемо себе одним цілим.

— Кажуть, на Донбасі живе багато людей, які ніколи не були за межами свого населеного пункту... Думаєте, поїхали б вони в Чернігів, Черкаси, Вінницю або в далекі від донецьких териконів і Азовського моря Карпати та волинське Полісся?

— Звичайно, залюбки поїхали б! Але ж не їздили,

Степан Павлюк

бо ніхто на державному рівні цього не організував, — от воно й спрацювало. Сплеск донецького сепаратизму — наглядний приклад для всіх. Але спочатку людей зробили рабами на їхніх шахтах... Або в Криму, де люди виживали, здаючи свої квартири під час сезону, бо іншої можливості заробити в них не було. Але ж це також відсутність справжньої свободи! Здали квартиру, пережили сезон з більшою чи меншою користю для сімейного бюджету, а поїхати кудись влітку до Львова чи Тернополя так і не змогли... Я сама достатньо поїздила по Україні, тому я знаю, що говорю. Буваючи в Харкові, Сумах, Полтаві, Львові, на Закарпатті і на Буковині, починаеш усвідомлювати, що Україна дуже гарна і надзвичайно різноманітна, і саме в цьому її багатство! Якби такі контакти були масовими, ми б мали монолітнішу Україну. Але не було цього, а працював принцип: «Розділяй і володарюй», який відомий з давніх-давен. Бо якщо людина ніде не була, їй можна нав'язати будь-яку точку зору. В Криму нам постійно розповідали байки, що татари нас будуть різати, тому що вони — мусульмани, а це інша цивілізація і так далі. Нав'язували почуття страху, щоб ми з ними не об'єдналися і не почали спільно звертатися до влади: якщо ми живемо в такій перлині, як Крим, то чому у нас таке погане життя? Якщо я сама знаю людину, то мене важко переконати в тому, що вона погана, особливо, якщо насправді вона... добра. Інформація володіє світом, а XXI століття є інформаційним. Тому і Майдан ми змогли провести, бо були соцмережі, Інтернет, і можна було налагодити підтримку цього явища всією Україною. Раніше зібрати людей було б набагато складніше.

А стосовно національних моментів, то вони важливі. Але не забуваймо, що є можливість стати значно монолітнішими за рахунок якогось спільних цінностей і за рахунок глобальної мережі.

ШАНС ПОТРАПИТИ В ЄВРОПУ У ЮНИХ КРИМЧАН БУВ...

— Чи є тепер прояви українського патріотизму серед тих людей, які залишилися в Криму? — Звичайно, є. Нинішній Крим уже не той, що був півроку тому. Той, хто розуміє,

що таке Свобода, бажає своїм дітям іншого майбутнього. Адже багато дітей народилися у вільній країні, вже в українському Криму... Шанс потрапити в Європу у юних кримчан був. Вони звикли не боятися говорити те, що думаєш. А тепер бояться, бо є загроза фізичного насильства. Оточення ж різне, дехто й спеціально провокує...

— А яке співвідношення проукраїнські і проросійські налаштовані громадян? Чув, що десь 50% чи, може, тепер вже інше?

— Важко сказати. Відчувається розчарування в анексії, разом з тим, пропаганда відіграє свою роль, і вона огидна... У мене ж батьки там лишилися, і мені завжди чітко зрозуміло, коли вони дивляться телевизор, а коли ні. У мене батько з тих росіян, яких ще Катерина II переселила двісті років тому. А мама — корінна сибірячка, вона приїхала до Криму в 1963-му році. Але на позицію впливає не так етнічне походження, як російські телеканали. Чимало є людей, які мислять так, як і я. Я не дуже поважала Радянський Союз в молодому віці. І ніколи не думала, що вже в зрілому віці мені доведеться повертатися у ті ж часи... Та ще у моему рідному Криму. У мене й тут, у Львові, є проблеми і не все так добре, як хотілося б... Але, незважаючи на це, бажання жити в Росії у мене точно немає. Думаю, що в серпні-вересні на Львів очікує нова хвиля переселенців з Криму. На захід України планують податися сім'ї, в яких утискають бізнес. А ще ті, у кого сини призовного віку... Тож важко говорити про співвідношення, але багато людей не готові найближчим часом жити в Криму через те, що розірвані зв'язки в сім'ях, і з друзями, і в колективах... Оскільки в Криму дуже серйозна пропаганда, то багато людей опинилося по різні боки «барикад».

УКРАЇНА ПОВИННА СТАТИ СИМВОЛОМ УСПІХУ

— Вважаєте, що кримчанам у найближчі місяці буде важко?

— Однозначно! Я — абсолютна реалістка. Але більшість кримчан тому й поїхали на материкову Україну, що хочуть зробити своє життя кращим саме в українських умовах, в українських реаліях. А це означає, що у них є певний український патріотизм. І треба сказати, що більшість із них вірять в те, що вони повернуться в Крим, коли він знову стане українським. Щоб не розтратити ці сили, зберегти їх, повинна бути хоч якась об'єднуюча робота з боку держави. Якій кроки назустріч. Кримчани ж не просять, щоб їм щось давали безплатно. Хочуть адекватності, поваги, щоб до них не ставилися, як до бидла. За великим рахунком, вони просто хочуть до себе поваги, як до громадян. Державна машина повинна працювати на людей. Чиновники не повинні створювати проблеми людям, — вони повинні розв'язувати їх. А поки що, як на мене, то 80% чиновницького апарату можна сміливо скорочувати, бо ця система не створена для того, щоб служити своєму народові. Потрібна інша система. Якщо ми цього не змінимо, то майбутнього в Україні немає. А якщо буде наведено порядок в материковій Україні, то легше буде й Крим повертати. Україна повинна стати символом успіху. Не буде сильної армії в державі, у якій «гнилий» тил. В даний час вона непогано зібралася в кулак, але ж на ентузіазмі довго не протягнеш. Повинно запускатися виробництво, нові робочі місця, повинні розвиватися наукоємкі галузі. На збиткових шахтах далеко не зайдеш... Люди втомлюються, будь-який патріотичний порив гаситься, якщо немає позитивних змін. І держава це повинна мати на увазі, інакше... конструктивні зміни можуть бути підштовхнуті українською армією, усіма тими небайдужими і героїчними хлопцями, які рано чи пізно повернуться із зони АТО...

Сергій ЛАЩЕНКО

Павло Гірник — поет, публіцист, удостоєний звання лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка 2009 року за книгу віршів «Посвітається». Син відомого українського поета і перекладача Миколи Гірника (1923–1981). Закінчив Київський педагогічний інститут (1977), Вищі літературні курси у Москві (1989). Учителював у школах Вінниччини й Хмельниччини. Працював головним редактором газети «Пробудження», очолював Хмельницькі обласні організації Народного Руху України і «Просвіти», був завлтом Хмельницького обласного театру ляльок...

Автор поетичних книг «Спрага», «Летіли гуси», «Се я, причинний», «Китайка», «По війні», «Брате мій, вове», «Коник на снігу»... Творчості поета притаманні гранична драматичність почуттів та емоційна перенасиченість вірша, увага до асоціативної структури та індивідуального переосмислення традиційних фольклорних засобів образотворення, зацікавленість історичною тематикою поруч із пильним вдивлянням у непрості психологічні колізії буття українця наприкінці ХХ століття (з книги «Шевченківські лауреати»).

«П. Гірник — один із тих небагатьох сучасних українських поетів, хто справді йде в руслі Шевченкової традиції, яка виявляє себе передовсім у соціальній відповідальності поезії, вірі в її особливу національну місію» (М. Слабошанський). У серії Бібліотеки Шевченківського комітету («БШК») опубліковано збірку віршів П. Гірника «Посвітається» (2009). Павло Гірник — лауреат літературних премій ім. П. Усенка, ім. А. Малишка, ім. П. Тичини.

Пропонована до уваги читачів публіцистична стаття П. Гірника «Південний Бог», яка два роки тому публікувалася в газеті «Літературна Україна» (15.09.2011), присвячена Дню Незалежності України. В ній автор гострим оком письменника-публіциста простежує двадцятирічний шлях нашої Незалежності, її досягнення і втрати, її перемоги і поразки. Дорога, якою пішла Україна понад двадцять років тому, нелегка і не скрізь рівна та гладенька. «І якщо та дорога пролягає твоїм серцем, карбує і шрамує розум, то це та сама дорога — до Незалежності, що ніколи не була й не буде спільною, як цигарки на спільному хмільному столі при безтямній балачці, когтру просто треба перечекати... Але дорога кличе, а не чекає, як кличе тебе Південний Бог (Буг), течія і крик сполоханої птахи, що відлунює поза берегом...». Щемка, гостра, болюча стаття, написана до 20-річчя Незалежності України, вона залишається актуальною й на двадцять третьому році... Проблеми, які порушує в ній автор, на жаль, не змінилися на краше. Вони є і залишаються...

Прочитаймо цю статтю і відчуймо, що до повної Незалежності нам ще треба йти та йти, долати не одну битву дорогу...

Данило КОНОНЕНКО

...І був вечір, і був ранок... (Книга Буття)

Що ж таке незалежність? Чи може поняття незалежності поєднуватися з відчуттям внутрішньої свободи? Чи може взагалі бути загальна, з обумовленими законами, свобода, коли її тими самими законами урізано й обмежено? Чи взагалі поєднуються ці два слова — держава й незалежність? Гадаю, що ні. Переконаний, що ні. Але знаю й те, що слово «незалежність» має відповідник українською мовою — «самостійність». Це слово — «самостійність» — має знакову понятійність, тобто «самому стояти», без підтримки чи то шведів, чи татар, чи москвитів. Самостійність ближча до слова «свобода», незалежність — до слова «залежність».

Розумію — взявся за роботу, мені не притаманно, і строки вкрай стислі, але, дякую Небу, що це можливо: бодай писати правду. Власне, я й неправди не міг писати, бо просто не міг. Це була та тотальна, гримка, стоголоса гільйотина духовного й фізичного нищення, було щемке розчарування у вічній боязливості друзів і постійній тривозі, що шлях мені, їхній дитині, «в края отдалённое». Це минулося. Немає вже тих, хто мав за мене боятися. Майже немає друзів. Лишилася сама Україна. І в цій, здавалося б, темряві, де ми всі перебуваємо, я твердо знаю, що сонце зійде щоранку, хай там як, над пустками й над котеджами, над міністрами й над просвітнянами, що голоду в Україні не буде, хіба що штучний, і Бог пошле дощі на пустелі, й кожному, хто в дорозі притомився, подадуть води. Я лише дуже не хочу, щоб повстала Україна в неживому гайдамацькому вогні, щоб народжувалися Кармалюки й Довбуші, а не осячені вічним болем і словом проповідники. Я дуже не хочу, щоб не лише ми, українці, а й усе людство дійшло до того краю, де краю не видно.

Моя мама, Тамара Дмитрівна, колись казали мені: «Якщо не можеш робити добра, то бодай не роби зла». А тут досі чекають і вимагають чогось такого, що б їм сподобалося. Я цього не вмію. Схиляюся перед мудрістю Леоніда Кравчука, який передумав у собі бажання помститися, яке досі ходить за Ющенком. Але йду я і йшов іншою дорогою: не кращою, не гіршою — своєю. Дорога моя ближча до Григорія Сковороди. Може, вона й станеться. Але станеться теж не тотожно. І саме в дорозі думається про вічне, а не про щоденне. Тому й роздуми ці — костур, яким промацую п'ятому.

Дорога моєї землі — це моя дорога. Так само ми на ній до шляху в незалежність плутали поняття слів та істин. Помирали в донецькому степу й повставали на Хортиці. Були чумаками й кобзарями, бабодурами й богословами, і сміялося нам до плачу, і плакалося до співу. Чому? Себе питаю: чому? Остання велика війна ходить голосами Шульженко й Бернеса, але тексти до їхніх проникли-

вих пісень писали не лише ті, хто смерті дивився в очі й сидів у окопах, а й ті, хто тільки розважав бійців. Далі знову вони повертали туди, де завжди були хліб і до хліба, чарка й цигарка, де поруч їли людське м'ясо чиєсь зголоднілі батьки. Чому так мене зачіпають за душу й серце та проклинають мій професійний літературний розум стрілецькі пісні? Тому що є різниця між примітивом і простотою. А простота — це найвищий вияв професіоналізму.

Чи є незалежність більша або менша, і чим виміряти так звану довжину, широту чи глибину простого слова «свобода»? Сьогодні я святкую щодня, а не у визначений час День Незалежності моєї держави, яка гіркостогоном, старечим чумацьким возом добивається до правди — не лише своєї, а вселюдської. І не шкода, а радісно за мої тимчасові ілюзії щодо пра-

Павло ГІРНИК

ПІВДЕННИЙ

витель. Бо я за цей час, як і кожен із нас, пройшов шлях випробувань.

Батько мій, Микола Андрійович, офіцер тому, що була війна, а так — сілський хлопчина, якому дарувала доля талант писати вірші, мав медалі й ордени, був тричі поранений. Його батько, мій дід, був нагороджений Георгіївським хрестом, і я грався ним і купую медалей, бо вони в нього були в баняку з погнутими цвяхами, батьки моєї мами пройшли війну, рятуючи поранених, і я бшов цим шляхом, якби сталася війна.

Але хай вона не станеться ця зовнішня війна, коли бодай зрозуміло, хто за кого й за що. Та війна не така страшна — ти хоч знаєш, де ворог, а де друг. Найстрашніша — невидима підла війна, коли воюють з такими, як самі, і благають милосердного царя на свої рабські душі. Але були порухи, від яких грала застояна кров. Був 1989 рік, коли ті, що зараз при владі, гадали, що не хитнеться під ними комсомольсько-комуністичне крісло.

І була нас тоді жменька одчайдухів, які вийшли голодувати на площу. То були перші часи мітингів і одноосібних протестів. Але я досі пам'ятаю не так те, хто був поруч зі мною й біля когуб був я, а те, як одні ходили дивитися на нас, як на виставу, а інші сіли на мокрий плац тодішньої площі Леніна (сьогодні, як не дивно, Незалежності) на знак спільної з всім українством судьби.

Пам'ятаю, як стояли ми далеко один від одного на Житомирській трасі в живому ланцюгу єднання, і ніхто з довколишніх мешканців до нас удень не доєднався. Пам'ятаю, як хлопчачий плач дівчаточка, попри мою тривогу за них, писали на смітєвих баках «Слава КПСС» і топтали ненависні червоні прапори.

Пам'ятаю, як попри всі заборони приїхали на наш мітинг тернопільці та львів'яни й йшли містом з «недержавною символікою», пам'ятаю й те, що одна сімдесятирічна бабця, яка приїхала підтримати ту незаконну незалежність, так живою додому й не повернулася. Пам'ятаю, як комуністи подягали за один день вишивані соєрочки. Отоді вже вони почали відбирати в мене найсвятіше.

Відбирають і досі. Але не втне Каїн Авеля, бо тупа шабля.

Воля, свобода, незалежність завжди мають бути шляхетними. Так було в давнину на Україні, коли Святослав попереждав: «Іду на ви», так було за Гетьманщини; так само на віру укладав договір з Московією Богдан Хмельницький.

Воля і віра — поняття неподільні для чистого серця. Натомість вийшло інакше. Те «інакше» триває й

дотепер в Україні, де завжди були першими Слово і Честь.

Писарі-крюкотвори, хабарники, депутати-здрайці — звідки це? Звідки те «едіноначаліє» і «всепослушаніє»?

Почитайте Конституцію Пилипа Орлика — вона є і в нашій Державній раїонній бібліотеці (ж-л «Шкільна бібліотека» № 5, 2011 р.), багато що стане зрозуміло про суцільний час і про майбутній.

Я — не до всіх, бо козаками теж не була більшість. Я до тих, хто має внутрішню гідність, а не гординю, волю, а не сваволю, соєв'ість, а не помсту, доброту, а не злість.

Нам не треба об'єднуватися в партії чи товариства, нам просто треба знати, що ми не самі. Проти внутрішньої своєбоди зовнішній примус безсилый.

Почитайте «Зоряного корсара» Олесь Бердника — там про це писано, недарма ж цю книжку нищили по бібліотеках. Почитайте бодай «Собор» Олесь Гончара чи «Україну в огні» Олександра Довженка, Господи, що-небудь почитайте, а не псуйте очі й глузд об комп'ютер чи телевизор!

Остатня, нинішня наша незалежність, перетворилася на чергову підміну поняття — будь-яка держава не може бути осібною, це просто сякий-такий захист від колонізації чи й поглинання іншими, сильнішими державами, і основу того захисту становлять не декларації й закони про незалежність, а люди, здатні йти навіть на смерть, щоб захистити свою свободу й майбутнє своїх дітей.

Таких і колись було небагато, а сьогодні — дастьбі. Нині, коли уряд хвалиться новими лікарняними центрами, шикарними дорожніми розв'язками, готелями тощо, спитай себе,

мій народ, чи для тебе те все будуть? Коли ти матимеш змогу там полікуватися чи проїхатися?

Натомість останні фельдшерські пункти закривають, виганяють школярів з уцілених шкіл — звільняють землю для себе. А покірніших, готових працювати бодай за їжу на світі, на жаль, повнісінько.

Живемо нині в духовній резервації, з часом спізнаємо й зовнішню. Як ото в «найдемократичнішій Америці», де жалюгідні залишки предковичного народу живуть під наглядом.

...Повести за віком, За німцями, недоріку, Сліпу калку...

Ведіть, ведіть, покажіть!

А що ж показувати? І по наших державних бібліотеках, певно, марно шукати поезій Петлюри, спогадів Махна чи роздумів Донцова.

Але ж це також наша історія, як Сталін і Ленін, чи не так?

Чому й хто визначає, що нам треба знати, а ще й розтлумачать, «як треба»? Хто визначає, де «шкідли-

тіє сили не мені самому.

Хай би поміг мені Святий Юрій і Пречиста Мати. А там — «пан чи пропав — двічі не вмирати».

І я собі роздумую вголос не до річниць, не за статки чи маєтки, не за лакомство нещасне — роздумую, бо мислю й маю сумнів, а не слухаюся й корюся. Хтось, може, й озветься на поклик не до повстання і не до покорі; просто той, хто почує, хай знає, що він не сам. А якщо й сам, то має вибирати — воїн він чи раб, зі щитом чи на щиті, іде «на ви» чи на «ти» із сивочолими селянами й робітниками.

Може, хтось і послухає мову, яка ті офшори далі таки називає зонами, піонерські відпочивальники — таборами, Україну — не батьківщиною, а державою.

І знов пригадується щоденник Олександра Довженка: «Я почав молитися Богу. Я не молився йому тридцять сім років, майже не гдадував його. Я його одкинув. Я сам був Бог, богочоловік. Зараз я постиг невеличку крап-

лину своєї облуди...

Бог в людині. Він є або немає. Але повна його відсутність — се великий крок назад і вниз. В майбутньому люде прийдуть до Нього. Не до попа — не до приходу. До божественного в собі. До прекрасного. До безсмертного. І тоді не буде гнітучої сірої нудьги, звирожорстокого, тупого і скучного, безраднісного будня». Так було написано.

Невже 20 років незалежності? Подібне покоління, народжене хіба що під прапорами іншого кольору.

Незалежно лишається душа, хоч і затруєна продажністю й неправдою.

20 років не волі, а сваволі. Це ще тяжче, як було тоді, коли була надія.

Сьогодні з тої Божої Трійці залишилися вже двійко: Віра й Любов.

Але в книжці П'єра Шевальє «Історія війни козаків проти Польщі», якої в моєму селі ніколи не було й не могло бути під руками, є промовисте визнання: ідеться про прикриття козаками решти війська після невдалої битви під Берестечком. По пам'яті: залишився один козак, озброєний косою, насадженою вістрям догори, який ні давав 30-тисячному коронному польському війську пройти переправу.

Вражений мужністю цього одинака, сам король польський, наказавши припинити стрілянину, наблизився на відстань голосу й запропонував козакові шляхетський титул і підвищує, щоб закінчувався по-польському на-ський. На це козак, пробитий вісімнадцятьма кулями, повернув гроші з кишені і, кинувши їх у болото, відповів, що нічого так не бажає, як умерти достойною запорожця смертю.

Ніхто не міг до нього наблизитися. Дістали списом.

(Продовження на 9-й стор.)

Це писав не казкар. Він навіть не українець, а француз. Очевидець.

І чи важливо нині аж так достеменно знати, чи бився той козак на боці польського, турецького чи шведського війська? Чи був він із Західної чи Східної України? Чи взагалі якої він був національності?

Козаками ставали — бо це вибір душі — люди будь-якого віросповідання й походження, котрі добровільно приймали християнську віру. І вірмени, і грузини, і навіть китайці — є свідчення про те, що в крижаній Навівайківській сотні були навіть бойові верблюди. Хотів був спитати про це в прекрасного поета Миколи Вінграновського, але свого часу не встиг, а тепер уже й не встигну ніколи.

Хай царствує.

Але чого ви, чого ви сьогодні разом, колишні босоногі побратими й угодовані чиновники? Чого попузатили всі гамузом?

Навмисно не називаючи жодних прізвищ. Геростратову славу не мною буде подовжено.

Є їм зараз час і натхнення один одного ганити й хва-

ючи мову. А саме любов до слова, а не коверзування ним, саме любов, а не осуд, саме прощення й милосердя, а не брехня чи війна додає відчуття єдності зі світом, у якому ти голим народився і з якого так само голим підеш.

За ці роки кожен з нас гадав, де краще бути — в убогій незалежності чи ситому рабстві. Але й слово «ситий» — від сита, яке провіває, а слово «убогий» — від Бога, до якого йдемо. Правдошукацтво — заняття невдячне, якщо ним саме «зайнятий», тобто сполоханий, гнаний, зляканий, як отой заєць чи пташка, що самі не знають, чого боятися.

Павло Гірник з дружиною Людмилою на обійсті, біля свого колодязя, під своєю черешнею...

БОГ

лити друковано та усно. Є в усіх них і охоронці, і наїманці.

Але це не мій народ і не моя незалежність.

Вони — євнухи, а не творці майбутнього Світу.

Друзі їхні гірші, а не кращі за них, їхні жінки міняні, а слова порожні.

Урешті-решт, як і мої, коли балакаю в простір.

Наша земля не вигадує поєднань державних кольорів — на вишиванках вільно бувають і червоно-чорні, і блакитно-жовті, а то й усцільно чорні по рукаву та ледь означена біла смужка на грудях — саме там, де серце.

Ті, хто законом має встановлювати кольори й патріархати, далі хочуть жити вічно та заморожують свій і так скрижаний мозок до, мовляв, майбутнього часу, коли їх зможе воскресити прийдешня наука.

Той, хто живе тілом, — живе тимчасово. І на схилі віку нарешті мені прийшов спокій у тому, що смерть є продовженням життя, і зерно, ніби помираючи в благодатній землі, народжує нове зерно, яке дає життя майбутньому колосочку.

Як пізно я зрозумів, що втратити легше, ніж набутти, що немає чого боятися й ночі, за якою хай і не до тебе, але для пташки та комашини зійде світло, що немає кращих чи гірших проповідників, неба іншого немає над головою, немає кращої дороги, ніж та, якою мусиш іти!

Як пізно доходить тьма, що слово, тобою мовлене, не має роздихатися з ділом — і все одно помиляюся.

20 років незалежності держави-країни привнесли в моє серце не лише печаль за втраченими ілюзіями, а й гарт нев'янучої сили бути собою й іти особно.

Горе й рака красить — каже народна приказка. Так і зі мною. І тому дуже дякую тим, хто біжучою водою лився на моє розпечене нетерпіння, гарту-

Когось легше вчити, як визнати власне невігластво.

Свого часу була ілюзія — отримують люди свободу й відчують себе незалежними — зникне пригніченість, само собою минеться духовне рабство, стане радісною невідповідною праця, повернуться справжні цінності.

Сталося чи не навпаки, і та втрата мною багатьох сподівань почала надавати думкам деякої марності й похмурості.

Найважчою була втрата колишніх друзів, багато з яких відверто скористалося сприятливим часом і стало частиною тієї влади, проти якої перед тим повставали.

Усе якось зоднаковило; кожна влада лукавила, та й основну частину її становили і становлять люди єдиної за радянського часу політичної сили.

Тому й незалежність держави тимчасові діячі шукали не в опері на свій народ, а в закордонних фінансах на власне утримання.

Я б не писав про такі загальновідомі речі, якби цьому свавіллю був якийсь видимий спротив.

І на сторожі свободи стояли б не гроші, а правда. Якби ми не потонули серед галасливого базікання, в якому не чути чесних слів одиниць.

Хтось пішов у зовнішню еміграцію, хтось — у внутрішню.

Книжки перетворилися на модне читиво, народна пісня набула тяжких рокових інтонацій, ледь не до рещти замулилося джерело природної мови. Зрадники знову стають героями, українофоби — міністрами, а сердешна Україна вкотре згадує слова Шевченка:

Чого ж ви чванитесь, ви!
Сини сердешної України,
Що добре ходите в ярмі,
Ще краще, як батьки
ходили?
Не чваньтесь, з вас
деруть ремінь,
А з їх, бувало, й лій топили.

Варто, ой варто ці слова згадувати нині й повсякчас, бо землячки вже й заробляють на паплюженні мучеників і подвижників, і в тому вбачають свою незалежність і свободу — геть до прилюдної брудної лайки.

Трохи моторошно жити в країні, де вільно й незалежно хіба що смерті від голоду.

Але за час отого тотального тиску в багатьох гартувалися душі, наростало не лише бездумне нове покоління, а й мисляче, читалося стисліше, писалося промовистіше.

І визвольні змагання від закликів на мітингах дійшли до відчайдушного внутрішнього спротиву всьо-

дорозі, не творитиме рукотворні моря й не вигантиме школярів з уцілілих шкіл. Раб Божий — а вони бувають і віддані, і покірні, і лукаві, і підлі — наділений не любов'ю до Творця, а страхом перед ним, то й кається — якщо кається! — розумом, а не серцем.

Чи не тому і відбудоване тільки для себе, і покинуте во ім'я загального благополуччя майбутнє? Яке? Небуття.

...Майже всі володарі прагнули безсмертя. Якби на те моя воля і змога, дав би я їм те безсмертя — тільки в обмін на їхню владу, статки та маєтки. Дав би їм безсмертні злидні й безробіття, але не відби-

самобутнього у своїй тихій ширості голосу Ніни Матвієнко?

Ніхто не звільняє від внутрішнього рабства. Ти, якщо ще не втомився читати, спитай сам себе, чи брав Біблію до рук, чи тільки слухав тих попів, які твоїм хлібом годують своїх свиней?

Спитай себе, хто ти, звідки й навіщо? Якщо питає, то я тобі не заздрю. Але завжди важче Божому Синю, як рабу Божому. Але небеса відкриті для всіх.

Так само, як і безодня. А ще важче чути ні там, ні тут. Ще буде так, як писав Іван Богослов, але буде й так, як він не встиг написати. І я свято вірю, що порубаною шостою напівсліпого яничара таки скотиться охолола синівська сльоза.

Часом і я, навмання щось пишучи, ту сльозу бачу.

Але бачу й те, що ось-ось жінки з рогачами, ціпками й косами підуть у гайдамаки, що полетять сторіччями кров у синє море, і ми, спочилі, будемо прокляті своїми дітьми за те, що їх породили.

Тому тихо-тихо розкладаю вогонь у печі, і не гашу вночі світло, і хату хіба примикаю.

Може, комусь, хто в дорозі, станеться перепочити.

Є шлях, і є ти. І немає чого втрачати, окрім самого себе. І якщо та дорога пролягає твоїм серцем, карбує і шрамує розум, то це та сама дорога — до незалежності, що ніколи не була й не буде спільною, як хтива жінка чи плавлений сирок на трьох, як цигарки на спільному хмільному столі при безтямній балачці, котру просто треба перечекати...

Але дорога кличе, а не чекає, як кличе тебе Південний Бог, течія і крик сполоханої птахи, що відлунне поза берегом, доленепокірні голоси воза на перекатах.

Є не відсутність страху, а присутність вічності.

І перепочинок біля наглих справ, обов'язковості й вимушеності не такий уже й тривалий, бо крім прірви та безодні, які все одно пройдеш, є ще й дві криниці, і в них відлунує передчуття дороги для біжучої течії, бо в криницях, які минають, вода застоюна й терпка.

Відаючи — поновлюєшся, набираєшся правдивої сили, хоча й це тобі

вже не так необхідно, як було замолоду.

Криниці міліють і замулюються, завзяття твоє минається, залишається дорога й тобі, і по тобі до Південного Бога.

Лишається при неминущій вічній душі вічна спрага самотності, особної, вродженої свободи — іти, як писав Стефаник, самотньо й бути собою.

Як вода, як полум'я, як невимовлене Слово мудрого, тому й мовчазного, побратима.

«Час стоїть — ми проходимо», — навіть не проходимо, а минаємо насамперед себе й те, що могло здійснитися, але вже здійсниться хіба що в давно-минулому часі — у снах, віршах чи картинах, у музиці чи в клекоті птаха — Бог його знає, коли й чому.

І то не так важливо, чи живеш ти над прірвою, чи перед нею, — усе одно тобі треба долати прірву в собі. Саме її, а не безодню, вир чи крутосхил, остогидлу знайому дорогу до магазину чи ледь видну стежку до яру — ми всі єдині, небо й земля, усі йдемо, щоб повернутися.

Спрага бути вільним водно, без якої не житимеш. Якщо немає тієї спраги, немає спротиву, а є погодженість, компроміс, консенсус і т. д. і т. п., то є: Великих слів велика сила Та й більш нічого.

Кричите,

Що Бог створив вас

не на те,

Щоб ви неправді

поклонились?

А хилитесь, як і хилились.

І знову шкуру дерете

З братів незрячих,

грецькосів...

Шалійте, казяться, царствуйте.

...Бачив я криницю при дорозі, на якій було написано: «В пам'яті про сина». Отакі б пам'яті про вселюдського сина, яким є мій народ. Бо інакше, — як і писалося, — «Вовки поховують мене, а вітри відспівають. У дикому полі, яко-го нема на Україні»...

Хай так і станеться по мені. Не боязко. Хай би тільки Україна не стала диким полем. Диким на-товпом. Диким цвинтарем. Дикою — ні! — здичавілою мовою.

Важко чути останнім, — тим, якому й подана рука на поміч, — зайва.

Тільки — воля.

М. Хмельницький

ТИМ ЧАСОМ... У Харкові невідомі облили фарбою постамент пам'ятника Незалежності України на площі Конституції. Як повідомили УНІАН у прес-службі Харківської міської ради з посиланням на департамент комунального господарства, інцидент стався 14 липня вночі. Співробітники КП «Харківзеленбуд» виявили фарбу на монументі близько 7 години ранку. Були проведені роботи з очищення пам'ятника від фарби із залученням підрайонної організації і спецтехніки. На місці події працювали правоохоронці, знайти вандалів поки що не вдалося...

В ПОШУКАХ ІСТИНИ

У відомого кримського просвітителя Павла Романовича Власенка — ювілей, красивий, багатий ювілей того віку, коли вже накопичилося чимало спогадів і досвіду, але життя ще не втратило жодної зі своїх барв, поряд — найдорожчі люди, не бракує і друзів, є робота, є громадські обов'язки, все, як і раніше, та і сам — козак, хоч куди.

Ви знаєте, навіщо садоводи обрізають дерева? Нещодавно сусід зрубав майже при корені більш як п'ятдесятирічний кущ мого винограду, бо раптом вирішив, що він кидає гін на його город, на якому вже понад 20 років нічого не саджає. Кущ був останнім споминок мого дитинства, на ньому завжди відпочивало око. Місяців зо два я не могла більше дивитися в той бік на голий обрубок, з якого прямо на землю стікав сік. Та раптом він дав пагін, все сталося на диво швидко, і вже знову над мою головою шумить милое листя з виноградною зав'яззю.

Так і людська душа. Знівечена, вона може майже миттєво відновитися, пустити свіжі пагони, і втрамується біль тяжких помилок і втрат. Це коли душа, як дерево до сонця, тягнеться до Бога. «Богопослушки» — це слово за радянських часів, здається, спеціально вигадали для російського письменника Льва Толстого.

Пошуки Бога, свого шляху до нього для Павла Власенка сьогодні є важливішими, ніж зовнішня канва його життєвих подій, і він вважає своїм головним досягненням те, що, попри всі суперечності, він таки прийшов до Всевишнього. А теперішній свій стан називає перебуванням в умовах Царства небесного, яке, на думку Павла Романовича, чекає на людину не десь за останньою межею, а може бути завжди з нами. Ось чому він і здоровий, і щасливий, і спокійно дивиться в майбутнє. Все це, здається, було запрограмовано його долею. Народився Павло в глибоко релігійній сім'ї. Мати, Домна Тимофіївна, постійно молилася, і лише в цьому нинішній ювіляр бачить причину того, що, маючи 36 років підземного стажу, його батько шахтар за увесь цей час не отримав навіть жодної подярипки, хоча сумні звістки про аварії то на тій, то на іншій шахті чи не щодня нагадували про небезпеку. Був і зовсім конкретний випадок, коли батька відправили додому, бо у той момент послуги шахтаря-підричника були не потрібні, а наступного дня стало відомо, що саме там, де він мав працювати, відбулася катастрофа з численними смертями.

Мешкала родина на Донбасі, у м. Червоноармійську, мала дев'ятеро дітей (на час народження Павла в живих лишилося шестеро), і втрата годувальника могла б стати трагічним вираженням для всієї родини. Вони і так ледь зводили кінці з кінцями, батько брався до будь-якої роботи, а все, що ближче до жіночої лінії, було обов'язком матері. Вона навіть сама шила бурки, в які одягалися сімейство, і, звичайно ж, «обновки» для Павла — із недоношеного одягу старших сестричок. Та, як не старалися, найкращими ласощами для хлопчика була макуха, а

запах печених буряків, якими полюбляли смакувати дівчата, його переслідує і досі. Запам'яталися безкінечні черги за хлібом, який видавали за картками, і безкінечний страх — за батька, за власне виживання, за те, чи буде завтра щось на сніданок. Але це не той страх, який призводить до відчаю, коли опускаються руки. Бо батьки глибоко вірили, що Господь таки не полишить їх, і цей настрій передавали дітям.

Павло не раз бував тоді разом з батьками у протестантському храмі, і майбутнє щодо цього не викликало у нього питань. Та навчання у школі, постійна антирелігійна агітація згодом змінили його позицію. Тепер він бачив у батьках «відсталі» людей, що піддаються самообману, а себе — на передньому фронті сучасності і навіть членом компартії.

Треба було визначитися і з майбутньою професією, та ще й негайно — батькам і так доводилося тяжко. Тож після закінчення семилітки Павло спочатку вступив до Макіївського металургійного технікуму, а незабаром віддав перевагу навчання у гірничо-промислового училищі, що в м. Дмитрові, водночас відвідуючи вечірню школу.

До призову в армію встиг і здобути загальну середню освіту, і опанувати професію, і навіть рік пропрацювати в шахті. А ще — стати кандидатом в члени партії. Раніше було заведено думати, що саме армія робить юнака справжнім чоловіком. Для Павла служба теж мала неабияке значення — деякі його життєві позиції вона зміцнила, а щось відкинула ще далі у минуле. Служив юнак в ракетних військах стратегічного призначення в м. Переяслав-Залеському Ярославської області. Тут Павло вступив до комуністичної партії, зарекомендував себе як активна громадська людина, тут оцінили його співочі здібності, тут же затвердився він і як переконаний атеїст (в майбутньому навіть виступав з пропагандистськими лекціями на цю тему). Все це підвищило Павлову самооцінку і підкорегувало плани на майбутнє.

Він вже не мав наміру обмежуватися схожою на батьківську долею — вирішив здобути вищу освіту, для чого подався до Сімферополя, де вже оселилася одна із його сестер.

Екзамені до Кримського державного педагогічного інституту склав успішно, маючи намір опанувати історію на історико-філологічному факультеті. Тут же зустрів і свою майбутню дружину Валентину, що вивчала українську філологію, а на третьому курсі вже став її чоловіком і батьком первістка. Сина назвали на честь дідуся, Романа Севастьяновича, якого не стало у 1968 році, на Різдво (кажуть, ті, хто помирає на великі релігійні свята, одразу ж потрапляють до раю).

3 липня виповнилося 43 роки, як Павло Романович і його дружина Валентина Василівна разом. Мають вони ще одного сина — Антона та п'ятьох онуків. Всі ці роки щастя і горе ділили порівну, а Павло Романович дякував долі за те, що послала йому таку дружину: віддану, люблячу, близьку за духом. Валентина Василівна — доцент, кандидат

наук, вона і сьогодні працює в університеті, живе активним різнобічним життям.

А починалася їхня сімейна історія зі скромного студентського весілля та реальної стурбованості тим, як дати раду молодій родині. Тож довелося перевестись на заочну форму навчання і радити, що трапилася робота: Павлу запропонували посаду завідувача відділу Сімферопольського райкому комсомолу. Потім працював по комсомольській лінії в радгоспі Гвардійському, де і виділили подружжю квартиру.

Та, не маючи сільгоспосвіти, Павло усвідомлював: треба підшукувати собі щось інше. І знайшов — 10 років свого життя він віддав роботі в органах внутрішніх справ.

Наближалися часи великих перетворень: якісь установи закривалися, якісь — відкривалися, якісь — реорганізовувалися. У цей вир потрапила і виправна колонія, де останнім часом трудився Павло Романович. А наступним місцем його роботи стало Представництво Президента України в Криму. Але це — вже у 1995 році, коли Павло Власенко зарекомендував себе як активний громадський діяч і патріот, котрому під силу великі справи. Серед «великих» — і відкриття першої, єдиної українськомовної газети в Криму «Кримська світлиця», де пан Павло якийсь час працював комерційним директором; і започаткування Всекримського товариства «Просвіта», яке виростало колись із товариства української мови, а найголовніша гордість Павла Романовича — це створення в Сімферополі церкви Київського патріархату, де просвітанин став «десятиником». Пам'ятаю і сама, як ми ставили підписи під клопотанням про відкриття української церкви, як відзначали релігійні свята у приміщенні товариства «Просвіта». Ну а про те, як бажане стало дійсним, знає лише Павло Романович, котрому доводилося постійно їздити до Києва, з кимось зустрічатися, когось переконувати, домагаючись необхідних рішень на високому рівні.

Та чи не дивно: учорашній комуніст і війовничий атеїст раптом так опікується церквою? Але на той час Павло вже став іншою людиною. У нього в житті відбулися події, що переконали: тільки з Божої ласки він уникнув трагічного кінця. Були й прикрі ситуації, коли чоловік ризикував втратити себе як особистість, та його душа, яку обставили, здавалося б, намагалися зрубити під корінь, давали нові пагони, і він вже безпосередньо відчував свій зв'язок з Тим, від кого так легкожовно відвернувся і з ким навіть намагався воювати.

Можливо, ці випробування і були послані Павлові Романовичу, аби повернути його на шлях істинний. І тепер він нібито намагався надолужити втрачене: охрестився, став православним вірянином, а питання української церкви вважав першочерговими. Не дивно, що найвищою для себе нагородою він називав орден св. князя Володимира, який одержав із рук самого патріарха Філарета.

Але така активність, пов'язана з церквою Київського патріархату, подобалася не всім, як і просвітницька діяльність Павла Романовича, котрий завжди відверто виступав на публічних українських заходах, охоче підписував колективні відозви, не ховаючись в куші в жодній принциповій ситуації.

Тож одного разу після побачення з українською журналісткою він повернувся додому невчасно і напівживий. Чоловіка викрали прямо в центрі міста, силоміць заплітали в машину і відвезли в ліс, де катували, прив'язавши до дерева. Останнє, що залишилося в його свідомості, — це запах бензину, яким поливали дерево, щоб краще горіло...

Але Господь допоміг знову — у негідників таки не вистачило сміливості довести до кінця свій злочинний намір. Бо, можливо, тоді б дійсно довелося відповідати, а так... все це не мало для них жодних наслідків.

Та Павла Власенка це не зломало. З'явилася інша причина, яка дещо обмежила його громадську активність, — велике навантаження на роботі у Представництві Президента України в Криму, де впродовж 12 років він був незамінним працівником. Бо інакше б замінили — кожен новий Представник Президента (а за Павла Романовича їх було дев'ятеро) починав з реорганізації, створюючи свою команду. І посада головного консультанта, а потім — радника цілком могла знадобитися для когось із добрих знайомих нового чиновника. Починалися перестановки, скорочення, хвилювання, але, коли влягався вир пристрастей, Павла Романовича знову можна було знайти в його кабінеті за звичною роботою.

Тривалий час це була робота з листами трудящих. І її він вважає й сьогодні найкориснішою, бо ніколи не відмахувався від людських проблем. А те, як реагувало на них представництво, працювало на імідж Президента держави, давало людям надію на захищеність і справедливість. І залежало це фактично від однієї, не дуже помітної людини, котра могла зробити так, як краще для себе, і так, як вимагають совість і справедливість. А для Павла Власенка останнє і було кращим, а не можливість побайдкувати.

Він і тепер з приємністю згадує оці маленькі перемоги, такі помітні і важливі для конкретної людини, що шукає допомоги. Та помічали їх і на державному рівні. Це підтверджують подяка Президента Л. Кучми, відзнака «Будівничий України», той неодмінний авторитет, який складається із багатьох чинників і який є результатом усього прожитого життя.

Тому, на відміну від багатьох молодих, Павло Романович і сьогодні забезпечений робочим місцем. Воно — в Кримському республіканському інституті післядипломної педагогічної освіти. Щоправда, останні кілька років цей заклад був під загрозою закриття, але сьогодні так питання не стоїть.

Хвилює інше — воєнні дії на рідній Донеччині, де і тепер в батьківській хаті мешкає Павлова сестра, тому й на душі тяжко, і свято — не свято. Та ювіляр вірить, що Господь все впорядкує. А відповіді на запитання сьогодення він шукає і знаходить в Біблії. Павло Романович не сумнівається: скільки б Україна не блукала в пустелі, але вона таки вийде на світлий шлях.

Його думку розділяємо і ми. А ще від імені працівників редакції «Кримська світлиця» та усіх «світличан» бажемо Павлу Романовичу міцного козацького здоров'я (недарма ж прадідусь був козаком), великого щастя та оптимізму, який подвоює сили.

Родинного тепла Вам, дружніх усмішок, Павле Романовичу, нехай вони, як липневе сонце, зігрівають душу. І хай Вас ніколи не полишає Божа милість!

Тамара СОЛОВЕЙ

Шановна редакціє! Як на спотіві хочу подати на суд читачів вашої чудової патріотичної газети мій вірш. Справа в тому, що під впливом подій, що розгорнулись в нашій країні, я, російськомовна українка (мама — росіянка), яка до цього віршувала виключно російською мовою, написала цей вірш вперше українською співучою молитовною мовою.

Цим я висловила свою громадянську позицію. Ми — українці — зараз у жалобі і молимося за нашу Вітчизну і наших героїчних синів. Всі, кому я читала цей вірш, казали, що він вартий бути надрукованим. Саме це спонукало мене надіслати вірш у вашу редакцію.

Коротко про себе. Уродженка міста Олександрія Кіровоградської області. Першу вищу освіту здобула у Львові. Закінчила Український поліграфічний інститут ім. Івана Федорова в 1975 р. Отримала направлення на роботу в Київ до науково-дослідного інституту. Потім трудилася у Держкомвидав та видавничстві «Українська енциклопедія» імені М. П. Бажана.

З 1996 р. працюю викладачем англійської мови та перекладачем. Пишу вірші англійською мовою, але ніколи їх не друкувала.

Тематика моїх поезій різноманітна. Це мої враження від чаруючої божественної природи, від картин, соборів, європейських міст, спогади про дитинство, філософські мотиви... Особливо я люблю писати про моїх рідних, друзів, колег, створюючи їхні поетичні портрети. Кілька років тому в Москві вийшла моя збірка російською мовою «Посвящения».

Мені важко передати всі почуття, які охопили мене, коли я писала вірш «Є така країна», але гадаю, що це — сповідь моєї душі.

З повагою,
Тетяна КОМЛІК

м. Київ

Є ТАКА КРАЇНА

У світі є одна країна,
Що ніжно зветься Україна,
— Квітучий край степів, ланів.
І буде хай вона єдина
Та не втрача своїх синів,
Життям що платять за свободу
Для рідного свого народу.

Молюся я за цю країну —
Свою величну Україну,
Та все в дарунок їй несучу:
Весняну квітку, мов перлину,
І слова широго красу,
І серця всі мої надбання,
Та ніжність вірного кохання.

Благати Бога не втомлюся.
(Мене навчила так матуся —
Пробити Його до забуття...
За це низенько їй вклонюся
І буду вдячна все життя).

О милий, рідний, любий Боже,
Ну хто, крім Тебе, допоможе
Мій країні в час суворий,
Коли війною кожен хворий,
І летять українців кров?!
Закрий гармати на затвори,
І квітне хай одна любов
Між українськими синами.
Благаю, Боже, будь же з нами!

Для себе так я не просила
Ні долі, мудрості, ні сили,
Як за Вітчизну я прошу —
Всіх ворогів її знесилить.
Я в серці мрюю що ношу...
Герої наші не вмирають —
Їх небеса благословляють.

Червоний колір — це калина.
Ніхто хай більше не загине!
А ще червоний — ніжний мак.
До них душа українська лине,
Це України вічний знак!
Це — символи мого народу,
Що виборів свою свободу!

Червень 2014 р.

Тетяна Комлік

Заспіває Павло Романович!

Репліка «Шовінізм в хрестоматії» була опублікована в газеті «Кієвські вєдомості» у 2000 році. Ще не знали тоді ні першого, ні другого Майданів, ні брутальної окупації Криму, ні нав'язаного Україні кривавого братовбивчого конфлікту на сході країни, ні збитого над Донеччиною «Боїнга»... Хто приніс це лихо в наш український дім? І що «Кієвські вєдомості» написали б сьогодні про й дотепер, на жаль, актуальну думку Степана Васильченка?

ШОВІНІЗМ В ХРЕСТОМАТІЇ

В гостях у знаомої сьмї на столе школьни-ка я увидел книгу «Живиця», Хрестоматія української літератури ХХ століття, книга 1» (Київ, «Твім інтер», 1998). Меня заинтересовало, как учат української літератури в школах незалежної України, и я стал листать книгу. Первое впечатление было, безусловно, благоприятным: хороший подбор авторов (в двух томах — 56), подавляющее большинство из которых было под запретом в советское время, позволяет представить поиски, борьбу идей, духовные богатства и трагическую судьбу литературы этого периода.

И вдруг я натолкнулся на думу-сказку Степана Васильченка «Ось та Ась», о которой, как сказано в предисловии, «из-за её идейной направленности не говорилось в советских литературно-критических статьях о писателе». Герои сказки — «козак щирый на ймення Ось» и москаль Ась, непростено поселившийся в хате у Ося («Я тебя, хохла, учить уму-разуму должен»), а затем выгнавший его самого «ходить по свету сто и семь лет — босому по дороге, голому на морозе, на Божий свет не смотреть, с добрыми людьми речами не говорить». Москаль Ась — олицетворение хитрости и коварства, он «козака Ося за попихача, за наймита має», обращается к нему «лукавыми московскими словами». Он хочет похоронить Ося живьём, но тот в конце концов осознаёт преступность москальских замыслов. Кончается сказка оптимистически:

«Як тєє малі діти зачували, всі гуртом до нього побігали:

— Биймо, тату, москаля з хати!
Всі гуртом гукали.

Тоді як не вхоплять — одне за рогац, друге за лопату:

— Геть, москалю, з нашої хати!»

По прочтении этого, скажем, неординарного текста не будем высказывать претензий к автору. Вспомним, что сказка написана в 1919 году в условиях гражданской войны и носит на себе отпечаток эмоционального шока, испытанного автором в связи с опасностью для украинской независимости, опасностью большевизма, приносимого на штыках «москалей».

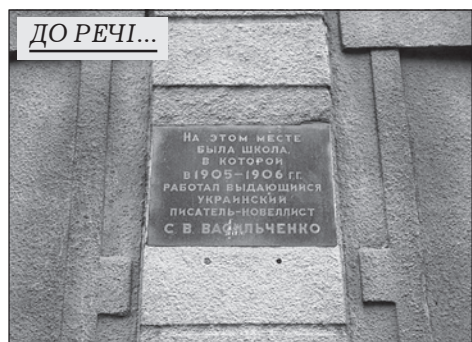
Но как расценить публикацию этого текста в 1998 году в хрестоматии для школьников, причём рекомендованной Министерством образования Украины? Я могу найти для этого единственную характеристику: шовинистическая провокация. Что может вынести из текста сегодняшний школьник? Очевидно, главную мысль: москаль — враг, москаль подл и коварен, москаля нужно гнать с Украины. А кто у нас сегодня москаль, он легко догадается: русские и русскоязычные. Или составители поручатся, что всем учащимся, которым попадёт в руки хрестоматия, всё будет разъяснено в духе мира и взаимоважания между людьми разных национальностей, живущими в Украине?

Добавим, что из довольно богатого и разнообразного творческого наследия Васильченко составитель выбрал эту единственную сказку. Это как если бы в хрестоматию по русской литературе Достоевский вошёл подборкой из нескольких антисемитских абзацев.

В завершение назову редактора хрестоматии, он же один из составителей, он же автор вступительного текста о Васильченко — М. М. Конончук. К сожалению, не могу назвать деятелей Минпроса, рекомендовавших её для школьников.

Михаил БЕЛЕЦКИЙ

(«Кієвські вєдомості», 30 сентября 2000 г.)

У місті Дзержинськ Донецької області встановлено меморіальну дошку на місці, де діяла школа, в якій працював Степан Васильченко в 1905–1906 роках

УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКІ СТОСУНКИ У ТВОРЧОСТІ СТЕПАНА ВАСИЛЬЧЕНКА

Тема українсько-російських стосунків не може не хвилювати наше суспільство на новому етапі його розвитку, коли Україна утвердила себе на початку 90-х років минулого століття як незалежна європейська держава. Осмислення історичного шляху України у її непростих стосунках з Росією відбивалося і відбивається перш за все у політичній літературі, у програмних документах українських партій, у публіцистичній літературі тощо.

Українську літературу також здавна хвилювали проблеми стосунків з сусідніми народами. Зокрема, одним з перших у

символічній формі казки відтворив стосунки з російським народом Степан Васильченко, відомий український письменник. Написана ним ще у 1918 році минулого століття дума-казка «Ось та Ась» не втрачає своєї актуальності і сьогодні, у складний час становлення Української держави в умовах нового розвитку європейської дійсності.

Цей твір прояснює хоча і в символічній формі окремі сторони ставлення сусідньої північної держави до нашої країни, до українців.

Вадим Оліфіренко, письменник

Жив на світі козак щирый, на ймення Ось, усякого він у свою хату та господа приймав, усякому віри, як мала дитина, діймав, боязні Божої пильно пам'ятав.

Усякому козак Ось віри доймає, а того, що вже видимо лихо у хату до його суне, не бачить і не знає.

Шусть — якось до козака Ося москаль:

— Кто здесь хозяин?

— Ось.

— Пришел к тебе на постой я, москаль Ась, и принес тебе такой приказ: быть тебе у меня в послушании и во всем мне верить!..

— А чога ж воно так, щоб мені в своїй хаті меншувати, а тобі, прибуді, старшувати?

— Потому, милый, что ты хохол Ось, а я москаль Ась — ну и вышел такой приказ. Понял? Я тебя, хохла, учить уму-разуму должен!

— Чи ж буде цеє по святій правді?

— Все будет по чистой правде — верь моей службе царской и совести московской!

І каже козак Ось:

— Не мале є це діло у послугу себе тобі оддавати, годилось би нам, москалю, щоб ненароком слова не зламати, присягу приймати.

— Это дело не тяжелое, могу!

І козак Ось із москалем Асем святу ікону здіймали, на стіл покладали, цілували, один одного не кривдити, ні гнівити, як рідні брати жити клялись, присягались...

Живе москаль Ась, як сир у маслі катається, в Осевому добрі купається; хата у козака гарна, біла, а жінка молодая, мила. І думає москаль Ась: «Хорошо в этой хате хозяином быть, припеваючи жить да поживать. Надо бы это дело обмозговать!..»

Тоді москаль святу присягу добре пам'ятає, козака Ося із-за столу до порога обідати послала, за попихача, за наймита має та про те, як би його зовсім здихатись, щоб і перед очима не стовбичив, думає-гадає.

І каже козаку Осю москаль Ась:

— Вышел вот какой приказ: ходи тебе по свету сто и семь лет — босому по дороге, голому на морозе, на Божий свет глазами не смотреть, с добрыми людьми речами не говорить, а уму-разуму научись! Вот такая тебе, Милый, задача заковыристая!

— Як же я у світі маю розуму набиратися, коли світ мені буде зав'язано; світ зав'язано ще й говорити до людей заказано?

— О, с этим мне разбираться нет времени. У нас по-московски все делается быстро: раз-раз и вышел такой приказ! Хорош ли, дурен ли — опосля разберут, а ты хоть лопни — исполняй! Потому — присяга дело святое.

Тоді козак Ось присягу пам'ятає, голий і босий із своєї хати в дорогу рушає. І пішов козак Ось босий і голий... Босий по дорозі, голий на морозі... Очі йому хустиночкою крамною зав'язані, по дорозі спотикається.

Говорити йому до людей заказано — дороги не питається.

Сто і сім років по світу блукає — з прямої стежки збивається.

Світ йому заморочився, до своєї хати дороги не знає, серед битого шляху спинається: об каміння ноги побив, руки об терни поколов, свое лице сонцем поपालив, пилом запил, — дрібними слізьми умивається.

Зустріли його люди — дивуються. Один каже: сліпий!.. Другий каже: дурний!.. Третій каже: долі йому немає!.. І стали козака Ося люди питати:

— Чи ти сліпий, чи ти дурний, а чи долі тобі немає?

А козак Ось святу присягу пам'ятає, словами до них не промовляє, а із-за пазухи од серця, од серця-реберця ка-линову дудку виймає, у дудочку грає, як тими ж словами до людей вимовляє.

Слухали люди, дослухались...

Догадалися: і не сліпий він, і не дурний він, і доля щасна десь у морем дбає про нього. Світ зав'язано і говорити заказано...

— Будемо йому, нетязі, світ розв'язувати, до його хати стежку йому показувати! І очі добрі люди Осеві розв'язували, і

стежку йому до його хати показували.

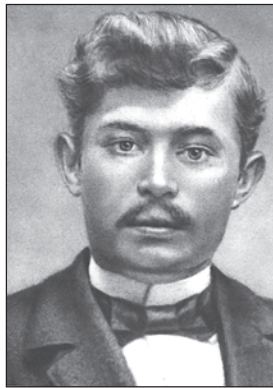
Бачить москаль Ась — не так, як він гадав, вчинилося, почав знову мудрувати.

І козака Ося у хату він уклінно закликає, садовить за стіл, ласощами його шанує, медом-вином, горілкою частує, рідним братом зиває. І почав москаль Ась гіркими сльозами плакати, став жалувати козака Ося лукавими московськими словами:

— Братец мой родненский, братец мой кровенский! Какой же ты хилый, да какой же ты страдный! Вижу я, не жилец ты на белом свете! Не сегодня-завтра помирять будешь!

Козакові Осю хміль голову розбирає, за рученьку він бере москаля Ася, стиха весело його розважає:

— Не журися тим, брате мій Асю, серця свого не в'яли, головки не суши: аби між нами, братику, правда була, а сили у мене ще за чорного вола!

Степан ВАСИЛЬЧЕНКО

ОСЬ та АСЬ

ДУМА-КАЗКА

А москаль і слухати не хоче, плаче, побивається:

— Помрешь, родной! Помрешь, страдный! От тебя уж, братец, сырой могилкой пахнет!

Та й чарку йому за чаркою!

І упився козак Ось ік лихому дідькові, тяжко упився, не на час, не на годину, а на довгі роки спати повалився.

Того часу москаль Ась не гає, про те, що козак Ось помер, скрізь людей оповідає. І на подзвіння за його душу до усіх церков одіслав.

І тєслярів, щоб йому домовину будували, понаймав...

Руки на грудях хрестом Осеві складав, свічку сукав...

А як пробудився козак Ось, то вже у руках його свічка горить. Козак Ось і очам не вірить — озирється.

Побачив москаль, що він дивиться, та до нього:

— Вот это уж мне не нравится, когда умрет человек, а потом еще и глаза таращит!

Аж кинувся козак Ось на лавці, злякався:

— Це мені добра робота! То це вже виходить, що я мертвий?

Оповідає йому сердито москаль Ась:

— Разве ты сам не видишь, глупый хохол? Свечка горит в руках? — горит. Гроб на тебя мастера делают? — делают. В колокола по твоей душе хохлацкой звонят? — звонят. Значит — помер. А помер, то и разговаривать неча, и лежи спокойно, чин чином, как мертвому полагається, пока тебя в землю закопают!

Мороз поза шкурою у козака Ося подирає.

— Чога ж я мертвий, коли я все бачу і все знаю. Щось тут не гаразд ти робиш, москалю! Треба хоч людей розпитати.

Москаль Ась б'ється об поли руками.

— Ах ты, Боже мой, какой эти хохлы глупый народ, тебе и после смерти скандал затевают!.. Да знаешь ли ты, голова, что тебе люди за то, что ты свято своего дела мертвецкого не разумеешь, осино-вый кол в голову забьют. Эй, братец, не срамись хоть на последней дороге! Тебя я обманывать не стану, — верно говорю, помер!

— Ой, ой, москалю, віри вже я тобі не діймаю, зараз уставати буду!

А москаль йому нишком на вухо каже:

— А святу присягу помнишь?

Тоді козак Ось святу присягу, що москаля слухатись мусить, пригадав, гірко плакав, ридав, волосся на собі рвав, про те, чи присягу святу ламати, а чи живим помирати, думає-гадає...

А у снігах тєслярі домовину йому те-шуть...

А під вікнами його малі діти у козлика грають, на одній нозі стрибають, до дзвонів приспівують, по-московському про-мовляють:

— Хохла черти забрали! Хохла черти забрали!

Тоді козак Ось важенько зітхає, затихає і так сам собі гадає: «Коли тепер буду я вставати, будуть діти мені за марюку мене приймати, з рідної хати тікати».

А москаль тим часом швиденько знову складає йому руки, склеплює очі, хрестить його та примовляє:

— Бог с тобой! Бог с тобой! Успокойся, лежи смиренно до страшного суда Божия, до последней трубы ангельской!

І далі думає козак Ось, гадає: та хіба б же москаль зовсім не має совісті, щоб живого мене в домовину ховав? Як так, то й так — буду помирати, буду у світі менше горя знати.

Тоді козак Ось важко зітхає, очі склеплює, руки зчепляє, не дихне, бровою не ворухне, лежить мрець мерцем.

Збиралися до хати люди, щоб козака Ося ховати. А москаль Ась до Ося припа-

дає, тужить, по-московському причитує:

— И какой же, братец, умный был!.. И каким веселым был!.. И какой всякия песни играть был мастер!..

А люди стиха гомонять: так, так, правду москаль каже.

Слухає козак Ось, і жаль його великий доймає.

Коли чує козак Ось: надворі гримить і ліс ламає, хату хитає, козакова щасна доля із-за моря прілітає. Улетіла Осева доля до хати, стала плакати-ридати, Осеві великого жалю завдавати: та хіба ж для того я із-за моря до тебе, козаче, поспішала, щоб на лавці тебе застала? Та чи для того ж тобі щастя кувала, щоб у домовину разом із тобою його поховала?

Крепився, крепився — не витримав, та як зарідає на всю хату:

— А де ж ти до того часу барилася, зрадлива доле, що зовсім про мене не дбала?

Зачувши, забачивши цеє, люди хвилювали, дивом дивували, один до одного промовляли: скільки живемо на світі, а того ще не бачили, не знали, щоб людину живцем у землю ховали.

Встає тоді з лавки козак Ось помалу, до москаля промовляє:

— Чи не я ж тобі, брате Асю, казав, що я ще живий? Чи не я ж гірко плакав, тебе як брата рідного благав, щоб ти мене живого в землю не ховав? Де ж твоя совість, москалю?

Москаль зирк по хаті туди, зирк сюди, бачить: стоїть коло порога собака, хвостом махає. Він до нього:

— Серко! Займи мне малость своих глаз!

У Сірка очей позичає, козакові Осю так відповідає:

— Видишь, совесть у меня была дома, я это хорошо знаю, да, верно, положил я ее в ранец, а ранец захватил француз — через него, шут яго дери, й сыр-бор загорелся, а кабы не он, мы бы с тобою жили по-братски!

Тоді козак Ось головою хитає, святу присягу рве, ламає, москаля Ася грізними словами кляне-промовляє:

— Та бодай же ти щастя у світі не мав, як ти мене живого у домовину ховав! Та бодай ти без долі у світі довіку блудив, як ти дітей моїх малих, недорослих батька-матері не шанувати навчив. Бодай тая земля хліба не родила, що такого катюгу, брехуна всесвітнього на світ пустила!..

А москаль висякався та й каже:

— Ничего — у меня и на вербе хлеб уродит.

Як тєє малі діти зачували, всі гуртом до нього побігали:

— Биймо, тату, москаля з хати! Всі гуртом гукали.

Тоді як не вхоплять — одне за рогац, друге за лопату:

— Геть, москалю, з нашої хати!

ГОЛОС ЧИСТИЙ, НІЖНИЙ, ПОЕТИЧНИЙ

У черкаському видавництві «Брама» побачила світ друга збірка віршів поетеси Таміли Чупак, очільниці Кам'янського історико-культурного заповідника, яка має назву «Білим по білому». Пропонуємо увазі читачів передмову до цієї збірки поета Данила Кононенка та добірку віршів з цієї книги.

Народитися в Кам'янці і не бути поетом, а чи музикантом? Та такого в принципі бути не може. Адже це та сама Кам'янка, де й понині витає високий дух Пушкінської поезії і хвилею серця невмируща, така надихаюча і всемогутня музика Чайковського!

Це ж саме тут, у колишньому мальовничому селі Кам'янка Київської губернії, нині районному центрі Черкащини, близько двохсот років тому в різний час бували і писали свої геніальні твори велети світової культури — поет Олександр Пушкін та композитор з українським корінням Петро Чайковський.

І той старовинний парк, що й понині вишумовує роз-

кішним гіллям столітніх дубів і каштанів на території колишнього маєтку Давидових, у рукотворному гроті якого збиралися на потаємну раду члени Південного товариства декабристів на чолі з Пестелем, і річка Тясмин з кам'янистими берегами (звідси й назва містечка «Кам'янка»), і широкі луки, що тягнуться вздовж річки десь аж з Кіровоградщини, і кучеряві вишнево-яблуневі сади та садочки обіч білявих хатин, і розлогі верби та осоки, куші калини та духмяного бузку з витюхкуванням різного птаства — усе це Кам'янка, її краєвиди, її чарівливі неповторні місця. І як же серед такої краси не писати віршів, не співати пісень, не творити чудової музики?

Тендітна, чорноока жінка, одна з очільниць Кам'янського історико-культурного заповідника Таміла Чупак народилася й виросла тут, у Кам'янці. Змалечку виховувалася на бабусиних піснях і татовій та дідусевій музиці — перший грав на баяні, другий — у місцевому духовому

оркестрі на баритоні.

Сама, малою, без спонукань та умовлянь, пішла до місцевої музичної школи, що названа ім'ям славетного композитора П. І. Чайковського, і закінчила її. А потім були музичне училище та навчання на музично-педагогічному факультеті Кіровоградського педагогічного інституту. Відкривши для себе і закохавшись у чарівну поезію Лесі Українки, Таміла й сама почала писати музику на її вірші, а згодом спробувала і свої сили у віршуванні. Любов до музики та поезії, прекрасний співучий голос, без якого не обходяться літературно-мистецькі свята в її рідному місті та обласному центрі, піднесли Тамілу Чупак на високий мистецький рівень, принесли їй заслужену славу однієї з найвідоміших творчих особистостей Кам'янщини, Черкащини...

Два роки тому світ побачила перша поетична збірка власних віршів, яку авторка назвала дуже символічно: «Я молюся пісню до неба». В ній поетеса збрала свої крашії

вірші, написані власним серцем, зіткані з ніжних неповторних звуків рідної мови: Я — плакуча верба

Нічия.
Ніч
і я.
Тільки вітер шепоче:
— Моя...
— Ніч?
Чи я?
Темнотища дримає
німа.
Вітер нічку в обіймах
трима.
Лиш плакуча верба
нічия.
І...
я.

Перший поетичний успіх окрилив авторку. Вона продовжувала і продовжує створювати нові ніжні, сповнені музики й піснотності, любові й тепла свої вірші. І нехай у них немає того гучного заклику до звернення високих громадянських вчинків, але в її по-жіночому ширині і сердечних віршах стільки чутливої душі, стільки сонячності, любові до життя, до спокою на землі, стільки музики і піснотності, срібно-

дзвонних переливів материнської мови, що аж душа завмирає, робиться добрішою і ніжнішою.

То хіба ж це не сила поетичного слова? Адже ж не обов'язково у кожному рядку клястися про свою любов до рідної землі, Вітчизни — голівне, широко любити її і передати, висловити цю свою любов так, щоби й інші, читаючи, так само широко і посправжньому полюбили, відчували «як зітхає душа землі України, як пісня з неба падає на її плечі білі...»

Таміла Чупак — поетеса, яку муза веде за руку і в чолоцілує. Її творчість сповнена краси душі людської, ніжності і кохання:

Наберу повні пригорщі світла,
намаю, насню, нагадаю,
сонцентами день наспіваю
і тобі подарую на спомин.
Щоб жар-птиці сідали на плечі
і губили на щастя пір'я,
очі щоб на красу прозрівали,
а душа до моєї вертала.

Звичайно, не легко переповідати справжню поезію прозою. Її, поезію, потрібно читати, вбирати серцем і ду-

шею... Тоді вона буде хвилювати. А тому залишаю цю можливість для читача самому доторкнутися серцем до цих запахуших квітів-поезій Таміли Чупак.

Ще єдине, до чого б хотілося привернути увагу — до барвистої мови поезій авторки, до її вміння творити нові слова, які органічно влітаються у канву вірша, в колорит нашої рідної мови: «мороз снігозорив», «візерунководив», «осумнено хилили верби віти», «квітмузика», «щедросійна веснянка», «невмолимо ясна краса» та чимало інших цікавих словотворів.

«Білим по білому» — друга збірка. Вона є витоком з першої і її продовженням, але значно глибшою і почуттями, і змістом. Гадаю, цього поетеси Таміли Чупак, мій землячці з нашого чудового міста Кам'янка, що на берегах рідної річки Тясмин, вдалося досягти. Нехай же джерельно і сріблословно виграє її поезія, розливається життєдайною водицею. І нехай тече вона, Поезія, чистим ручаєм до читачьких сердець.

Данило КОНОНЕНКО,
член Національної спілки письменників України

Таміла ЧУПАК

БІЛИМ ПО БІЛОМУ

Заблукала пісня, заблукала
По чужих світах, гірких устах.
Заструнився в її грудях страх,
Збайдужла і хворіти стала.

Віднайду я пісню, відшукаю,
Руку дам і в дім свій приведу,
Відігрю, спати покладу,
А як зійде сонце — заспіваю.

Осібно тишу слухає село
стареньке, зморжене,
змордоване до краю
і геть зневірене.

Нема до кого притулитись.
Лишилося — святим у очі
заглядати.

Просити милості у Бога —
молитися, ікони ж бо —
мовчать.
І тільки пісня, здатна серце
вирвати з грудей, —
ледь жевріє...

Осібно тишу слухає село...

«Ой, три шляхи широкі!...»
Тарас Шевченко

Шляхи, дороги, путі, стежки,
Вас на землі, що зірок на небі.
Тільки чому ж складають казки
Про три дороги? Якої то треба?
Підеш прямо — втрапиш коня,
Повернеш наліво —

втрапиш життя,
Направо звернеш — себе втрапиш.
Що вибираєш? Сумної співаєш.
Мати синочків у путь споряджає.
Різні дороги, доля — одна.

Пісня страждає, стежка блукає.
Прийме дітей навсна чужина.
Сліпо несуться кудись навманя.
Привиди ждуть їх,
кличуть і манять,
Лиш обіцяють, облпують,
ваблять

І випивають залпом до дна.
Де ж ви, хлопці-заробітчани?
Витекла пісня, згіркла весна.
Зрошена кров'ю стежина до мами.
Сліпа Україна одна.

Час сам собою плине.
Все ніби просто так.
Життя — то Божий знак,
Чи пісня в небі лине.

Дні-блискавки спалахують,
Поранивши. І гаснуть.
Лише думки блукають,
Вночі шукають сну.

І чуєш, як зітхає
Душа землі України
І пісня з неба падає
На плечі її білі.

Дереволицар на сторожі:
вслухається, чекає —
десь, може, заспіває шабля
чи лунко цокотом підков
розбудить сонне птаство
гість довгожданий.

Сміється тиша,
привидами манить,
а ліс, зневірившись,
ламає списи-віття,
погрозило гуде,
кричить безпомічно.
Все — тлінь...

І знову мовчазний
Холодний Яр
в задумі віковий
видіння накликає.

Молилася осінь.
Мотиви жовтневі
вплітались в волосся.
У сірому небі
курликали хмари
услід за птахами,
мріяли, танули.
Дихав димами
старий падолист,
сивий і п'яний,
а був же колись
його чуб зеленим.
Вплітались в волосся
мотиви жовтневі.
Молилася осінь...

Під ритмічний перегук краплин
так легко випрозорується
мелодія любові.

Вправнішого концертмейстера,
ніж дощ,
мені не знайти.
Воркун краплистий,
про що він думає?
Йде собі дощ...
А моя любов — просто є
і її не бентежать
ніякі примхи
погоди.

Білим по білому
сніжило, кружляло,
шило-вишивало
сорочку зимі.

Вишиванка біла,
та до білого обличчя,
як же личитиме
її Величності.

Мороз снігозорив,
візерунководив
білим по білому.
Білим по білому...

Мережки променів
спустилися у річку,
прозрівши небо, що на дні лежало,
і ніжилось в холодному потічку,
високістю стомившись, спочивало.
Небесну синь очей дримаючої глადі
птахи стривожено
крильми торкали
і рибам задрили,
що у п'яній відраді,
блакиттю вод полонені, літали.
Осумнено хилили верби віти,

тремтливі хвилі цілували руки,
а сонце підняло блакитні квіти
з дна річки —
бо не стерпіло розлуки.

Ще не зів'яли барви літа,
Ще промінь б'ється у вікно,
І птахохор не знає нот,
І всюди музика розлита.

Лиш вечір втомою полонить,
Вколише сонний дивосвіт, —
Осіний принесе привіт
Серпневий вітер у долонях.

Був тихий яблуневий ранок.
Аж раптом зорі обірвались
і впали у траву, мов сльози
від передчуття розлуки.

Ту тишу неполохану, живу
ми не тривожили.
Ми говорили мовою очей.
Бо що слова?
Вони нам і раніше не давались.
— А знаєш?

Із першого класу...
— Як не сказав тоді,
не треба і тепер губити слів,
бо є між нами
більше шось —
шось серцясяйне, чисте,
назавжди.
...Був тихий яблуневий ранок.

Заспівай мені, ранку,
щедросійну веснянку,
щоб вродила красою
невтолимоясною!
Вітер віти торкає,
струни перебирає
у подруги-арфістки,
молодої берізки.
Дотик сонця цілує,
пестить, ніжить, милує

слов'яного сміху
шебетливу утіху.
Барвозвучно, як в раю,
без кінця і без краю.

Каштанові Кам'янського парку,
що зацвів восени

Жив каштан не такий,
як усі дерева.
Восени розквітав
білим-білим цвітом.
Дивував перехожих,
птахів і небо,
посміхався, коли
зневажали сусіди
і кричали: «Ганьба!
Він же зовсім білий,
коли всі ми у золото
одяглися.
Просто з'їхав із глузду,
жебрак жалюгідний,
не простить йому осінь
такого свавілля!»

Його били словами
бездушно й жорстоко,
та каштан не зважав,
пересудів не слухав.
Він весну дарував
серед осені людям.

Вона, не прощаючись,
тихо пішла,
засипавши місто
пелюстками білими
акацій, каштанів,
каліни й жасмину.
І довго топталась
по них перехожі,
нарешті прозрівши:
«Весна відцвіла,
а ми й не помітили?!»

Оголена правда
забилася крильми
об мокросльозу шибу
свідомості.

Затріпотіли думки,
заметушилися,
переганяючи одна одну,
небавом шукаючи
то стежки, то дива.
А Божа Мати зглянулася
і попросила Сина
влягнути правду
у вишиту сорочку
святої любові.

Відхлинули, відтхнули помалу
жахні осеновиддя осоружні.
Вірадили леління зимосніжні
недуги-німоти жажну оману.

Забарвить біль у біле снігостужа,
заледені гіркота пробачень.
Відхукає шпаринку в серці, наче,
твій білий вірш
самовоскреслий, дужий.

Зажурозвиклося, замовклося,
затерплось,
закрижанілося, забулось, запеклось.
За гіпнотичним зашморгом

зневіри
заклякнуло, немов би й не було.
Та замовлянням заколисливим,
марудним
колись обридне задурманення
облудне.

Займеться, задрижить і заклепоче
закляклий волі дух, відкриє очі,
і гнівом заклику, замовчаний
віками,
не завагається, а збуриється
громами!

Десь на краєчку ніжності
старий мотив загубиться,
що зітканий із білого
пелюсткопаду мрій.
Ходою легкотихою
блукатиме по вулицях
дитинства світлоогого
зникомий лейтмотив.
В сюжеті старомодному
не відшукать закінчення,
лиш обриси минулого
у спогадах і снах.
Десь на краєчку ніжності
несказане прокинеться,
несправджене окрилиться
у звуках і словах.

Як легко випурхнути
слову на папір,

Як легко.
Рука сама думки відкриє потаємні,
Рука сама.
«І звідки те взялось?» —
міркує голова,
«І звідки?»
Але ж ніколи не збувалося
й не снилось,
Але ж ніколи.
І тільки на папір чомусь взяло
і напросилось.
І тільки.

Літо і сонце, канікули, відпочинок на свіжому повітрі, спілкування з живою природою... Що може бути кращого для дітей і дорослих? Цінуймо кожен хвилину цієї благодатної пори року, розкрийте її красу для себе. Вірші про літо із м. Сімферополя надіслала до «Кримської світлиці» і «Джерельця» учителька Валентина Костеньова.

ШКОЛЯРИК

Сміється весело школярік,
Стрибає на одній нозі.
У цей чудовий світлий ранок
Йому так легко на душі.
Чого б дитині не радіти,
Не веселитися в ці дні:
Коли канікули і літо,
І сонце, й море на порі.
Він зможе зорі полічити,
На Марс й до Місяця злітати,
Прощу тебе я, щедре літо,
Для задуми, хоч день додати.
Співаю, граю і стрибаю,
Бо щастя розпірає дух.
Здається, й сонце звеселяю,

І став легкий, неначе пух.
Шкільні турботи позачасно
За обрій зникли «назавжди».
Канікули — це дуже класно,
До того ж зможу підрости.
Сміється весело школярік,
Стрибає на одній нозі,
— Люблю я літо,
сонце й ранок,
Мені так любо на душі.

ВОЛОШКИ

Зацвіли волошки
синьою в полі,
Мов краєчок неба
квітне у траві,
Голубіє простір
радісно на волі,
Наливає колос
зерном до землі.
І квітує нива, і синіє небо,
І блакить голубить
тишу навкруги,
І співає жайвір угорі далеко,
Сипле пісню срібну
на поля й луги.

Нижні волошки,
синьою квіти,
Звеселяють душу
кожному в ці дні,
Як вас не любити,
як вам не радіти —
Сама синь небесна
квітне на землі.

МОРЕ

Люблю тебе я, синє море,
Тебе не можна не любити!
І вас, прекрасні
Кримські гори,
І кам'яну гору Ведмідь.
Стежки із гір біжать донизу,
Щоб доторкнутися до хвилі.
Ведуть сюди усі дороги,
Спішають сюди за сотні миль.
Спокійне, лагідне,
грайливе,
На сонці перлами ряхтять.

Воно не Чорне, а мінливе,
Майне то зелені, то блакить.
Як не любить це синє море,
Де плоскіт хвиля,
й солоний бриз,
Де літній день у спеці тоне,
Й стримить, як мачта,
кипарис.

В ГОРИ!

Піднімись скоріше в гори,
Мову з вітром поведи —
І розтанули простори,
Обняли твої сліди.
Сонцем сплетені вітрила
Понесуть тебе в блакить,
А стрімкі скелясті дива
Стануть казкою в цю мить.
І бринить душа на вітрі,
Ти — уже небесна синь...
Тиша ніжиться в повітрі,
День схватиться хоче в тінь.
Тут — енергія і сила,
Царство творчості й краси,
Розпустили мрії крила,
Квітнуть в відблисках роси.

ЗОРИ

Небесні зорі, небесні зорі
Сьогодні купалися
в синьому морі.
І знову росую, і знову росую
Намісто розсипали
поміж травою.
А сонечко ясне,
а сонечко ясне
Збирає перлини,
розсипані ясно.
На луках ходило
літечко красне
І чепурилося квітами-рястом.
Щось гомоніло
поміж собою,
Берези, осики, дуби і тополі.
Над ставом пишались
калина з вербою,
І бігла доріжка
до сонця по полю.
Валентина КОСТЕНЬОВА
м. Сімферополь

ВІРШІ НАШОГО ДИТИНСТВА

Борис ГРИНЧЕНКО

В роки вчителювання Борис Дмитрович Грінченко (1863-1910) пильно вивчав життя дітей, тому в його поезіях, оповіданнях таке багате, своєрідне світобачення школярів, їхня допитливість, прагнення до освіти, сердечне співчуття до знедолених. А думка про те, «що воля — найбільше добро на світі», художньо осмислюється на досить поширеному, «кочівному» сюжеті в дитячій літературі про пташку в клітці («На волю!»). Його поезія «Ластівка» колись була, чи не в кожній читанці. Про любов до рідної землі писали і пишуть чимало письменників, однак Б. Грінченку вдалося в ніжно-ліричному ключі найсильніше передати оте священне почуття любові до батьківського краю.

Як учитель, діяч народної освіти, писав підручники, педагогічні розвідки, видав цілу серію недорогих книжечок для народу: пізнавальні твори, попу-

лярні життєписи класиків української літератури. Упорядкував і видав «Словарь української мови» в чотирьох томах (1907-1909), що став настільною книгою для багатьох поколінь філологів.

Василь ЛАТАНСЬКИЙ,
учитель-україніст, письменник
с. Пруды, Советський р-н в Криму

ЛАСТИВКА

Ти знов защебетала
У мене під вікном,
Із вирію вернувшись,
Клопочешся з гніздом.

А там же вічне літо
Цвіте як божий рай, —
Чого ж вернулась знову
Ти в мій журливий край?

— Хоч літо там і сяє,
Любіше тут мені:
Така квітчасто-пишна
Україна по весні.

Така квітчасто-люба,
Що й в тім краю-раю
Все бачу я хатинку,
Де се гніздечко в'ю.

НА ВОЛЮ!

Похнюпилися сумно
у клітці пташина,
До клітки припала
дівчатко-дитина.

«Чого ти, пташино,
така сумна?
Дивися: надворі
весела весна;

І небо сяє, і ліс зеленіє,
Лука, квітоньками
убрана, леліє,
І співом пташиним
дзвенить увесь гай, —
Радій же, пташинко,
весні і співай!»

І пташка неначе
слова зрозуміла:
Ураз розгорнула
маленькі крила

І битись об клітку
грудьми почала,
І рвалась туди,
де весна зацвіла.

І билась так довго,
так тяжко об грати,
Що стала дитину
журба обнімати

І клітку вона одчинила
тісну:

«Лети, і на волі
вітай ти весну!»
І пташка зника
серед лук і гаїв
І голосно чути
її радісний спів:

Співає вона
з-під ясної блакиті,
Що воля — найбільше
добро на цім світі.

* * *
Мамо любя, глянь,
як сяють

Ясно зорі золоті!
Кажуть люди: то не зорі —
Сяють душі то святі.

Кажуть: хто у нас на світі
Вік свій праведно прожив,
Хто умів людей любити,
Зла ніколи не робив, —
Бог того післав на небо
Ясно зіркою сяять...

Правда, мамо, —
то все душі,
А не зорі там горять?

Так навчи ж мене, голубко,
Щоб і я так прожила:
Щоб добро робити вміла
І робити не вміла зла!

МАТИ І ДОЧКА

— Ти бачиш на шляху
старого?

Піди скоресенько до його!
Він горя зазнає й біди,
— Його до нас ти приведи,
Нехай до нашої йде хати
І попоїсти, й спочивати.

— Так мати доньку науча.
Побігло любее дівча
Й вернулось зараз
без нікого.

— Матусенько,
нема нічого!

Він лиха зовсім
не терпить,

Не плаче він, а так сидить;
А як мені буває лихо,
То я уже й не всиджу тихо:
Все плачу, плачу —
так, аж страх!.. —

Устала мати, і на шлях
Сама пішла вона й до хати
Старого зараз увела,
Йому обідати дала
І положила спочивати.

Тоді і каже до дочка:
— Ти, доню, бачила, які
Сумні у нього очі дуже,
І як рука йому не служе.

І зморшки на старім чолі,
І стан схилився до землі,
Бо сила кинула старого,
Його біду і видко з того,
Коли не плаче хто,
мовчить,

То через те не менше
терпить.

Навчайся ж пізнавати горе:
Не кожен про свій біль
говоре.

ШВИДКА РОБОТА

Байка

Сім суток по воду
ходив до ставу Рак.
На восьмий день так-сяк
її він доволік до хати,
Ще трохи відпочив,
та й ну перетягати
Через поріг...

Клешнею зачепивсь,
А кухлик нахиливсь,
І розлилась вода, —
пропали всі клопоти!..
«Нема добра
із скорої роботи! —
Говорить, сапаючи, Рак, —
Було б
не поспішається так...»

ТВОРЧІ ДОРОБКИ ЧЕРВОНОГРАДСЬКИХ МАЛІЖАН

При Червоноградському відділенні Малої академії літератури і журналістики (МАЛІЖ) започатковано цікавий видавничий проект — маліжани, слухачі академії, мають нагоду видавати свої перші збірки творів.

А виходять вони друком додатками до газети «Літературний Червоноград». До речі, її редактором, як й очільником відділення місцевого МАЛІЖу, є Ігор Дах. Керівники літературно-видавничого проекту — колишній військовий журналіст, прозаїк, публіцист, ректор МАЛІЖу Василь Тарчинеш і директор Червоноградської ЗШ № 9 Любов Денисюк. Тільки завдяки такій тісній співпраці дорослих й активній творчості школярів постала своєрідна бібліотека. Поки що у серії вийшло п'ять збірок. Але ж на цьому і творчі процеси, і видавничі плани не вичерпалися. Є ще багато цікавих ідей та задумів.

Подивімося на збірку Вікторії Станько (школа № 9) — «Іде Святий Миколай». У передмові до неї Ігор Дах пише: «Напевно, кожній дитині, і не тільки, буде цікаво дізнатися від талановитої авторки про добрі наміри Святого Миколая». І тут годі заперечити! Кожен вірш Вікторії Станько звучить мов молитва до Чудотворця: «Прощу тебе дуже, Святий Миколаю, Принеси дарунок для рідного краю».

А що то може бути за дарунок? Звісно, мир, злагода, здоров'ячко для всіх.

Багата творча палітра у Тетяни Коваль (школа № 8). Це демонструє збірка «Коли душа співає». Є тут, з-поміж іншого, присвяти матері, татові, сім'ї: «В казковім довіллі Сім'я та мій дід. Тут з ласкою Бога Любов живе в ній». А ще у неї цікаві мрії: «Хотіла б я, мов птаха, полетіти...».

Тетяна Коваль нагороджена багатьма грамотами й дипломами за участь у літературно-мистецьких конкурсах. Крім того, вона гарно малює. На окремих сторінках збірки використано репродукції картин автора. Передмову написала вчителька світової літератури Марія Совгар. Дизайн обкладинки виконала сестра Тетяни — Юлія Коваль.

Ольга Бучек навчається у школі № 1. Є переможцем та призером кількох етапів конкурсів знавців

української мови ім. Петра Яценка й ім. Тараса Шевченка. Активно займається танцями, співає у церковному хорі, грає на фортепіано... І як тільки вона ще встигає писати вірші, замітки, брати інтерв'ю, навіть створює власні пісні... Про її непересічний талант засвідчує збірка «Моя весна». Ось якою Ольгою Бучек побачила весну у Червонограді:

«Завітала в моє місто
Весна, дівка-чарівниця.
На ній пишиє намисто
Сонечком з небес іскриться.
Край шахтарський заквітчала
Вона зрання буйним цвітом.
В гаю птаха заспівала —
Снів полунув понад світом».

Вітає весну у своїх віршах й Олена Федюра (учениця гімназії). «Весняний спів» — перша збірка юної авторки. «Вона вміло передає читачеві своє хвилювання за нашу квітучу землю, любов до людей, тварин, навколишнього середовища. Її вірші легкі і прості у читанні. У них вбачаються задатки майбутньої поетеси» (Ігор Дах).

«— Вітрику, вітрику,
куди ти біжиш?
— Біжу я туди, де високий кошич.
Я хочу гойдати високі тополі
І випросити дощичку в хмарки
для поля...» —

образно пише Олена Федюра про вітер.
Але не тільки весну вітає. У збірочці знайдемо вірші «Моя Украї-

на», «Песик Бім», «Осін» та інші твори. Глибоко зворушить читача «Інтерв'ю через століття» з Тарасом Шевченком. До честі автора — Олена Федюра вже має публікації у періодиці.

Дарина Пупко (школа № 9) вирішила переосмислити та переробити у віршованій формі відому казку «Червона Шапочка». Так і назвала свою книжечку. «Казки, а хто їх не любить, — пише у передмові завідувач шкільної бібліотеки Галина Лех. — Їх читають дорослі, з великим задоволенням слухають діти. У своїй першій книжечці «Червона Шапочка» (стара казка на новий лад) Дарина Пупко прагне, щоб добро перемогло зло і злий вовк перетворився на собаку, що охороняє оселю». Юна авторка промовисто завершує свій літературний твір: «На цьому і скінчилась казка».

А ви, вовки, усі, будь ласка,
Більше не бажайте зла нікому
Та йдіть собі скоріш додому...».

Чи не варто декому з дорослих прислухатися до мудрих, широкіх слів дитячої?!
Кожне видання ошатно оформлене, багатоілюстроване. Звісно, юні автори розраховують насамперед на читачів — своїх ровесників. Але, певен, книжечки сподобаються й дорослим. Головне — сприйміть цих юних поетів і журналістів як своїх дітей, онуків.

Тарас ЛЕХМАН, журналіст
м. Червоноград,
Львівська область

З ШКІЛЬНОГО ТВОРУ

ЯК БИ НАС ПРИВІТАВ ОЛЕКСАНДР ДОВЖЕНКО?

«Я прийшов до вас з берегів зачарованої Десни, щоб привітати усіх з Українським тижнем у вашій школі! Я також в дитинстві вчився у школі і вдячний їй за те, що вона вивела мене в люди, в життя.

І мені дуже хочеться сьогодні подарувати вам мої улюблені слова з поеми «Зачарована Десна»:

«Школо! Мати моя рідна! Скільки літ, скільки зим минуло, а ти стоїш. І будеш завжди стояти і навчати дітей доброму, милосердю, дружбі, працелюбству».

І ще мені хочеться завершити нашу зустріч такими словами: «Любіть землю, любіть працю на землі, бо без цього не буде щастя ні нам, ні нашим дітям ні на одній планеті».

Василь ЛЯЩЕНКО, 6 клас
Сонячнодолинська ЗОШ, м. Судак

(Закінчення. Поч. у № 28-29)

З північного боку Січі почувся гомін і постріли. Богдан Микошинський та його козаки схопилися за шаблі. Пригинаючись за куренями, оббігаючи церкву, проминувши кузні й зброярні, зарясніли потилицями туди, заплутуючись у хащах Петрового батога. По його синьому киліму, через невелике козацьке кладовище, без гуку і слова, чорноморці, хвиля за хвилею, підкотилися вже до самого людського вировища, як раптом спинилися і випросталися. Їхні погляди вперлися у спину залишених на Січі товаришів, які сядили з рушницю та горлалі: «Слава!». У киплячому, збудженому по край запорозькому юрмиші стояв Наливайко! «Не може бути! Бо де? Тут? у нас? на Січі — Наливайко!» — і Микошинський, не вірячи своїм очам, крутонув головою до чорноморців, а ті, не ймучи віри ї собі, оглянулися позад себе на когось іше, аби спитати в кого поради, як бути і що робити? Та поза ними не виднілось нікого: позад Микошинського і чорноморців синіми квітами цвів лише петрів батіг, а над квітами, на трирічному кладовищі, розводили руками хрести.

Темний, в білому аж до чобіт кунтуші, лискучим руків'ям нагайки Наливайко пригладжував чорного чуба. За ним, поряд з перекинутим через Базавлук очеретяним містком, на запорожців дивилася спішена Жбурова сотня та сам Петро Жбур, Шийка, Оливка і Конашевич. А з того берега за містком підстриженими гривами їжачилося півтори тисячі коней, що їх пригнав Наливайко у подарунок низовикам. «Так ось кого зустрічали дзвонами!» — обпекло, перепинило дихання Микошинському. — Он кому цей благовіст!... Та остаточно повірив кошовий Богдан Микошинський, що Наливайко тут, на Січі, коли полковник Кремський став його обнімати, а священник Лука підняв над ними долоні... Жилавий, наче в'яз, у празничному з перламутровими гудзиками новому жупані, Кремський пригортов Наливайка однією рукою за плечі, а другою проводив над запорожцями й Жбуровою голою, мов прихилив до себе і низовиків, і прибулих до них повстанців:

— Усе, панове, про що говорив Северин Наливайко, все воно так має бути, бо ми ніякі не вороги!

— Не вороги! — прогрімало над кладовищем, і в цю хвилину за головами січового юрмовища Наливайко з полковником помітили згірклі, зупинені лиця Микошинського та його чорноморців. Полковник Кремський відразу ж відчув, як повітря між ними і Наливайком затерпло. Повітря між ними зробилося тісно, так само, як стає тісно вкладаєні в піхви шаблі. Торкнувши оком вмить згострілого Наливайка, високим, ніби підстьобнотим голосом, полковник продовжував:

— Не вороги, бо ми однієї крові і віри!
— І крові, і віри! — спурхнуло з вусів запорожців і наливайківців, та піднялося в небо до яструба.

«І віри...» — дихнула з дверей завісою церква, а ластівки, що літали навколо неї, тонкими крильцями перехрестили її. І її, і її золотого хреста.

— А за подарунок, гетьмане, тобі й твоєму війську від низового товариства спасибі, — Кремський глянув через місток, звідки з тернового кряжу попірхувало могутнє гуртище коней. Присадкувати бахмати приночувалися до нового пристанища, до Запорозької Січі й намагалися вгадати, що їх чекає. Збоку, де окремо від них стригли вухами нерозсідлані коні Жбурової сотні, на глиняному шовбі, ставши іще ногатішим, розкішнішим та пишнішим, височів Наливайків Месія, його, як бухарські дині, горби золоті з шовба над водою. Верблюд не спускав з Наливайка своїх піщаних очей, і коні, а надто такі, як Куріпочка, були йому по коліна...

Запорожці і наливайківці обнімались... Хто б міг подумати, що вони, ці помережані шрамими і рубцями, биті й не биті, підсмажені вогнищами й просвічені зорями хлопці й чоловіки, могли так ніжно чоломкатись?.. Тонкостьозі діди-козарлюги, витираючи оселедцями мокрі щоки, підкочуючи на ходу холоші, рвонули до зарічка, де сушилися на таволзі їхні волоки. Діди поспішали, аби наловити Наливайкові та його козакам на вечерю свіжої риби. На згадку і злагоду низовики мінялися з наливайківцями сорочками: берегом Базавлука на плечах запорожців засріла одежина гологи, а на голоті спалахнули червоні, білі й фіалкові шовкові сорочки запорожців.

У Микошинського й чорноморців заграли на вилицях жовна. Саник стояв поруч набухлого люття кошового, дивився то на нього, то на свого двоюрідного брата Северина Наливайка й не знав, як бути: чи бігти до брата і привітати його, чи залишатися біля кошового. Та по виразу обличчя Микошинського Саник здогадувався, що треба лиш-

тись на місці, бо зараз щось має скоїтися.
— Прошу лише одного: простити мені, коли зможете, П'ятку... — дивлячись на Микошинського й чорноморців, ледь чутно вимовив Наливайко. — Прошу лише цього одного. А коли ні, то ось вам моя голова.

Кошовий Богдан Микошинський важко глипнув на своїх козаків, що знали минулу зиму, криваву П'ятку та польську шаблю цього відступника Наливайка. Із закипілими враз очима, прогорнувши грудьми запорозьке збіговисько, вони з кошовим вийшли до Наливайка. Шаблі в їхніх руках брили. Наливайко перестав говорити. Борлак на горлі завмер. Лише темно-оріхові очі дивилися на Микошинського і запорожців спокійно й рівно.

Полковник Кремський і весь січовий люд, як тільки глянули на кошового і на своїх товаришів, що повернулися з моря, зрозуміли — у поході трапилася біда, бо їхні обличчя були такі, що краще ні про що не запитувати.

А тут до всього іше додався Наливайко! Наливайко для запорожців був тією раною, яка болить з низу, і зверху. Така рана завжди найболючіша і палає довго. Відступників не просять ніде, а Наливайко хоче, щоби його простили: прийшов на

Микола ВІНГРАНОВСЬКИЙ

СЕВЕРИН НАЛИВАЙКО

Запорожця і хоче миритися! Ніби козацьку кров, якою заюшив сніги під П'яткою, можна зітерти кінцями, що він зараз привів з повинною!

Наливайко ступив до Микошинського й чорноморців, став на коліно і нахилив голову. Синя квітка Петрового батога опинилася йому під вусом, а поза квіткою, заросла пиєм і тими ж стеблами Петрового батога, перед очима лежала дубова домовина. Чи січові трунарі про неї забули, чи, може, щось інше, та як би там не було, а домовина в траві перед Наливайком лежала. На її дубовому дні зеленіла запліснявіла дощова вода і два водяних жуки билися на ній лапками, бо не могли ту гнилу воду ніяк поділити.

— Не прощаємо, — видихнув Микошинський і йому не вистачило повітря.

— Геть! — сказали низовики-запорожці, які шойно прийшли з Очакова.

Наливайко здригнувся, ніби упав із коня на камінь. На його спині, на білому кунтуші, як плями темної крові, виступили плями поту. Шийка, Оливка, Конашевич, Жбур і вся його сотня, що мерехтіла в шовкових, веселих, з козацьких плечей сорочках, уперше побачивши свого гетьмана на коліні й почувши про нього, а отже, й про себе такі від запорожців слова, згорбилися й погасли.

Побілілими пальцями полковник Кремський почав розстібати жупан. А потім його застібати.

— Геть, — повторив Микошинський.
Наливайко піднявся з коліна, заплющив очі, так трохи постояв і, як був з заплаченими очима, переступив чоботом квітку, ступив у домовину, і в неї ліг.

Не встиг запорозький люд, Жбурова сотня та й сам кошовий отямитися, як з десятеро козаків-чорноморців вихопилися з-поза його спини, підняли Наливайка разом з домовиною на прями руки й з розгону кинули в Базавлук. Домовина пролетіла над головами наливайківців і, як вибух, ударилася об воду. Наливайка у ній підкинуло, ніби він хотів з домовини вискочити, та, вже непритомний, знову у неї впав. Труна притопилася, притрималася, зачерпнула краєм води, вирівнялася, й головою в Дніпро, а ногами до Запорозької Січі Наливайко понісся по би-стрині...

Жбур висмикнув обидві свої шаблі. За ним — Шийка, Оливка і Конашевич. Виджигнула лезами з піхов Жбурова сотня. Микошинському й чорноморцям добувати шабель не знадобилось — вони вже напеклися в руках! Семен Оливка скочив до Микошинського. Саник бахнув з пістоля Оливці в груди, і той, чи поранений, чи вбитий, звалився під хреста на могилу. Чорноморці пішли на відступників.

— Отямтеся, душоуби! — закричав священник Лука й побіг поміж ними.

А з берега, витягнувши над Базавлуком шию, і на запорожців, і на наливайківців плював Месія. Коні навколо нього низько їржали. Месія плюнув іше раз і на Саника і стрибнув у Базавлук за домовиною, за Наливайком. Та неборака не знав, що ріка — не пісок, не пустеля, бо він лише брембнув губами і над його поглиненими горбами завалувала вода.

Перебігши хиткий місток, Жбур, Конашевич і Шийка вискочили на своїх коней й погнали берегом за течією доганяти труну.

Підіймаючи кінцями качок і чапель, вони згубилися в очеретах.

Яструб поворухнув крилами, йому осточоріло на все це під собою дивитися. Він намірився перелетіти до старих козаків на зарічок, аби там, коли поталанить, підвечеряти якою рибиною. Та яструб не полетів, бо священник Лука зірвав з ший хреста й замиготів перед шаблями чорноморців. Козаки-чорноморці перед хрестом шаблі опустили, а четверо наливайківців підхопили з могили Оливку й хистким містком побігли на той берег Базавлука. За ними, скидаючи з себе подаровані запорожцями сорочки й кидаючи їх з містка в воду, не оглядаючись, побрела й Жбурова сотня.

— Панове! — розгублений Кремський пішов за ними.

— М-м-м! — сказали вони.

— Шо?! — не зрозумів їх полковник.

— М-м-м! — повторили вони.

Кремський оглянувся на Луку.

— А! А! А! — щось, видно, іше хотіли сказати повстанці, відкрили роти, і з отим своїм «а» подалися містком доганяти своїх.

— Вони без'язики! У них вирвані язики! — прошепотів священник Лука і впав на коліна. Полковник Кремський, як вчаджений, затрусив головою.

А Жбурова сотня, всі його двісті п'ятдесят душ, сіли на терновому кряжі з сідла, розвернулися від Запорозької Січі в степ й під жовтим вітряним небом, без свого сотника й

крекчуть до берега і яка наливайківцям вийде юшка!

Тим часом соми й сомихи зашарпалися, забилися в матнях, вирячили дрібненькі, як дріб, свої оченята, а коли розгледіли крізь перебовтану в намулі воду зігнуті дугами спину дідів, то з переляку і відчаю кинулися їх молотити хвостами. Вода закипіла. Дідугани, чорніючи один до одного замість колишніх білих зубів пеньками, з того сом'ячого повстання поперевах лише розсміялися, та коли попелясті сомиська поставали в воді на голови й заходилися хлискати їх по плечах і по спинах, і набивати їм на лобах сині й вишневі гулі, — сміятися перестали і вхопилися за шаблі. Та шабель у них в воді не було. Шаблі лежали під тавологою на одежі! А соми розмахалися! Сизі хвостиська вивалювалися з сивого бурунища й косили дідів із ніг. Рятуючись від загибелі, рибалки покинули до чорта переплутані волоки і, — а бодай тобі! а бодай! — чимдуж полекли на берег!..

З сірої каламуті, очманілі від страху, сомихи дивилися, як їхні соми-козаки гнали козаків-запорожців і як ті — хто рачки, на чотирьох, а хто ще тримавсь, то на обох ногах, давали драпу на сушу!.. Соми ж, трішки передихнувши, обійняли хвостами подруг за гнучкі їхні талії й подались після бою знов на ями, на прохолодну глибіню, де пахло раками й буркунами...

Яструб покинув зарічок і вже по знайомій, протоптаній в небі стежці взяв дорогу додому. Він літував в Очакові, на одній із фортечних веж, де виглядали його з гнізда двоє дітей і жінка. Та летіти до них і летіти: через надвечір'я і вечір, а потім через присмерк і смерк, північ, а то й через повну ніч, бо яструб, коли була охота і настрої, приплював ще й уночі, а коли, вже під самим Опаковим, то любив постояти понад Дніпром під зорями в небі до ранку. Та за цим разом він ще трішки пристояв над Запорожжям, подививсь, як січовими вуличками запорожці розводили по куренях на вечерю і на ніч татарських невольників, а козакі-конопаси переганяли уплав через Базавлук подарованих Наливайком коней. Обминаючи краєм Січ, конопаси гнали коней у плавні на острови, на луки, де коні мали зазимувати, бо трави там зазеленіли й під снігом... Ще яструб дослухав бовкання дзвона, що зливав на вечірню, глянув, як помолиться прикутий за ногу до гармати козак, і аж тоді, пропахнений духом шкварок і підсмаженої цибулі, та разом з димом підіймався від куренів, потихеньку наліг на крила. Він знову перелетів Базавлук, але вже не над січкою, а там, де Базавлук впадає у Дніпро, й Дніпром-Дніпром, над Верхньою Лапкою, а потім і над Сандалкою пішов над плавнями Низом. Яструб чув, як вмощувалися на ніч в очеретах, покакуючи, качки, як в шелогах соко-ті своїм півникам водяні курочки, а з островів глибоко здихували олені... Пролітаючи над Верхньою Лапкою, яструб помітив темну турецьку галеру, що загублено чалапала вгору проти Дніпра до Базавлука. На галері під шоглою стояв чоловік, то був Омелян Горшко. Інколи він відмахував шапкою з лиця комарів, його обличчя було обернене в степ і когось у нім видивлялося та чекало. Поміж Горшком і степом на дніпровому урвищі з'явилося троє вершників. Вони щось розпачливо йому крикнули, та він на галері їх не почув, чи не схотів почути, й вершники почорніли кінцями у Низ.

Яструб перемайнув і галеру, і вершників, звернувшись від Дніпра праворуч й помахав на Очаків степом — летіти степом було тепліше. Над посрібленою розвітреною ковилою з мідного небокраю одна за другою почали виростати тернові хмари. Останні літні зірничі спалахували в тих фіолетових хмарах, не віщуючи нічого доброго. За котримось із налитих млою ярів яструб надивав людей. Від несподіванки він підкинувся вгору: в полохливому світлі зірничь, підсвічені з землі ковилою, мовчки та безшеслесно, як сірі примари, назустріч ночі поспішали жінки. Одні на плечах несли сонних дітей, інші, по двоє-троє і купками, з шаблями та рушницями в темних руках, мерехтіли у вітрі поперед і ззаду того рухливого жіночого гурту. На спинах озброєних горбатіли клу-маки. Хвилястим, пірнаючим летом над жіночими головами взялась невідомо звідки зграйка безмовних щигликів. Щиглики злякалися й гострими грудочками попадали в бур'яни. Десь вони там в бур'янах зачалися, і їх тепер не побачив би і не знайшов ніхто, навіть вітер. Як щиглики дихали, і як тріпотіли їхні дрібненькі, як бур'янове насіння, сердечка, — чули тепер хіба що вони самі.

Між зринаючими зі степу насурмоненими могилами жінки вели свою квапливу ходу, аж доки не зайшли за одну із могил і не зникли. Яструб спустився нижче і, торкаючи крилами ще неглибоку темноту, запрямував над біжучою, мов похмура вода, ковилою. Степ видихав літо. Він уже дихав осінню. Важкі голови будяків як востаннє вклонилися літу, так з того поклону своїх відцвілих голів більше й не підіймали...

Наливайка, розтанули в передосінньому надвечір'ї. Вони поїхали мовчки шукати в степу свій непостійний дім, бо де тепер усе їхнє військо? Того не знав ніхто.

Запорожці обминали одне одного очима. Вони вклали шаблі у піхви й, не піднімаючи голів, поміж хрестами, по темніючих квітах Петрового батога, потягнули за Микошинським до куренів. Січові курені, а з ними і церква, майдан і вулички від вогкого надвечір'я поволі остуджувались і хололи. З плавнів стогнав воляний бугай, а яструб подався на зарічок. Він уже подумав — чи не спуститися на дві хмари нижче, та не спустився, не захотів, бо в зарічку, де старі козаки старалися для Наливайка на юшку, їх лупцювали соми.

А вийшло так: роздягнувшись під таволого, біліючи в надвечір'ї бувалими своїми кістками, один за одним, як чорногузи, трьома волоками, по двоє на кожен, старі комишники забрели в малинову воду. Відбредли вони від берега недалеко, якраз по плечі, по борлаки, бо саме там і починались сом'ячі ями. Саме там діди й розвернулися, розтягнули волоки по шнурку і, Господи, благослови, чмокаючи в воді вусами, поволеньки, не поспішаючи, обережно промацуючи ногами дно, щоб не наштрикнутися на якийсь гострий патинок чи корінь, потягли сіті назад до сюркотливого в цвіркунах берега.

Базавлуцькі соми спочатку заніжилися у сітях, думаючи, що це їх погодить і полоскочує течією, перевернулися на спину догори животами, затерлися боками об гладеньких, шовкових своїх сомих, шоправда, разом із тим і дивуючись: чому це раптом і в такій кількості сомихи понапливали до них? Ажде їхня з сомихами любовна пора відійшла ще в квітні місяці, а до нового квітня, до нової любові, було іше через зиму. Та все одно соми тішилися би із своїми паненками і тішилися, якби раптом не дошоппали, що їх тягнуть, волочать на берег! Сомів охопила паніка. Вони, а з ними і їхні баришні кинулися до ям! Та вже було пізно: їх затягувало у пастку — за кожним волоком волочилася з грузилом по дну матня, і от вони в матню і потрапили!

— Кахи-кахи-ка! — прокашлювалися вдолені дідугани, бо відчували, з яким уловом

ВІЙСЬКОВЕ ЗАХОРОНЕННЯ В РОКИНЯХ

(ДО 100-РІЧЧЯ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ)

На північній околиці села Рокині Луцького району, неподалік молочно-товарної ферми дослідного господарства «Рокині» Волинського науково-виробничого об'єднання «Еліта», екскаватор добував пісок і вантажив на автомашину. Робочий день наближався до кінця. Раптом тракторист В. П. Яцушик помітив на краю ями кістки. «Невже людські?» — промайнула думка. Зупинив трактор. Наступні дії Володимира Петровича були чіткі і правомірні. Одного працівника ферми послав зателефонувати у сільську раду, іншого — відіслав кур'єром...

Так було виявлено одне з численних військових захоронень кривавої і жорстокої Першої світової війни. Про те, що це були захоронення, свідчить той факт, що черепи лежали в одній стороні, північно-західному напрямку. При детальнішому обстеженні кісток вдалося з'ясувати: у багатьох черепках були механічні пошкодження, кульові отвори, роздроблені кістки черепів, можливо, від удару великих осколків.

З великими пошкодженнями, але все-таки збереглися речі військового призначення. Це — патрони системи Манліхера (Австрія), залишки протигазу, португеза, чашка, ложка, лямки до обмундирування, дві копійки російської чеканки 1914 року, солдатські та офіцерські погони, чоботи, клаптик газети з російським шрифтом, якою була загорнута ложка і невеликий олівець, дві пляшечки з рідиною. Серед одинадцяти захоронених один чоловік був офіцером. Саме на ньому була португеза, натільний золотий хрестик і срібний амулет із зображенням Богоматері. По периметру на одному боці стоїть напис: «Св. Велик. Муч. Георг. Победоносец». На зворотному боці — «Пресвят. Богородица и образ Касперовски». На хрестикі слов'янськими буквами викарбовано літери: «is — хс». Отже, можна констатувати, що власник був людиною православного віросповідання. А коли йшов на війну, мабуть, хтось із родичів подарував йому «охоронний» амулет. Такі погони носили офіцери російської армії часів Першої світової війни.

Таким чином, виявлене військове захоронення можна ідентифікувати як могилу російських воїнів часів Першої світової війни. До такої одностайної думки дійшли фахівці Волинського обласного краєзнавчого музею і Київського історичного музею, яким речі були показані для наукової експертизи. Та сама цифра «46» на офіцерському погоні дала змогу відтворити історичні події...

«Вранці 22 травня (4 червня за новим стилем) на австрійській військ., що окопалися перед російським Південно-Західним фрон-

том, полетіли тисячі снарядів, перетворивши обжиті і добре укріплені позиції в пекло» [1, 166], — так охарактеризував початок Брусиловського прориву в 1916 році відомий радянський історик Н. Яковлев.

Коли в березні 1916 року О. О. Брусилова призначили головнокомандувачем Південно-Західного фронту, як чудовий стратег, він вніс багато нового, свіжого в так звану позиційну війну. Навалитись усіма силами на австро-німецький фронт — головна ідея оперативного плану Брусилова. Свій задум тримав у секреті. Навіть від царського оточення дипломатично приховував свої наміри. Коли цариця поцікавилася строком наступу, Брусилов м'яко відповів: «Дата настільки засекречена, що я її не пам'ятаю...».

Було вирішено завдати головного удару силами 8-ї армії в напрямку Луцьк-Ковель. «Цей напрям для головного удару, — гздував пізніше Брусилов, — вибрано мною саме тому, що основне завдання фронту — допомогти наступу Західному фронту, на який Ставка покладала найбільші надії» [2, 189].

Царські генерали були нерішучі, часто вагалися. Сонне їхнє мислення завдавало Брусилову чимало клопоту. «Наступ на цьому напрямку багатообіцяючий, — переконував він генерала Каміна, командувача 8-ї армії, — оскільки просування 6-го корпусу біля залізничної дороги Маневичі-Ковель загрожувало противнику охопленням, і він буде вимушений очистити без бою місцевість біля Пінська й північніше...» [3, 189].

Атаку повинен був проводити весь фронт на всій 450-кілометровій лінії в межах Стриу і Пруту. Для 8-ї армії, що завдавала головного удару, особистим розпорядженням Брусилова передавалися 46-й армійський корпус, 1-а кавалерійська дивізія із резерву і частина важкої артилерії 7-ї армії.

Від 8 годин до двох діб тривала артилерійська підготовка на різних ділянках фронту. Піхота атакувала хвилями шеренг, що йшли одна за одною на відстані 150-200 кроків [4, 194]. Дорогу їм прокладав вогняний вал. Земля була «начисто вибита», як говорили тоді офіцери-фронтвики. Російська піхота йшла в атаку впевнено: і тому, що на голові були сталеві каски, і тому, що всі солдати були споряджені протигазами, і тому, що після тривалого відступу, нарешті, вони наступали.

Все-таки укріплені позиції противника були міцні. Перед фронтом тягнувся колючий дріт, що складався з 9-21 ряду кілків. Місцями таких смуг було декілька, на відстані 20-50 кроків одна від одної. На деяких бойових ділянках через дріт пропускали сильний електричний струм. Підвищувалися бомби-ловушки, а в багатьох місцях були закладені самовибухові фугаси. Ці укріплення будували протягом дв'яти місяців.

Перемагаючи запеклий опір австрійців, протягом перших трьох днів наступу війська Південно-Західного фронту досягли значних успіхів. Вони прорвали оборону на фронті 70-80 км, в глибину 25-35 кілометрів [5, 196], а в кінці наступу 18 серпня — до 75 кілометрів, вийшли до берегів Стоходу і зайняли позиції по лінії Свиняче-Киселин-Сокіл-Колки — близько 25 тис. квадратних кілометрів [6, 173].

Впродовж п'ятимісячних боїв противник втратив 1,5 млн. осіб убитими. Було взято в полон 8924 офіцери і 408 тисяч солдатів, 448 бомбометів і кулеметів, 581 гармату, 1795 кулеметів [7, 108]. Боездатність австро-німецької армії була підірвана безповоротно, і вона уже не могла організувати який-небудь наступ. Російська армія повернула колишню свою репутацію.

А що ж знайомий нам 46-й армійський корпус? На жаль, правий фланг 8-ї армії відстав від атакуючого прориву своїх військ, і 46-й армійський і 4-й кавалерійський корпуси не змогли виконати свої завдання. «Я відчуваю за собою вину», — писав пізніше Брусилов. — Мені слід було не давати згоду на призначення Каледіна командувачем 8-ї армії, а настояти на своєму виборі Клембовського, і потрібно було відразу ж змістити Гілленшміда з посади командира кавалерійського корпусу. Є велика вірогідність, що при такій зміні Ковель був би взятий відразу, на початку Ковельської операції [8, 228].

...Після бою товариші поховали одинадцять своїх однополчан, нашвидкуруч виривши братську могилу, на яку й натрапив тепер екскаватор.

— А що ж то за маленькі пляшечки? — запитували очевидці з цікавістю. Такі пляшечки називали «осьмушками», в них продавалася горілка. «Можливо, свчячена вода?» — губилися у здогадах. Ясність вніс Г. О. Гуртовий, заслужений працівник культури Укра-

їни, громадський директор Торчинського народного історичного музею.

— Це протигазні пляшки, — пояснив він. — Російські протигазы, створені академіком Н. Д. Зеленським, шільно не приставали до обличчя. Тому солдати носили з собою завжди трохи води. У випадку газової атаки змочували обличчя, а потім одягали протигаз. В кого ж під рукою не було рятівної води, той виходив теж зі скрутного становища: своєю сечею змочував обличчя, щоб таким чином захистити себе від газу.

За дорученням голови Рокинівської селищної ради останки російських воїнів перепоховали на місцевому кладовищі. Бо не було вказівки від «керівної і спрямовуючої сили суспільства» (КППС), щоб перепоховати їх біля пам'ятника «Воїнам-визволителям», який стоїть в центрі селища (його виготовив відомий київський скульптор Володимир Шолудько). Тоді б це місце було б не формальним символом визволителів, а справжнім невеликим Меморіальним комплексом Слави, до якого щороку кладуть квіти на 9 травня вдячні нащадки...

Олександр СЕРЕДЮК,
директор Музею історії сільського господарства Волині-скансен, доктор філософії, письменник

с.мт. Рокині

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Яковлев Н. 1 августа 1914. — М., 1974 — С. 166.
2. Семенов С. Брусилов. — М., 1980. — С. 189.
3. Там само.
4. Ростуков Н. И. Русский фронт Первой мировой войны. — М., 1976. — С. 194.
5. История Первой мировой войны 1914-1918. — Т. 2. — М., 1975. — С. 196.
6. Яковлев Н. Вказ. праця. — С. 173.
7. «Стратегический очерк войны 1914-1918 гг.». — Т. 4-5. — М., 1923. — С. 108.
8. Брусилов А. А. Мои воспоминания. — М., 1963. — С. 228.

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

ЛИПЕНЬ
25

1687 р. — Івана Мазепу було обрано гетьманом України.

1920 р. — Біла армія розпочала операцію щодо захоплення Донбасу.

1920 р. — Євген Петрушевич у Відні сформував закордонний уряд ЗУНР.

1937 р. — повністю розпущений як контрреволюційний ЦК комсомолу України.

Померли:

1657 р. — Богдан-Зеновій Хмельницький, гетьман України.

1934 р. — Нестор Махно, український анархіст, керівник повстанських загонів.

1942 р. — у німецькому концтаборі Авшвіц після триденних тортур загинув Василь Бандера, брат Степана Бандери.

26

1648 р. — під Старокосянтиновим козацькі полки на чолі з Максимом Кривоносом розбили польське військо Яреми Вишневецького.

Народився:

1931 р. — Іван Дзюба, Герой України, український літературознавець, критик, громадський діяч, дисидент радянських часів, другий міністр культури України (1992-1994 рр.).

Помер:

1708 р. — за наказом гетьмана Івана Мазепи поблизу Білої Церкви

І. Дзюба

страчено полковника Василя Кочубя, звинуваченого у зраді.

27

1147 р. — Климентія Смолятича обрано митрополитом української Церкви.

1649 р. — Богдан Хмельницький переміг поляків під Збаражем.

1672 р. — гетьман Петро Дорошенко погромив поляків біля Четвертині.

2002 р. — «Скнилівська трагедія» — під час авіашоу на Скнилівському летовищі (Львів) зазнав катастрофи літак Су-27, вбивши 78 і поранивши понад 100 осіб.

Народився:

1929 р. — Іван Гнатюк, український поет, прозаїк, перекладач. Член НСПУ (1967), Національна премія України ім. Тараса Шевченка (2000).

Померли:

1649 р. — у бою під Збаражем загинув полковник Станіслав Морозенко.

1919 р. — загинув Матвій Григор'єв, головний отаман Херсонщини і Таврії.

28

День рівноапостольного великого князя Володимира.

День хрещення Київської Русі-України.

День флоту України. Згідно з Указом Президента України від 30 грудня № 1209/2011 «Про відзначення в Україні деяких пам'яток і професійних

свят», День флоту України відзначається в останню неділю липня.

Історію становлення і розвитку військового флоту слід розглядати крізь призму української державності, яка налічує чотири періоди:

1) праукраїнська держава — Київська Русь;

2) козацька держава (XVII ст.);

3) державні утворення 1917-1921 рр. (УНР доби Центральної Ради, Українська держава часу Гетьманату, УНР часу Директорії);

4) сучасна Україна (з 24.08.1991).

Найвизначнішими датами, які пов'язані зі створенням національного флоту, є:

весна — літо 907 року — морський похід і перемога київського князя Олега під Константинополем;

весна — літо 1616 р. — морський похід і перемоги козацької флотилії гетьмана Петра Сагайдачного під Кафою, Синопом і Трапезундом;

14 січня 1918 р. — ухвалення Центральною Радою «Тимчасового закону про флот Української Народної Республіки»;

29 квітня 1918 р. — підняття на кораблях Чорноморського флоту прапорів Військового українського флоту, затверджених «Тимчасовим законом про флот Української Народної Республіки»;

15 липня 1918 р. — оголошення закону про уніформу для українського флоту;

18 липня 1918 р. — прийняття закону про Військово-морський прапор;

липень 1918 р. — створення постійно діючого з'єднання Військово-морського Флоту Української держави — бригади тральщиків;

5 квітня 1992 р. — видання Президентом України Указу «Про невідкладні заходи щодо створення Збройних Сил України», початок формування Військово-морських Сил України на базі Чорноморського флоту;

Липень 1992 р. — перехід сторожового корабля СКР-112 під юрисдикцію України;

липень — серпень 1996 р. — проведення перших оперативних навчань Військово-морських Сил України під прапором Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України — Президента України.

Святкування Дня Військово-морських Сил Збройних Сил України проводиться на головній базі флоту в місті Севастополі та в місцях базування і дислокації сил.

1765 р. — у Петербурзі видається Указ про ліквідацію полкового устрою на Слобожанщині.

1834 р. — відкрито Київський університет.

О. Пчілка

29

1696 р. — козацьке військо за підтримки московських військ захопило турецьку фортецю Азов.

1776 р. — останній український кошовий отаман Петро Калнишевський відправлений на Соловецькі острови, де провів в ув'язненні 25 років.

Народилися:

1849 р. — Олена Пчілка, письменниця, мати Лесі Українки.

1865 р. — Андрей Шептицький, митрополит Галицький та Архієпископ Львівський — предстоятель Української греко-католицької церкви.

1887 р. — Михайло Садовський, генерал-поручник Армії УНР, редактор журналу «За Державність».

Помер:

1999 р. — Анатолій Солов'яненко, український оперний співак, тенор, Шевченківський лауреат, народний артист СРСР.

30

1895 р. — у Львові відкрили музей Наукового товариства імені Т. Шевченка (1951 року ввійшов до складу Львівського державного музею етнографії та художнього промислу).

1920 р. — створено Українську військово-організацію (УВО) під проводом полковника Євгена Коновальця.

Народилися:

1889 р. — Олександр Шульгін, член Центральної Ради, голова уряду УНР в екзилі.

1899 р. — Володимир Горбовий, провідний діяч ОУН.

Померли:

1947 р. — Федір Кричевський, український художник і педагог, заслужений діяч мистецтв УРСР (з 1940 р.), один з засновників і перший ректор української Академії образотворчого мистецтва.

2006 р. — Володимир Дахно, український кінорежисер і художник-аніматор.

31

1919 р. — Київ було зайнято Добровольчою армією Денікіна.

«ВИШИТИЙ КОБЗАР» РОЗПОЧИНАЄ МАНДРІВКУ ЄВРОПОЮ

Ми вже розповідали про ірпінця Івана Рябчука, який вишив кілька десятків віршів Тараса Шевченка, створивши виставку «Вишитий Кобзар» («Кримська світлиця», 25 жовтня 2013 року). Кінорежисер і письменник Петро Олар залучив талановитого вишивальника до участі в заходах, які утворюють Україну в Європі.

Наприкінці червня Іван Рябчук узяв участь у масовому сходженні на найвищу гору України Говерлу, висота якої становить 2061

метр. Учасники сходження виконали український гімн. Митець говорить, що в його 72 роки вперше піднятися на Говерлу було важкувато, але він це зробив.

Наступного дня в Музеї Івана Франка в Криворівні Верховинського району на Івано-Франківщині відкрилася виставка «Вишитий Кобзар». Голова Верховинської райдержадміністрації Ярослав Скуматчук на презентації, зокрема, зазначив, що для їхнього району велика честь мати виставку робіт

майстра вишивки Івана Івановича Рябчука.

Із 15 до 28 липня виставка експонується у Верховинському музеї «Гуцульщина». Потім «Вишитий Кобзар» помандрує в Італію й інші європейські країни.

На запрошення Петра Олара Іван Рябчук бере участь у вишиванні рушника європейської єдності. На ньому буде вишите дерево життя з гербами всіх 28 країн-членів Європейського Союзу та України. Ширина рушника становитиме один метр, а довжина —

дев'ять. Натхненник проекту Петро Олар говорить, що рушник європейської єдності провезуть по всіх столицях країн-членів ЄС, щоб їхні громадяни теж зробили внесок у створення цього шедеву. Православний священник о. Іван Рибарук освятив взірць, за яким буде вишито незвичайний рушник. Україна — європейська держава!

Анатолій ЗБОРОВСЬКИЙ

м. Ірпін

На світлинах: Іван Рябчук на Говерлі; під час освячення взірця для вишивання рушника європейської єдності (Іван Рябчук у центрі, Петро Олар другий праворуч)

ОСЯГНУТИ Й ПОЛЮБИТИ

Напевно, не кожна міська бібліотека в Москві може похвалитися тим, що люди приїжджають сюди за книгами з дуже віддалених міст і сіл. Бібліотека української літератури має таких відданих читачів, і один з них — Микола Олександрович Мих, який проживає в Тулі. Його, українця, який переселився на проживання в Росію з Казахстану, кандидата історичних наук, цікавить література про минуле України, її культуру, видатних представників, їхні зв'язки з Росією.

Підсумком наукових пошуків ученого стають статті та книги, які позаминулого року продемонстрували на його творчій зустрічі в нашій літературній вітальні. Побувавши тоді на бібліотечній виставці, присвяченій життю і творчості Пантелеймона Куліша, він захопився темою перебування цього українського письменника, сучасника і друга Тараса Шевченка в Тулі. Куди автор «Чорної ради» в 1847 році був засланий за участь у підпільному Кирило-Мефодіївському братстві. З притаманною йому ґрунтовністю Микола Олександрович приступив до пошуку і вивчення матеріалів про Пантелеймона Куліша у місцевих архівах і, природно, не міг обійти увагою сторінки його біографії, настільки тісно пов'язані з життям і творчістю Тараса Шевченка.

Так виникла ідея написати засновану на документальних свідченнях книгу про великого Кобзаря України. Здається, зовсім недавно автор ділився зі співробітниками бібліотеки цим творчим задумом, підбирав необхідні для роботи літературні джерела, а вже до Різдва нинішнього року як подарунок приніс нам надрукований на принтері рукопис своєї книги (з багатьма кольоровими барвистими репродукціями робіт Шевченка-художника). Попросив озна-

йомитися, висловити зауваження та пропозиції.

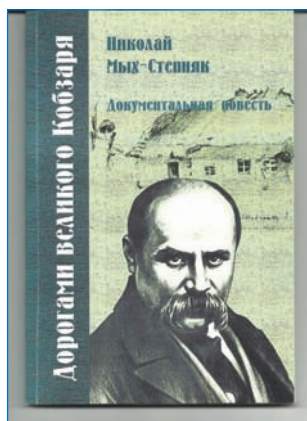
Прочитали в бібліотеці «за правом першої ночі» майбутню книгу першими і, треба сказати, зробили це із задоволенням. Рукопис не розчарував. Правда, нам не з чуток відомо, як непросто сьогодні видати безгрошовому автору свою книгу, а видати її йому так хотілося до ювілею, адже, як кажуть, дороге яечко до Христового дня! Дай Вам Бог доброго спонсора! — з цим побажанням і розлучилися в той Різдвяний день.

І от через зовсім небагато часу Микола Олександрович, весь такий променисто радісний, — знову жаданий гість нашої бібліотеки. «Приїхав книги обміняти, а разом...

— і тут спалах радості, здається, осяяв зал абонементу, куди за читацькою звичкою зайшов М. Мих, — ...ось вам мій подарунок!». І на бібліотечну кафедру вагомо лягла шойно надрукована, сяюча свіжими фарбами книга «Дорогами великого Кобзаря». Нова документальна повість Миколи Миха-Степняка випущена в світ тультським видавництвом «Антара». А благодійником, який надав фінансову підтримку виданню, став керівник Тультського міського товариства української культури «Батьківська стріха» Костянтин Поповиченко. Максимальне сприяння було і з боку працівників видавництва і друкарні «Антара».

Книга вийшла з добрим напуттям керівника Тультського відділення Спільки письменників Росії В. Пахомова, яке, на мій погляд, точно передає враження від прочитаного в «Дорогах великого Кобзаря». «Микола Мих постає в «Дорогах великого Кобзаря» не лише літературознавцем, хроністом, істориком, а й письменником, гідним автором малої серії «ЖЗЛ». Його коментарі до тексту великі та переконливі...».

З цієї передмови дізнаємося, що «Шевченківська тема давно володіла письменником Миком, але чогось не вистачало кандидату історичних наук, члену СП Росії, керівнику Тультської громадської української організації «Хортиця». Але чого? Поїздка у древній Львів з його тягою до боротьби за незалежність України зробила свою справу, — повідомляє нам керівник

тультських письменників. — Там перед ним майже зримо виник той, чий образ на покутті під розшитими рушниками тримають у багатьох українських татах. Прийшли слова. Почалася книга. Книга про великого сина українського народу, поета і художника, страждальця і стоїка, Кобзаря Тараса Григоровича Шевченка, чие життя стало прикладом істинного служіння багатостраждальній батьківщині...».

Привітаємо письменника! Його книга вже в бібліотеці. Воістину гідний подарунок читача-письменника до ювілею Кобзаря. У чому, сподіваємося, незабаром зможуть переконатися інші читачі Бібліотеки української літератури.

Для них же повідомляємо додатково, що останнім часом до бібліотеки надійшли також присвячені ювілею Кобзаря видання: нова п'єса Володимира Жданова з Оренбурга, інсценізація Валентина Івашенка з Петербурга, диск із записами віршів Тараса Шевченка у виконанні артистів театру-антрепризи «Еней» Лариси Білан та Миколи Решетняка.

Віталій КРИКУНЕНКО, заступник директора Московської державної бібліотеки української літератури, член Спільки письменників Росії та України, шевченкознавець

ДОРОГАМИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ПРОЙШОВ У КАЗАХСТАНІ ПИСЬМЕННИК З ТУЛІ МИКОЛА МИХ-СТЕПНЯК

З головою правління Союзу українських громад Тультської області Миколою Михом-Степняком я познайомився у вересні 2005 року на відкритті персональної виставки моєї мами — Віри Сергіївни Роїк у Тультському музеї образотворчих мистецтв.

Людина цікавої долі з українським корінням — Микола Мих народився й багато років прожив у Казахстані, вищу освіту здобув у Южно-Сахалінську й на Уралі. Працював учителем, директором школи, журналістом, викладав у ВНЗ, займався вивченням творчої спадщини Льва Толстого.

На виставці мама передала Миколі Миху матеріалів про свою творчість вишивальниці. «Це для майбутнього музею українців Тультської області», — сказала. Їхні стосунки тривали. По можливості Віра Сергіївна передавала в Тулу різні інформаційні матеріали, а Микола Олександрович, приїхавши у Крим, відвідав її. Як результат цієї зустрічі — у 2006 році в газеті «Українські вісті» була опублікована його стаття «Життя на вістрі голки». Через рік він пише новий нарис про Віру Сергіївну «Україна знайшла особливе звучання в її роботах», який був надрукований у газеті «Крымские известия».

Після смерті мами я передавав пану Миколі нові матеріали про неї. Особливо йому вдячний за те, що він зміг знайти час і приїхати на відкриття 5 жовтня 2012 року пам'ятника на могилі Віри Роїк на цвинтарі у Сімферополі, де виступив із зворушливою промовою.

І от нова зустріч із письменником, який, перебуваючи на відпочинку в Гурзуфі, спеціально приїхав до Сімферополя подивитися музей української вишивки імені Героя України Віри Роїк. Музей йому

дуже сподобався, про що він зробив запис у книзі відгуків. Микола Мих за тривалий час перебування в Казахстані добре вивчив життя й творчість Тараса Шевченка, побував у всіх місцях його заслання і написав про це книгу. Письменник привіз декілька примірників своєї книги в дарунок Національному музею літератури України в Києві, а також для Шевченківського національного заповідника й міської бібліотеки в Каневі. Автор сповнений оптимізму й сподівається, що його книга про Кобзаря буде перевидана більшим тиражем. Ми також сподіваємося на це й бажаємо письменникові нових творчих успіхів.

Вадим РОІК, заслужений працівник транспорту України й Криму

В. Роїк і М. Мих-Степняк

Микола Мих

ОФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету «Кримська світлиця» та інші культурологічні видання ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» (газету «Культура і життя», журнали «Українська культура», «Український театр», «Театральні-концертний Київ», «Музика», «Пам'ятки України: історія та культура») можна в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт www.presa.ua на сторінці «Передплата On-Line». Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою — <http://presspoint.ua/>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. **Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nvu.kultura.porhun@gmail.com**